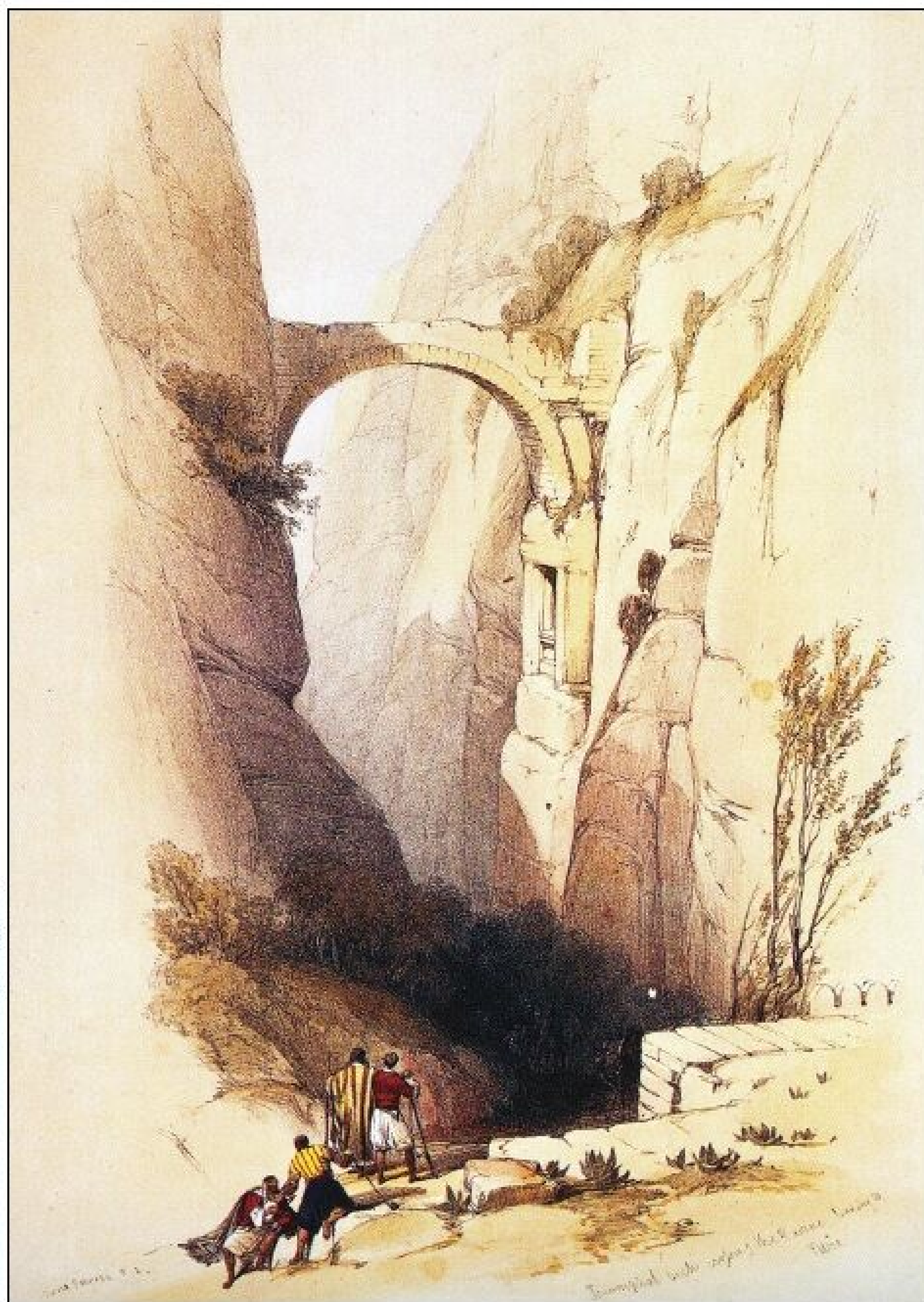
ARGEȘ

Revistă de cultură fondată în 1966 • Serie nouă

■ Anul XV (XLX) ■ Nr. 3 (393) ■ Martie 2015 ■ 4 lei ■

Editori:
Consiliul Local Pitești
Primăria Municipiului Pitești
Centrul Cultural Pitești

DAVID ROBERTS - INTRAREA ÎN SIQ (litografie)

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

Momente şi schiţe din actualitatea literară

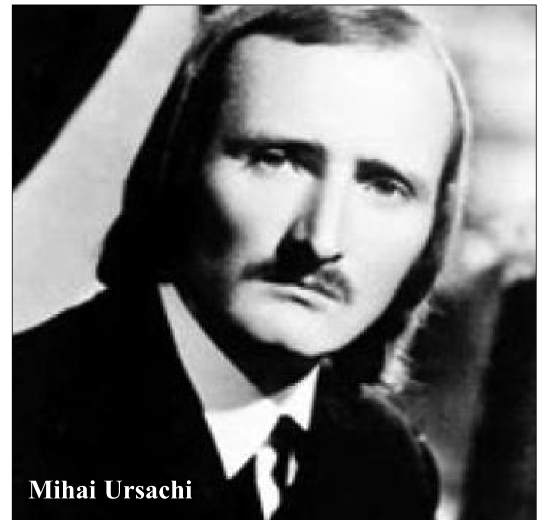
„În mod concret, vă propunem ca, prin Statut, toate persoanele aflate în conducerea USR (preşedinte, vicepreşedinţi, membrii CD, membrii CUSR, preşedinţii filialelor, membrii Comitetelor de Conducere ale filialelor – ultimii fiind persoanele care numesc juriile filialelor) să fie exceptate, pe perioada desfăşurării mandatului, de la posibilitatea de a primi vreun premiu acordat fie în mod direct de către USR, fie în cadrul evenimentelor patronate de USR”.

■ În *Suplimentul de cultură*, nr. 470/7-13 februarie 2015, într-un interviu, Eli Bădică îl întreabă pe poetul Emil Brumaru despre „cel mai inedit loc de lectură pe care l-a exploatat”. Iar Emil Brumaru răspunde că asta a fost undeva, cândva şi prin oraşul nostru: „Pat, fotoliu, covor întins pe pământ într-o colibă confecţionată de mine, copac, într-un compartiment de vagon stricat şi dus pe linia moartă, pe-o insuliţă de pe râul Argeş, la Curtea de Argeş, aşezând cartea pe fesele musai goale ale unei femei destul de atrăgătoare... Inedit e să mergi pe stradă citind un volum gros, eventual o enciclopedie: atragi atenţia, ţipetele fac *wow*!”

■ O carte pe zi; aceasta este media de apariţii editoriale primite la redacţie. Cum până la scrierea despre ele sau măcar consemnarea lor trec fatalmente luni, ba chiar ani, găsim că e potrivit să mai semnalăm din ele aici pe cele mai importante. Astfel, în februarie, am primit, printre altele: ***Scrisori către Rebreanu A-B*** (Editura *Academiei Române*, Bucureşti, 2014), ediţie critică de Niculae Gheran în colaborare cu Emese Cîmpean, Rodica Lăzărescu, Andrei Moldovan şi Lorenţa Popescu; Constantin Cubleşan – ***Eminescu în exegeze critice*** (Editura *Junimea*, Iaşi, 2014), colecţia Eminesciana, serie nouă; Linda Maria Baros – ***Înotătoarea dezosată. Legende metropolitane*** (*Cartea Românească*, 2015); Viorica Răduţă – ***Vremea Moroiului***, roman (*Cartea Românească*, 2015).

■ În *Observator cultural*, ediţia on-line, citim o scrisoare deschisă adresată domnului Nicolae Manolescu, preşedintele USR, scrisoare intitulată *Pentru un început de reformă a Uniunii Scriitorilor din România* şi semnată în mod democratic (?!) de membri şi nemembri ai USR. Mărturisim că o reformă a USR este un lucru foarte greu care ne depăşeşte limitele de înţelegere şi, deci, evităm a ne da cu părerea. În schimb, printre măsurile propuse/impuse de onoraţii scriitori o găsim şi pe aceasta: „În mod concret, vă propunem ca, prin Statut, toate persoanele aflate în conducerea USR (preşedinte, vicepreşedinţi, membrii CD, membrii CUSR, preşedinţii filialelor, membrii Comitetelor de Conducere ale filialelor – ultimii fiind persoanele care numesc juriile filialelor) să fie exceptate, pe perioada desfăşurării mandatului, de la posibilitatea de a primi vreun premiu acordat fie în mod direct de către USR, fie în cadrul evenimentelor patronate de USR”. CUSR are vreo 25 de membri, iar cele 20 de filiale peste 100 de aleşi în Comitetele de Conducere, deci peste 125 de scriitori trebuie să fie exceptaţi de la premii. Ni se pare lipsit de logică. Se presupune că cei 125 sunt cei mai valoroşi din întreaga Uniune. Se poate verifica cu aleşii actuali. Dacă cei 125 „comit” în această perioadă niscaiva capodopere, să le fie de bine! Ei trebuie musai pedepsiţi de două ori: o dată pentru că fac muncă voluntară în cadrul USR şi, a doua oară, pentru că sunt exceptaţi de la premii. Scriitorii de rafturile doi şi trei pot fi fericiţi, pot jubila, a lor va fi împărăţia premiilor!

■ În *Hyperion*, nr. 1-2-3/2015, Gellu Dorian îl evocă pe poetul Mihai Ursachi într-un amplu text intitulat *Întâmplări hazlii cu Magistrul din Ţicău.* Reţinem următoarele: "Ultimul interviu, înainte de a pleca din ţară, în 1981, i l-am luat eu, pentru o publicaţie, „Amfitrion“, care apărea la Biblioteca Judeţeană „Mihai Eminescu“, unde lucram. M-a invitat la Bolta Rece, celebrul local ieşean, unde am tăifăsuit ore în şir, după care, la o săptămână, mi-a răspuns la cele cîteva întrebări. Acela era locul, spunea el, în care venea şi Eminescu cu Creangă. Tot acela, am aflat mai tîrziu, era locul în care îl atrăgea pe securistul care-l urmărea şi căruia, tot

Mihai Ursachi

insistând să-i dea informaţii, i-a spus, pentru a-l convinge că este deţinătorul unor astfel de informaţii, că este pe urmele „marelui spion“. Aproape doi ani, lună de lună, în ziua de salariu a securistului, Magistrul îl invita la Bolta Rece, unde-i spunea tot soiul de poveşti despre un posibil mare trădător, pînă ce acesta, într-o zi, i-a cerut şefului să-i schimbe obiectivul, pentru că este în pericol să-şi piardă soţia, din cauză că-şi cheltuia salariul cu „informatorul“ care-l duce cu preşul, şi că, una peste alta, este pe punctul de a deveni alcoolic. **(D.A.D.)**

Eveniment editorial

Mihai Barbu - *Omul care a descoperit Ţara Dinozaurilor Pitici/Călătoriile. Reportaje şi mărturii* (Tipo Moldova, Iaşi, 2015, Colecţia OPERA OMNIA, publicistică şi eseu contemporan). Mihai Barbu este un reporter frenetic, el cultivând voios un gen literar aproape dispărut, fiind premiat al revistei noastre pe anul 2012 tocmai pentru reînvierea/revigorarea reportajului. De altfel, în prefaţa volumului, autorul mărturiseşte: „Cartea de faţă s-a scris de la o lună la alta. Partea cea mai consistentă din volum am pus-o pe hârtie (vorba vine, azi toată lumea scrie pe computer...) la îndemnul venit din partea bunului meu prieten Dumitru Augustin Doman, redactorul-şef al revistei de cultură *Argeş* din Piteşti”. Pagina 32 a revistei noastre din ultimii ani stă mărturie. În afara reportajelor literare, grupate în patru secţiuni (*Călătoriile în lume; Călătoriile în timp; Hai acasă, hai cu mine; 7 mărturii despre călători şi călătorii din lumea de ieri şi de azi*) volumul mai cuprinde o bogată secţiune de *Note biobibliografice* şi una de *Referinţe critice* doar despre genul cultivat în această carte, nu şi cele despre celelalte cărţi. Redăm câteva titluri care doar prin ele însele incită la lectură: *Calinic, un domn hărăzit cu nişte aripi imense; Capri, la vreme de iarnă, în căutarea parfumurilor estivale; Cigmău, satul în care s-a născut Budai-Deleanu, este, azi, doar „un chip de fum cu vânătă pară”; La Câmpeni, în fieful moţilor, Simbolul Crăişorului e înlocuit de câteva mere roşii. Întregi sau tăiate pe jumătate...* **(D.A.D.)**

REGULAMENTUL de organizare şi desfăşurare a Concursului Naţional de Poezie şi Interpretare Critică a Operei Eminesciene „Porni Luceafărul...”, ediţia a XXXIV-a, 13-15 iunie 2015, Botoşani

Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Botoşani, cu sprijinul Consiliului Judeţean Botoţani, în colaborare cu Editurile Junimea şi „Convorbiri Literare” din Iaşi, precum şi cu rvistele de cultură „Convorbiri literare”, „Poezia”, „Scriptor”, „Feed beack”, „Viaţa Românească”, „Familia”, „Vatra”, „Euphorion”, „Steaua”, „Hyperion”, „Conta”, „Poesis”, „Luceafărul de dimineaţă”, „Porto-franco”, „Ateneu”, „Argeş”, „Bucovina Literară”, Filiala Iaşi a Uniunii Scriitorilor din România, Uniunea Scriitorilor din R. Moldova şi ARPE, organizează, în perioada 13-15 iunie 2015 Concursul Naţional de Poezie şi Interpretare Critică a Operei Eminesciene „Porni Luceafărul...”, ediţia a XXXIV-a.

Concursul îşi propune să descopere şi să promoveze noi talente poetice şi critice şi se adresează, astfel, poeţilor şi criticilor literari care nu au debutat în volum şi care nu au depăşit vârsta de 40 de ani.

Concursul are trei secţiuni:

POEZIE:

1) *Carte publicată – debut editorial*: – Se vor trimite 2 (două) exemplare din cartea de poezie apărută în intervalul 10 mai 2014 – 5 mai 2015. Vor fi acordate 2 premii: a) „Horaţiu Ioan Laşcu” al Filialei Iaşi a USR şi b) al Uniunii Scriitorilor din R. Moldova.

2) *Poezie în manuscris (nepublicată)* - Se va trimite un print (***acelaşi volum şi pe un CD – un singur exemplar!***) în 3 exemplare, care va cuprinde cel mult 40 de poezii semnate cu un moto. Acelaşi moto va figura şi pe un plic închis în care vor fi introduse datele concurentului: nume, prenume, anul naşterii, adresa poştală, e-mail, telefon. Se vor acorda şase premii care vor consta în publicarea a câte unui volum de poezie de către editurile menţionate. Juriul are latitudinea, în funcţie de valoarea manuscriselor selectate, să propună spre publicare şi alte manuscrise, în funcţie de disponibilitatea editurilor prezente în juriu (Editurile Vinea, Paralela 45, Charmides, Eikon şi Princeps Edit) .

Manuscrisele care nu vor primi premiul unei edituri vor intra în concurs pentru premiile revistelor implicate în jurizare, reviste care vor publica grupaje de poezii ale poeţilor premiaţi. Un manuscris, cel mai bun, poate primi premiul undei edituri şi al tuturor celorlalte reviste implicate în concurs. Toţi poeţii selectaţi pentru premii vor apărea într-o antologie editată de instituţia organizatoare.

3) *Interpretare critică a operei eminesciene:* - Se va trimite un eseu de cel mult 15 pagini în 3 exemplare (***în copie şi pe un CD)***, semnat cu un moto. Acelaşi moto va fi scris pe un plic închis în care vor fi incluse datele concurentului: nume, prenume, anul naşterii, adresa poştală, e-mail, telefon. Se vor acorda premii ale unor reviste literare implicate în organizare. Eseurile premiate vor fi publicare în revistele care acordă premiile şi în antologia editată de instituţia organizatoare.

Festivitatea de premiere va avea loc la Ipoteşti şi Botoşani în ziua de 14 iunie 2015.

Organizatorii asigură concurenţilor cheltuieli de masă şi cazare.

Lucrările vor fi trimise, până la data de 10 mai 2015, pe adresa:

CENTRUL JUDEŢEAN PENTRU CONSERVAREA ŞI PROMOVAREA CULTURII TRADIŢIONALE BOTOŞANI, Str. Unirii, nr. 10, Botoşani. Relaţii la tel. 0231-536322 sau e-mail: centrul_creatiei_botosani@yahoo.com.

PS. Se primesc grupaje de până la 15 pagini şi pe e-mail!

Director, Cornelia Ciobanu
Referent, Gellu Dorian

actualitate

Gheorghe Grigurcu

Un pustiu mai mic într-unul mai mare

Dumitru Augustin Doman: *Scriitorii de la o anumită vîrstă în sus ştiu foarte bine cît de drastică a fost cenzura pînă-n 1989. Unii dintre ei s-au luptat cu ea cît au putut, în spiritul conştiinţei că scrisul are nevoie de o libertate necondiţionată a cuvîntului. Alţii au încercat s-o ocolească abil, evitînd subiectele delicate şi impunîndu-şi o anumită autocenzură. După 25 de ani de libertate a cuvîntului, credeţi că s-a mai păstrat ceva din aceste vechi reflexe?*

Da, cenzura a fost o calamitate a literelor româneşti. Una din feţele dure ale regimului comunist pe întreaga sa îndelungată durată, prin care acesta ţinea să-şi arate muşchii. Modalitatea arbitrară prin care opera fără anestezie asupra conştiinţelor, direcţionîndu-le silnic pe făgaşul scolasticii oficiale, în ciuda pretenţiei sale "democratice". E drept că se vorbea, înduioşător tautologic, despre o "democraţie populară"! Un scriitor rus caracteriza cenzura bolşevică drept un pustiu înăuntrul altui pustiu. Cel mai mare era al lipsurilor materiale care nu se mai sfîrşeau, al traiului cenuşiu, al mizeriei, cel mai mic al gîndirii şi al rostirii reduse la un unicat. Cine mînuia la noi instrumentul cenzurii? Nu doar reprezentanţii instituţiei în cauză, numite, dacă ţin bine minte, Direcţia presei şi a tipăriturilor (făţarnic "desfiinţate" la un moment dat, ca un praf în ochii lumii), nu doar înalţii culturnici ai partidului, ci şi redactorii periodicelor şi ai editurilor. Postul îi obliga pe cei din urmă la aşa ceva. Unii se străduiau să facă pe plac "forurilor", intrînd în pielea exponenţilor acestora. Să dovedească un exces de zel, util, fireşte, în carieră. Alţii, mai puţini, încercau să-şi asocieze ingrata îndatorire cu postura de prieteni ai scriitorilor, ajutîndu-i pe cît posibil să se strecoare printre cerinţele, uneori mai aspre, alteori mai relaxate, spre a deveni din nou aspre, ale "sistemului iubit, de, să-i zicem, scris-citit". Aş menţiona în ultima categorie două nume: Florin Mugur şi Sorin Mărculescu, de la Cartea Românească. Discuţiile cu aceştia aveau îndeobşte un aer colegial, reconfortant. Despre alţii, în schimb, ce să mai vorbim! Am păstrat o tristă amintire lui Marin Preda, directorul plin de superbie al numitei edituri, care mi-a amînat fără un motiv aparent publicarea unei cărţi de critică nu mai puţin de zece ani. Ea a putut fi tipărită îndată după moartea prozatorului, ceea ce pare a constitui o dovadă a faptului că intervenea o reavoinţă ţinînd de... supracenzura personală. Recent, am citit în **România literară**, la rubrica lui Nicolae Scurtu, o scrisoare a lui Preda adresată lui Ion Dodu Bălan, în care menţionează expres înţelegerea cu acesta în privinţa nepublicării mele. Iată cu cine găsea de cuviinţă gloriosul autor al **Vieţii ca o pradă** să bată palma pe seama autorilor care băteau la porţile editurii în fruntea căreia ajunsese! "Marele caracter", "pilda morală" pe care le-ar fi întruchipat Preda (în ultimii ani, atari hiperbole etice au cam dispărut în ce-l priveşte) pactiza senin cu, probabil, cel mai ridicol critic dintre cei aflaţi în solda partidului. Cam aşa stăteau lucrurile...

Merită menţionate şi cîteva excese de un trist burlesc ale cenzurii. Ea a mers atît de departe încît, ca student al Şcolii de literatură, în toamna 1954, am constatat cu surprindere că peste noapte ne-a fost oprit accesul pînă şi la **Istoria literaturii** a lui G. Călinescu, aflată în biblioteca instituţiei. La ce-au ajutat acestuia plecăciunile servile, începute de timpuriu, încă din 1944, în faţa totalitarismului roşu? Mult mai tîrziu, în anii '80, o seamă de termeni continuau a fi indezirabili în textele tipărite: între ele, biserică, moarte, sex, basarabean, jidan (iniţial, ultimul era un moldovenism impenitent, utilizat, de pildă, în proza lui Costache Negruzzi, **Jidanul şi florile**, necruţător dată afară din ediţia critică a operei acestuia!). În acel răstimp demoralizant al cultului ceauşist, s-a ivit încă o oprelişte de-a dreptul paranoică. Nu mai era voie ca pe coperta unei cărţi să apară portretul autorului său. Spre a nu umbri cumva singurul Portret capabil a întrupa toate virtuţile, toate meritele posibile, cel al dictatorului pantocrator...

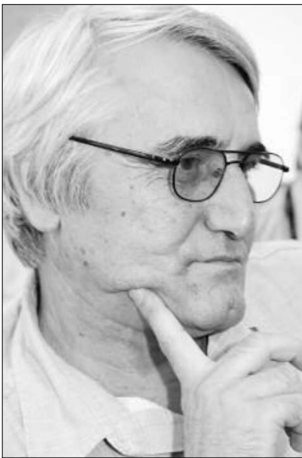
Să nu uităm că vălul negru al cenzurii nu acoperea exclusiv prezentul. El se întindea şi asupra unui număr enorm de cărţi ale trecutului, scoase din biblioteci, adesea arse. Rugurile de cărţi pe care le aprindea regimul comunist nu confirma oare, încă o dată, legătura sa organică cu nazismul pe care nu înceta a-l vitupera? La sfîrşitul copilăriei mele, am avut prilejul de-a ţine în mînă două volume cuprinzînd mii de titluri, intitulate fără echivoc **Publicaţii interzise**. Culmea era să fi găsit acolo numele cele mai de seamă ale literelor noastre, precum Eminescu, Caragiale, Titu Maiorescu, Tudor Arghezi, Liviu Rebreanu, Eugen Lovinescu, Perpessicius, Vladimir Streinu, Şerban Cioculescu etc. Catastrofa "culturii noi, socialiste" nu avea margini... Ca elev de liceu şi student, citeam paginile consacrate marilor noştri autori, sub semnătura criticilor celor mai aserviţi puterii abuzive. Răstălmăcirile inadmisibile, omisiunile bătătoare la ochi, climatul propagandistic al acelor texte care mă uimeau, situate în siajul desuet al lui Gherea, înghiontit şi acesta pe ici, pe colo, nu constituiau oare şi ele un fruct veninos al cenzurii? Excluzînd conceptul valorii estetice, blamîndu-i pe Maiorescu, pe Lovinescu, pe ceilalţi critici interbelici, mizau pe un tendenţionism ridicat la pătrat. Aidoma unor construcţii clădite pe nisip, evident că s-au surpat la cea mai uşoară suflare de vînt liberal, la mijlocul anilor '60. Şi celălalt rezultat nefast al cenzurii era desigur falsa tablă de valori a contemporaneităţii. Căci numai pe fondul interdicţiei de manifestare a opiniilor critice reale a fost cu putinţă să avem pe de-o parte trecerea la index a scriitorilor de seamă ce se mai aflau în viaţă (cu excepţia celor care au acceptat să se înhame la discursul oficial), iar pe de altă parte un şir de mediocrităţi patentate, socotite drept scriitori reprezentativi. Cine mai citeşte azi pe Marcel Breslaşu, Veronica Porumbacu, Eugen Frunză, Victor Tulbure, V. Em. Galan, Aurel Mihale, Dumitru Mircea, M. Davidoglu, I. Vitner, J. Popper, Mihai Novicov, Georgeta Horodincă? Cui îi mai arde să-i accepte drept "scriitori mari" pe M. Beniuc, Eugen Jebeleanu, Cicerone Theodorescu, Geo Bogza, Maria Banuş, Nina Cassian, Titus Popovici? Aceştia n-au fost decît beneficiarii vidului creat prin exercitarea inclementă a cenzurii. Profitori ai victimelor acesteia.

Dar cenzura a dus şi la un fenomen perfid cu osebire: autocenzura. Ne-a indus un gen de reflexe condiţionate, care ne îndemnau să chibzuim orice pas publicistic cu "se poate/ nu se poate", ca şi cum am număra petalele unei flori ca să ne dăm seama ce se cuvine şi ce nu se cuvine de făcut. Schilodirea conştiinţelor începea şi din interior. Nu cutezam a oferi spre publicare un text care n-avea şanse "să treacă". A luat naştere astfel aşa-numita literatură de sertar. Desigur nu sînt singurul care posedă caiete umplute cu versuri nepublicabile în anii în care au fost aşternute (pînă prin 1965), altele nici mai tîrziu, cînd s-a produs o nouă "strîngere a şurubului". În scrisul critic, am încercat nu o dată a forţa limitele cenzurii, cu cîteva texte care s-au bucurat de un anume răsunet. **A douăsprezecea elegie, critică**, reprezentînd prima rezervă faţă de succesul galopant al lui Nichita Stănescu, **Identitatea lui Adrian Păunescu**, un duş rece, aplicat bardului de la Bârca, deloc obişnuit cu aşa ceva, observaţii critice aduse altor mari favoriţi ai zilei (Eugen Simion, Marin Sorescu etc.), consideraţii neortodoxe referitoare la peisajul literar intrat în declin, în cuprinsul unor articole şi răspunsuri la anchete, care, toate, au trecut cu greu graniţa tiparului. Şi nu în ultimul rînd Cuvîntul la o importantă adunare scriitoricească de la Iaşi, apreciat drept cea mai cutezătoare poziţie adoptată acolo, alături doar de cele ale lui Dorin Tudoran şi Ştefan Aug. Doinaş. Amintit mereu favorabil de către Europa liberă, devenisem o "oaie neagră" pe cîmpul literelor. Represaliile au fost pe măsură. Efectele lor le resimt pînă-n prezent. Dîndu-ne anume speranţe, orizontul care s-a luminat pentru scurtă vreme, graţie aşa-numitei liberalizări, n-a întîrziat a se înceţoşa iarăşi. O serie de scriitori s-au cufundat în tăcerea decepţiei. Alţii au luat drumul exilului. Decizie ce se asocia cu radierea lor automată din scriptele literaturii autohtone. Braţul lung al cenzurii, nu mai puţin lung decît cel al Securităţii, îi urmărea în continuare.

Ce-am putea spune despre cenzură, azi? A rămas exclusiv o simplă amintire sau ar mai putea fi detectată ca atare? Să privim lucrurile realist. Neîndoios, au rămas unele deprinderi ale supuşeniei faţă de "şefi", de "puternici ai zilei", care, dincolo de ceea ce constituie, ca să spunem aşa, o permanenţă a firii umane, trădează aportul de anomalie al deceniilor totalitare. Dar cred că ar fi exagerat să arătăm cu degetul... cenzura. Acum, dacă nu poţi să-ţi publici părerea incomodă într-o revistă sau într-o gazetă, găseşti altele care să-ţi facă voia. Vrei "să te iei" de Manolescu sau de Breban, de Eugen Simion sau de Buzura, de Pleşu sau de Liiceanu? Nu e imposibil. Cu toate acestea există condeieri care, neputînd apărea într-un periodic, îl învinuiesc de cenzură. Însă orice publicaţie care se respectă, urmăreşte a-şi stabili un anume profil, o anume coerenţă a atitudinilor, opţiunilor, reacţiilor polemice, nu-i aşa? Ca şi a colaboratorilor. Aşa cum un restaurant de bună condiţie anunţă uneori la intrare că-şi selectează clienţii. Este explicabil ca o revistă cu o anume personalitate să nu fie dispusă a publica chiar pe oricine, cu orice punct de vedere şi în orice manieră de expresie. Cum să accepte versuri proaste sau "analize" care bat apa-n piuă? Nimic mai normal decît să funcţioneze o selecţie în vederea omogenităţii, fie şi relative, a textelor sale. Un exemplu. La una din cele două reviste de care mă ocup în prezent, am refuzat publicarea unui panegiric închinat unui condeier care a împlinit o vîrstă rotundă, foarte cunoscut ca slujitor devotat al partidului, de la înălţimea unor scaune de conducere. A fost vorba de cenzură ori ba? Nădăjduiesc că nu mi se va imputa un gest... nedemocratic! Altădată am procedat altminteri. Într-o revistă pe care am izbutit a o scoate doar pentru scurtă vreme în Amarul Tîrg, am acordat cronica literară lui L. A. (condei polemic înzestrat, dar...), încrezător, pe atunci, în buna sa credinţă şi în bunul său simţ. Chiar pentru primul număr, acesta a venit însă cu un comentariu la un volum al Monicăi Lovinescu, plin de reproşuri. Şi asta deşi ştia prea bine care erau opiniile mele asupra autoarei. La gestul meu amabil, a înţeles a-mi răspunde printr-un afront. Spre a-mi ţine cuvîntul dat, am dat drumul totuşi acestui text stînjenitor, dar i-am anexat un comentariu propriu, reluînd, în termeni urbani, punctul meu de vedere. Ce credeţi că s-a întîmplat? Cel supărat s-a dovedit tot L.A.! Oricum aş fi procedat, cusurgiul rămîne cum îi e firea, se vede că incorigibilă. O concluzie: criteriul calităţii (estetice şi morale) nu trebuie confundat cu cel al cenzurii.

...cenzura a dus şi la un fenomen perfid cu osebire: autocenzura. Ne-a indus un gen de reflexe condiţionate, care ne îndemnau să chibzuim orice pas publicistic cu "se poate/ nu se poate", ca şi cum am număra petalele unei flori ca să ne dăm seama ce se cuvine şi ce nu se cuvine de făcut. Schilodirea conştiinţelor începea şi din interior. Nu cutezam a oferi spre publicare un text care n-avea şanse "să treacă".

Nicolae Oprea

Cronica întârziată

MHS şi Şcoala târgovişteană

Licitaţia din 1985 este cea mai complicată naraţiune a lui M. H. Simionescu, culme a echivocului artistic în care tehnica prioritară este a colajului de fragmente. Este, în esenţă, un colaj de stiluri ale romanului: realist, oniric, eseistic, poliţist, sentimental, ştiinţifico-fantastic, satiric şi chiar epistolar.

Colocviile naţionale dedicate unor grupări literare sau unui anume scriitor din grupare constituie dovezi de aşezare a valorilor în istoria literaturii române, manifestări care le consfinţesc, conturând apăsat relieful acestora. Când asemenea simpozioane sunt urmate şi de volume colective, ecoul lor poate fi multiplicat. Un astfel de volum este ***Şcoala prozatorilor târgovişteni. Receptare critică*** (Ed. Bibliotheca, 2014), rodul simpozionului cu aceeaşi temă de anul trecut, de la Târgovişte desigur. În chip simptomatic, ca indiciu al perenităţii operei, cei zece (numărul e întâmplător) critici şi istorici literari care participă la simpozion conferenţiază despre Mircea Horia Simionescu – „încercând să surprindă din diverse unghiuri specificul literaturii acestuia", cum subliniază în *Argument* prozatorul şi editorul Mihai Stan, realizatorului volumului (implicit, al colocviului).

O abatere, parţială, de la scriitorul-temă e reprezentată de studiul lui Mihai Cimpoi care prefaţează, într-un fel, volumul: *Şcolile literare – spiritus flat (spiritul înnoitor)*. Criticul basarabean comentează în câteva pagini bune receptarea critică a romanului lui Radu Petrescu *Matei Iliescu*. Mai mult decât atât, întreprinde o incursiune academică în istoricul grupărilor literare (şcoli, curente, generaţii), preumblând prin istoria literatura universale (într-o scurtă călătorie), prin Franţa, Italia, Rusia, chiar şi S.U.A. Ceea ce reprezintă o tentativă de integrare a grupărilor literare româneşti - ajungând până la cele postbelice (*Echinox*, *Cercul Literar de la Sibiu*) – în fluxul curentelor euro-atlantice. Din profilul conturat Şcolii prozatorilor târgovişteni, e de reţinut opinia sa despre omogenizarea grupării prin sinceră prietenie: „Definitorie pentru gruparea care se întemeiază este *prietenia* de tip romantic: solidă, intelectuală, de lungă durată. Gravitaţia în jurul acesteia este însăşi raţiunea existenţei ei, ca ansamblu de persoane reunite printr-o comunitate de idei. Izbucnită spontan, are putere de legământ de viaţă, ‹funcţionând› ca un centru radiant în ciuda tuturor obstacolelor şi facticităţilor existenţei..."

În *Expansiunea clişeului*, universitarul Eugen Negrici analizează *masca demiurgică* a autorului Tetralogiei, urmărind „răsturnările uimitoare, de la deziluzie la iluzie" şi succesiunea „schimbului de chipuri" în jocul de măşti. „Artistul parodiază (e răspunsul orgolios dat crispării sterile la care îl determina sentimentul acut al precedenţei şi al banalului) – afirmă criticul – şi se autoparodiază (ca măsură de pre-întâmpinare şi ca voluptate a divulgării, a jocului pe faţă). Împingând foarte departe jocul cărţilor pe faţă, scriitorul lasă să se vadă secretele artei sale şi ale artei în general şi, paradoxal, gestul lui nu rămâne fără consecinţe ‹artistice› : revelarea, îndrăzneaţă sau disperată, a paradigmei literaturii devine, în chip neaşteptat, literatură". Un act de reparaţie în sfera receptării critice e datorat lui Liviu Grăsoiu care comentează atent poezia lui Mircea Horia Simionescu, pusă sub semnul avangardismului. Ultimul volum antum al prozatorului care scria poezie la începuturi, *Versete de unică folosinţă* a trecut, într-adevăr, aproape neobservat în anul apariţiei (2010).

Original şi de o densitate frapantă este studiul prozatorului Aurel Maria Baros, *Kratofanii literare*, care se simte dator să traducă titlul pentru neiniţiaţi: manifestare a unei forţe superioare, sacre. Concluzia lui Baros valorează cât un crez artistic: „A scrie este, deci, o kratofanie. Iată mesajul pe care-l ascunde recursul la mit. Să lăsăm de o parte tot arsenalul mitic şi vom vedea că, în fapt, literatura nu poate fi concepută altfel. Dacă scriitorul nu creează o lume nouă, dacă nu o construieşte în întregime, dacă nu o populează, dacă nu spune *fiat lux*, atunci ziua, lumina, nu va ajunge niciodată jos, între paginile cărţii lui. Într-adevăr ceea ce ne transmite Mircea Horia Simionescu stă în firea lucrurilor: discursul literar trebuie să fie kratofanic şi, mai mult decât atât, genezie". Gabriela Gheorghişor, doctor în filologie cu o teză despre Mircea Horia Simionescu, revine asupra subiectului printr-o analiză minuţioasă a *Dicţionarului onomastic* pe tema *Tehnici de creaţie muzicală în dicţionarul onomastic*. La fel de interesante sunt studiile semnate de Anca Dobre (*Mircea Horia Simionescu – uvertură la experimentul modern*) şi Florentin Popescu (*Autoreferenţialitate, biografism şi ficţiune în proza lui... MHS*). Completează gama largă a interpretărilor analizele stilistice şi de poetică aplicată ale lui Vasile Bahnaru (*Lexicul romanului „Asediul locului comun"*) şi Petre Gheorghe Bârlea (*Retorica, antiretorica şi metaretorica în proza lui*...MHS).

Am insistat în intervenţia mea pe romanele (şi proza scurtă) din afara *Ingeniosul*-ui *bine temperat*, în primul rând, pentru că sunt îndeobşte ocolite de exegeţi. Seria extra-tetralogie de romane neconvenţionale, non-mimetice, este deschisă de *Nesfârşitele primejdii* şi se întemeiază pe strategii ingenioase ale textului de factură livrescă, în care parodia este primordială, iar predispoziţia ludic-ironică a autorului bulversează compoziţia liniară a naraţiunii de tip tradiţional. Textura romanului este pigmentată cu "nesfârşite primejdii" sau, altfel spus, capcane textuale: colajul de fragmente disparate, confuzia planurilor temporare, mixajul realităţii în vis, implantul eseistic, combinarea ambiguă a realului cu imaginarul, simularea memoriei involuntare, dublarea personajelor, relaţia echivocă dintre autor şi personaj, relativizarea adevărului etc. În viziunea stocastică a lui M.H. Simionescu, ficţiunea anticipează îndeobşte realitatea, dar poate să şi fie determinată de agenţii realului. Imposibilitatea de a marca graniţa dintre serios şi parodic în acţiunea textuală a prozatorului determină, în fond, inconsistenţa semnificativă a *Nesfârşitelor primejdii*. O parodie - ingenioasă narativ, dar îngroşată spre explicit - a biografiei romanţate realizează M.H. Simionescu în al doilea roman al său din afara ciclului. În aceeaşi măsură, *Învăţături pentru Delfin* se vrea o parodie a cărţilor pedagogice de sfaturi şi învăţături morale pentru uzul urmaşilor, evocând modelul *Învăţăturilor lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie*. Din perspectiva ironică a prozatorului, relaţia dintre pedagog şi învăţăcelul său, cunoscut întâmplător, este dublu ridicolă. Deconspirarea convenţiei din finalul romanului explică şi sensul ironiei: "înfăţişarea în negativ a unui clişeu".

Licitaţia din 1985 este cea mai complicată naraţiune a lui M. H. Simionescu, culme a echivocului artistic în care tehnica prioritară este a colajului de fragmente. Este, în esenţă, un colaj de stiluri ale romanului: realist, oniric, eseistic, poliţist, sentimental, ştiinţifico-fantastic, satiric şi chiar epistolar. Prin pregnanţa celor mai ample fragmente, însă, creează impresia de parodie a prozei poliţiste combinată cu proza ştiinţifico-fantastică. Pentru că intriga de *policier* e deviată în una de imaginaţie ştiinţifică în stilul H.G.Wells. În configuraţia sa esenţială, *Licitaţia* se vădeşte o construcţie livrescă, în formula preferată a metaromanului. Cu bunăştiinţă, M.H.Simionescu nu şi-a botezat personajul-narator, spre a întreţine ambiguitatea proiecţiei autoreferenţiale în text. Reprezentarea borgesiană a lumii ca imensă bibliotecă prinde consistenţă încă din capitolul prim, *Deunăzi către ziuă visasem că murisem*. Personajul dispărut - sau umbra lui, dată fiind natura invizibilă - revine în toposul predilect, camera înţesată cu cărţi, pentru a afla explicaţia accidentului oribil ce i-a marcat destinul.

Temele predilecte ale lui M.H. Simionescu se regăsesc şi în proza scurtă, deşi tratate sintetic. Din culegerea de povestiri şi nuvele din 1974, *După 1900, pe la amiază*, semnificativă pentru structura epicii sale este *Viteza maximă în oraş*..., a cărei acţiune se petrece iarăşi într-o bibliotecă. Dimensiunea fantastică a Bibliotecii imaginare din *Bibliografia generală* este redusă aici la perimetrul realist al unei camere austere, înţesată cu cărţi şi piese arhivistice. Multiplul George, personajul central al nuvelei este singurul care există în prezentul naraţiunii, înlesnind prin rememorările sale funcţia naratorului obiectiv al cărui colaborator devine. Biblioteca ficţională a eroului – din care nu lipsesc Homer, Dante, Cervantes, Machiavelli, Goethe, Ungaretti, Leopardi etc.- constituie pandantul bibliotecii autorului, un prozator rafinat de structură livrescă din familia lui Jorge Luis Borges şi Umberto Eco. Stilul lui Mircea Horia Simionescu, (auto)ironic şi humoristic, cu funcţie demistificatoare, este similar cu cel din tetralogie atât în proza scurtă cât şi în romanele din afara ei. Întrucât prozele exterioare ciclului sunt nişte altoiuri cu rol intensiv pe trunchiul de bază.

Semnificativă şi plină de dramatism este confesiunea lui M. H. Simionescu din momentul încheierii Tetralogiei, desprinsă dintr-o scrisoare adresată lui Cezar Ivănescu în 10 nov. 1983: „Cu aceasta am încheiat un ciclu al vieţii mele, proiectat aproape întreg la 18 ani. Dar bucuria încheierii, la lectura în pagină tipărită, mi-a fost tulburată de o imensă tristeţe. Pe nebăgate de seamă, m-am îndepărtat de ideea iniţială, nu mi-am supravegheat atent uneltele, în fine, a ieşit cam altceva decât trebuia să iasă şi n-am avut tăria de-a retrage cartea şi de-a porni la o nouă transcriere. Laşitate, mizerie, prostie – numeşte-o cum vrei. Acum, retras pentru o vreme în singurătatea Pietroşiţei, mă gândesc – tot gânduri ucigaşe şi ucigătoare! – să scriu, în anii următori, un alt volum IV, să-mi anunţ cititorii, într-o scurtă notă, că volumul apărut e o eroare, să le spun: acesta e veritabilul! Ruşinea ar fi diminuată doar de faptul că gestul şi erata nu ar trăda cu nimic stilul meu poznaş, cel mai rău ar părea ca unul dintre jocurile mele fireşti, şi-aş fi, poate, iertat".Am extras acest citat din amintirile lui Ion Iancu Vale incluse în partea a doua a volumului - intitulat complet pe pagina de gardă: *Şcoala prozatorilor târgovişteni / Receptarea critică a operei lui Mircea Horia Simionescu* - o secţiune evocatoare, deschisă de Mihai Stan cu o contribuţie substanţială. Reuniunea de evocări (*Mircea Horia Simionescu şi scriitorii dâmboviţeni*) devine interesantă prin documentele inedite (sau mai puţin cunoscute) puse în pagină (scrisori, fotografii, interviuri, recomandări de primire în U.S.R. ş.a.) care întregesc profilul moral şi spiritual al prozatorului. Se desprind dintre evocatorii admirativi ai lui Mircea Horia Simionescu, prin contribuţii remarcabile la conturarea portretului de scriitor la maturitate: George Coandă, Ion Mărculescu, Daniela-Olguţa Iordache, Emil Stănescu şi Victor Petrescu. Poate că toate aceste texte critice şi evocatoare să retrezească interesul cititorilor pentru opera unuia dintre cei mai importanţi precursori ai postmodernismului optzecist.

N. Oprea

cronici

Maria Mona Vâlceanu

Solomon Marcus – 90
SE POATE MĂSURA FRUMUSEŢEA *sau despre* DUBLA SINGURĂTATE A MATEMATICII *

Trec prin Timp cercetând valorile culturale ale acestui Neam şi caut nume care să-şi domine epoca şi să fie înscrise pe zidurile mai multor universităţi şi academii din lume, şi caut cărturari, mari iubitori de Neam şi Ţară, ale căror cărţi, traduse în multe limbi, să fie stâlpi ai eternităţii, pe care apele vremii trecătoare şi înşelătoare să nu le poată şterge. Poate asemănător cu Dimitrie Cantemir pentru vastitatea domeniilor pe care le îmbrăţişează, mi-a apărut academicianul Solomon Marcus, pe care l-am întâlnit demult, când în amfiteatrul Facultăţii de filologie pătrundeau ecourile *Poeticii matematice*, formă de emancipare a studiului textelor lirice pentru noi, studenţii neconformişti de atunci. Am păstrat în articolele şi studiile de specialitate de mai târziu ceea ce m-a învăţat matematica, adică organizarea logică şi claritatea schemei (arhitecturii ideilor), mai bine spus *„o profundă înţelegere a naturii activităţii matematice, în care se manifestă un mod specific de a distinge un enunţ cu sens de unul fără sens şi o percepţie specială a demarcaţiei dintre claritate şi obscuritate. (*Solomon Marcus, *Dubla singurătate a matematicianului*). Fără să ştiu, am fost o aplicaţie practică a ideii Profesorului că ***„pariul educaţiei matematice se referă la faptul că modul de gândire pe care-l oferă această disciplină are o valoare universală, deci este folositor în orice altă disciplină şi în orice alt domeniu al vieţii***(Idem).

L-am revăzut pe Profesorul îndrăgit într-o şedinţă a Clubului Iubitorilor de Cultură din oraşul lui Neagoe Basarab, oraş voievodal, azi devenit Oraş Regal şi i-am admirat puterea şi dăruirea pentru educarea tinerilor în spiritul adevărului şi credinţei, în superbul cult al cărţii (vezi *Educaţia în spectacol,* Spandugino Publishing House, Bucureşti, 2010). Ceea ce mă pasionează în mod special pe mine ca filolog constă în felul cum Profesorul constată asemănările dintre matematică şi poezie, observaţiei că matematica are nevoie de context, noile noţiuni au nevoie de etapele anterioare, îi corespunde în poezie faptul că localul este solidar cu globalul: *Se vorbeşte chiar despre modul în care o serie de metafore locale se acumulează, producând o metaforă globală. Dar această dependenţă nu are, în poezie caracterul precis şi explicit pe care îl are în matematică. Legătura dintre local şi global este, în poezie, o operaţie ambiguă, interpretabilă într-o infinitate de feluri; ea ţine deci de actul lecturii şi al interpretării, aparţine cititorului.* (Solomon Marcus, *Cum puteam rămâne indiferent la noile evoluţii*? din Discursul de recepţie rostit în Aula Academiei Române). De aici şi până la polifonia textului matematic nu este decât un pas. Şi sub acest titlu găsim o excelentă definiţie a matematicii, poate unica realizată în acest mod, încerc să citez un fragment cât mai mic, dar fiecare cuvânt la care trebuie să renunţ mă doare, este iar un poem în proză pe care chiar aşa o să-l numesc, *Poemul matematicii: Textul matematic este prin excelenţă polifonic…aşa cum în muzică se suprapun două sau mai multe părţi vocale sau instrumentale…într-un text matematic are loc o colaborare a unor coduri de o mare varietate, date de multiplicitatea componentelor şi funcţiilor sale…unele metaforice, altele metonimice, unele continue, altele discrete…Igor Shafarevich asimilează matematica unei orchestre care execută o partitură unică, a nu se ştie cui; unii membri ai orchestrei dispar, fiind înlocuiţi cu alţii, dar motivele trec de la unii la alţii iar execuţia nu se încheie niciodată.* Dar în *Poemul matematicii* nu ni se precizează cine este dirijorul acestei orchestre a cărei execuţie nu se încheie niciodată. Imaginaţia mea vede însă silueta acestui dirijor, uneori seamănă cu Dan Barbilian, alteori cu Grigore Moisil, acum cu Solomon Marcus şi poate mâine cu unul dintre studenţii Profesorului.

Întregul discurs de recepţie al lui Solomon Marcus este o pledoarie pentru bogăţia intelectuală a matematicii, forţa ei artistică, universalitatea în cuprindere şi puterea ei de seducţie.

În anii '70 ai secolului trecut savantul îşi îndreaptă paşii spre Semiotică, iar Umberto Eco îl invită ca raportor la Primul Congres de Semiotică de la Milano – 1974, accentuând astfel capacitatea matematicii de a fi un catalizator al transferurilor de idei dintre diferite domenii, ancorând-o astfel în universalitate.

Şi un zbor înalt spre piscuri, un avânt patriotic de o curată vibraţie, o adâncă iubire a neamului românesc când afirmă că o inerţie istorică trebuie acum învinsă pentru că, în ceea ce priveşte comunicarea cu lumea, cultura română a fost timidă. Şi tot acest discurs de recepţie, care este un elogiu al matematicii, este de fapt o incursiune într-o lume inefabilă, pentru că nu se poate defini. Şi prin acest inefabil matematica se aseamănă cu arta.

Matematicianul, vagabondând în lumi contemplative, caută frumuseţea precum vechii greci, nu utilitatea, efortul, ca şi reuşita sa fiind mai ales „pour l` honneur de l`esprit humain" (titlul cărţii lui Jean Dieudonne, Hachette, Paris): *Adevărata matematică este cultivată pentru propria ei plăcere şi tocmai prin aceasta ea onorează spiritul uman. Capacitatea formativă a matematicii vine din gratuitatea ei.* Şi un sfat pe care trebuie să-l urmăm toţi, *pentru că matematica este un mod de gândire cu valoare universală şi pentru că ea prilejuieşte bucurii spirituale la care orice fiinţă umană ar trebui să aibă acces. În măsura în care adolescenţii vor învăţa să se bucure de frumuseţile matematicii, ale ştiinţei, ale artei şi literaturii şi vor simţi nevoia de a le frecventa, ei nu vor mai suferi de plictiseală, iar tentaţia unor activităţi derizorii, uneori antisociale, va scădea.*

Mi se pare că marii filosofi ai Antichităţii au fost matematicieni, îmi zboară gândul spre Pitagora şi Aristotel, se pare, privind la tot ce a făcut Solomon Marcus în trudita, dar plina de succese viaţă a sa că marii matematicieni ai spaţiului contemporan sunt şi filosofi.

Matematica este ca şi Poezia o fiică a Mitului, şi-a început rostirea la Simpozionul dedicat istoricului religiilor, Mircea Eliade Profesorul Marcus, ţinând o remarcabilă conferinţă despre originea miturilor şi influenţa acestora asupra gândirii umane, conferinţa a onorat invitaţia noastră. Dar pentru că aceste rânduri insistă asupra întâlnirilor mele succesive cu Profesorul, mă voi lăsa purtată de acele clipe petrecute în prezenţa sa în Aula Academiei Române când un iubit student al său îşi prezenta Discursul de recepţie: … zi de toamnă cu frunze galbene purtate de vânt printre picăturile de ploaie… în Aula Academiei Române toate locurile sunt ocupate. Presedintele, *academicianul Ionel Valentin VLAD* anunţă că un membru marcant îşi va rosti discursul de recepţie…Doi academicieni poartă costumul uniformă, redingota brodată cu cu frunze aurii de laur, Gheorghe Păun, susţinătorul discursului, înalt, emoţionat, cu privirea pătrunzătoare şi Profesorul, academicianul Solomon Marcus, calm, fericit de această înaltă treaptă pe care îl însoţeşte pe fostul său student; tăcerea solemnă a sălii este dominată de vocea celui care-şi rosteşte discursul: *viaţa este un calcul…*

Tăcerea sălii s-a spart în ropot asurzitor de aplauze, cel care şi-a rostit acest splendid, tulburător prin noutate şi poate hotărâtor pentru destinul omenirii discurs de recepţie s-a aşezat modest în sală, în rândul academicienilor. Dar sala a fost din nou străbătută de un frison, academicianul Solomon Marcus se îndreaptă cu demnitate spre microfon pentru a da un răspuns acestui discurs de recepţie. Vocea sa puternică şi fermă rosteşte clar cuvintele ce picură sever în auzul auditorilor. L-a urmărit pe studentul său pe tot parcursul vieţii, de la sala de curs la doctorat, cercetările făcute în străinătate, cărţile publicate, şi acum mândria cărturarului Solomon Marcus pentru discipolul său este nemărginită. Este frumos şi sfânt ce a rostit Profesorul.

Gh. Păun şi Solomon Marcus

…tăcerea solemnă a sălii este dominată de vocea celui care-şi rosteşte discursul: *viaţa este un calcul…*

Din nou ropotul de aplauze a spart în mii de cioburi tăcerea sălii. I-am privit din nou pe cei doi bărbaţi cu haină de sărbătoare. Erau acolo două minţi luminate ale veacului nostru. Sub fruntea lor se ascundeau poate cărările misterioase ale mileniului trei. Preşedintele celui mai înalt for de cultură şi ştiinţă din România încheie festiv şedinţa, dar academicianul în redingotă neagră cu broderie din frunze aurii de laur care-mi zâmbeşte prietenos din umbra Aulei arătându-mi portretele de pe perete nu este inginerul electronist savant specializat în tainele fizicii, ci îl recunosc imediat, Ion Heliade Rădulescu, primul preşedinte şi fondatorul în 1866 al Societăţii Academice. Şi el îl felicită pe academicianul ce-şi rosteşte discursul astăzi, fiindcă Heliade ştie că atât Profesorul cât şi studentul său sunt remarcabili scriitori.

O viaţă închinată gândirii matematice este o viaţă în onoarea spiritului uman. Şi pentru că discursul de recepţie se încheie cu versurile lui Serghei Esenin îi voi dărui Profesorului în ceas aniversar tot câteva versuri din poetul nostru preferat:

Sufletul mi-i totuşi plin de rost
Gerul şi zăpada-mi saltă ţelul
Fiindcă peste toate câte-au fost
Râde pân la lacrimi clopoţelul.

* Discursul de recepţie rostit de profesorul Solomon Marcus în Aula Academiei Române

Generația poetică 2000

Daniela Păun

Zgomotul ascuţit al tocurilor-cui făcut de paşii grăbiţi ai celei care urca la tine în fiecare după-amiază de joi, mirosul inconfundabil şi îmbietor al cafelei ce te trezea din somn, dupa noaptea petrecută din nou împreună cu o domnişoară cu părul roşu şi lung până la coapse, zâmbetul larg al femeii căreia i-ai spus de multe ori cât este de frumoasă, deşi erai sigur, în sinea ta, că nu-i chiar aşa, dar îţi plăcea să o vezi surâzând

Scrisoare

Îţi scriu, parcă, de dincolo de veac
unde
un pian obosit de atâtea mâini care i-au atins clapele
mai interpretează seară de seară ,,Nocturna" de Chopin.

Prin fumul de ţigară îţi zăresc chipul chinuit
în încercarea de a mă aşeza în versul tău
unde să rimez cu ceva.

Îmi sunt atât de cunoscute trăsăturile tale,
încât ţi le-aş putea desena, cu ochii închişi,
pe paharul pe care îl ţin în mână,
iar când aş sorbi vinul roşu
ar fi ca şi când te-aş bea şi pe tine.

Visez să mă plimb la braţul tău pe ţărmul mării,
în apusul însângerat al soarelui,
îmbrăcată într-o rochie lungă verde-smarald,
şi, din departare, să se audă
cantecul tânguit al unui marinar trădat în dragoste.

Îmi imaginez cum zâmbeşti,
gândindu-te la ce ar fi putut să fie,
la visul acesta irealizabil aproape
când între noi sunt atâtea zone obscure,
cu multe detalii,
concave, convexe,

cu semne de exclamaţie şi întrebări
la care nu va trebui să căutăm răspunsuri, vreodată,
lăsându-le să mocnească, în continuare, şi să aştepte
ca o rochie verde-smarald, într-o vitrină prăfuită.

De primăvară

Mi-e teamă c-am să uit să te mai chem,
Acum, când bate-n geam o nouă primăvară.
Îmi pare tot mai des că este un blestem
Care, deşi nu vreau, începe să mă doară.

Te simt tot mai departe şi rece ca o stâncă
Pe care, chiar de-i soare, sălăşluiesc zăpezi.
Se căsca între noi o linişte adâncă
Şi-o ceaţă tot mai densă, prin care nu mă vezi.

Mai rătăcesc pe străzi şi scot din amintire
Acele clipe-n care ne mai vorbeam de noi,
Dar când apare-n ochi o lacrimă subţire
Pricep că, fără voie, le-am împărţit la doi.

Se simte primăvara, iar florile de măr
Stau să pocnească-n muguri, să râdă iar în soare...
Eu încă mai aştept să mi le prinzi în păr,
Să ne lăsăm vrăjiţi de pomii plini de floare.

Sub arcada unei biserici

Peste inima mea,
privirea abstractă a ochilor tăi.
Peste iarna ce se grăbeşte să vină,
nelinişteа mea
împachetată frumos într-un sertar.
Fâşii de noapte agăţate de colţuri de stele
şi vise poleite de lumina lunii roşii.
O bufniţă cu ochii mari îşi spune povestea
într-un frunziş prematur ruginit.
Doi tineri, strâns îmbrăţişaţi, sub arcada
unei biserici, îşi promit veşnicia.
Ziua ce stă să vină poartă în ea
amprenta braţelor mele întinse spre tine.
Voi veni, istovită, sfărâmată ca o piatră
de apa ce a lovit-o mult timp,
în curgerea sa -
dar împăcată că mă vei reface
cu fiecare vers care-ţi trece prin minte.

Femeile din viaţa ta

Femeile acelea, pe care, în elanul tău de Don Juan,
le-ai iubit şi apoi le-ai abandonat,
vorbesc acum prin mine. Eu port povara aducerilor
aminte ale lor şi pentru asta va trebui să fiu mereu altcineva.
În fiecare zi, răsfoiesc amintirea unei femei,
pe care o curăţ de praf
cu o eşarfă în culori acvamarine,
adaug culoarea cânepie a părului alteia,
parfumul cu aromă de lămâie al pielii unei actriţe
a cărei poză ai rupt-o în zeci de bucăţele,
zgomotul ascuţit al tocurilor-cui
făcut de paşii grăbiţi ai celei care urca la tine
în fiecare după-amiază de joi,
mirosul inconfundabil şi îmbietor al cafelei
ce te trezea din somn, dupa noaptea petrecută din nou
împreună cu o domnişoară cu părul roşu şi lung
până la coapse,
zâmbetul larg al femeii căreia i-ai spus de multe ori
cât este de frumoasă, deşi erai sigur, în sinea ta,
că nu-i chiar aşa, dar îţi plăcea să o vezi surâzând,
batista cu pete de ruj şi urme de lacrimi
uitată, sub perna ta, de cea culeasă de pe străzi
şi adusă la tine acasă unde i-ai oferit un ceai
din fructe exotice,
mâinile istovite ale aceleia care îţi călca, îngândurată,
rufele, ca tu să arăţi mereu îngrijit şi curtenitor,
în goana ta de vânător plecat în călătorie prin lumea
purtătoarelor de viaţă mai departe.
Probabil, mă regăsesti în fiecare dintre ele. De aceea
mă ţii captivă în inima ta. Mă auzi, mă simţi
zbătându-mă acolo, neîncetat, în ritmul bătăilor ei.

O ALTFEL DE IUBIRE

Iubeşte-mă aşa cum nu ai mai iubit nici o femeie până acum...
Iubeşte-mă pentru teama cu care încep fiecare zi
gândindu-mă căa la sfârşitul ei n-o să te mai regăsesc...
Iubeşte-mă când îţi aduc dimineaţa cafeaua pe masă
şi-n loc de îndulcitor,
pun în ea toată afecţiunea de care sunt în stare...
Iubeşte-mă pentru zâmbetele, uneori amare şi îngheţate pe chip,
când mă las doborâtă de nefericirea unui prieten...
Iubeşte-mă pentru mâinile obosite
care niciodată nu se satură să te mângâie,
de-au ajuns să o facă şi în gând...
Iubeşte-mă în zilele în care sunt taciturnă sau abătută,
şi-n nopţile în care adorm făurindu-mi vise, în care eu şi tu
suntem mereu impreună...
Iubeşte-mă pentru neîndemanarea
cu care iţi fac nodul la cravată
care mereu iese strâmb...
Pentru încăpăţânarea cu care rostesc că ,,nu mai pot"
şi mă abandonez inerţiei
dar tu mă ţii strâns de mână amintindu-mi că eşti aici...
Iubeşte-mă pentru neîncrederea
cu care te privesc adânc în ochi
atunci când mă surprinzi cu un buchet de flori
pe care nu-l asteptam -
gest pe care nu obişnuieşti să îl faci frecvent...
Iubeşte-mă când tac şi refuz să te privesc,
condamnându-te la supliciul unui şir de întrebări
care nu primesc răspuns...
Iubeşte-mă când mă port ca un copil,
alintându-mă la braţul tău...
Iubeşte-mă atunci când, fără un motiv aparent,
vezi lacrimile curgându-mi pe faţă
şi te amuză rimelul care se intinde şi mă face să par
ca un clovn, dar tu îmi spui că sunt mai frumoasă ca oricând...
Iubeşte-mă şi spune-mi că strălucesc când îmbrac rochia aceea mov
care ştiu că nu îţi place deloc...
Iubeşte-mă când mă entuziasmează până la exaltare
o întâmplare care ţie ţi se pare copilărească...
Iubeşte-mă când mă ghemuiesc la pieptul tău după un coşmar
şi-ţi cer să-mi veghezi somnul, alungându-l pe al tău...
Iubeşte-mă când îţi ard, distrată, cea mai frumoasă camaşă
la care tu ţii foarte mult....
Iubeşte-mă pentru nesăbuinţa cu care cheltui ultimul ban
pentru a-mi cumpăra cel mai nou parfum,
deşi mai am acasă încă zece...
Iubeşte-mă pentru insistenţa cu care îti dau mesaje
în care îţi spun ce dor imi e de tine,
deşi abia ne-am despărţit...
Iubeşte-mă pentru rabdarea cu care te astept în ploaie,
udă până la piele,
cu toate că mi-ai cerut să merg acasă...
Iubeşte-mă pentru nelinişteа pe care nu ştiu s-o ascund
când telefonul sună şi nu îmi răspunzi...
Iubeşte-mă pentru toate cuvintele pe care ţi le-am spus,
pentru cele pe care nu le-am spus,
pentru tot ce nu am făcut, pentru tot ce voi da,
pentru tot ce sunt,
pentru tot ce nu voi fi vreodată.
Iubeşte-mă cu o altfel de iubire...

poesis

Ioana Dinulescu

Eu cred că Dumnezeu se joacă

Eu cred că Dumnezeu
se joacă cu tine,
cu dragostea ta pentru cărțile mele.

Se joacă așa cum un prea blând
și îngăduitor bunic
se joacă cu nepotul său.

Te ia în poală, în hamacul
de cămașă de bumbac țărănească,
te gâdilă, te răsfață, îți pune pe buze
o halviță turcească,

dar tu, copil nedus la biserică,
îi răvășești barba stufoasă
în căutarea cărților mele.

Plângi râzgâiat că nu le găsești
decât coperțile lucioase,
și atunci doar rareori, în după-amiaza

zilei de duminică, 3 iulie,
la orele 6. Prin furtuna ploii
de vară oltenească, paginile lor

se topesc între degetele tale
ca dulcea halviță turcească, se fac una
cu hamacul din cămașa de bumbac,
țărănească.

Nu mai plângi, le devorezi cu pofta
ta copilărească, în timp ce eu,
poet netot și hai-hui,

mă întreb de ce bunul Dumnezeu
nu vrea să se joace și cu mine.

Cartea mea e casa mea

Se dedică memoriei lui Ion D. Sârbu

Am o casă de stuf crescut
de sub pleoapele înlăcrimate
ale deținuților politici în deltă.
Aici, în calea vântului agonic,
casa mea se sprijină pe cele

zece cărți de taină ale mele.
Este înconjurată de grădini sălbăticite,
pe unde pasul omului care a uitat
să mai treacă, să mai croiască
fragede cărări de umbră și iarbă.

Pe unde mâna înțeleaptă
a grădinarului bătrân de milenii
s-a așes doar cu spini de Rosa Canina,
în loc de mângâierea femeiască
a frunzei de oleandru.

Dacă mă trezește dimineața cântecul
de sirenă al balenelor albastre
rătăcind în străine oceane îndepărtate,

eu ies în pridvorul casei mele
de cărți, de poeme, să mă închin
la Muntele Măslinilor legănat
diafan de corabia tâmplelor

mele cărunte. Pășesc desculță prin grădinile
sălbăticite, iar călcâiele mele se bucură copilărește
când se îneacă în pietrișul tandru, de catifea,

cernut de apele inocente care văluresc
între copertele materne la temeliile casei mele.

Pe malul stâng, pe malul strâmb

Dac-ar sta în puterea palmelor tale
de femeie, brăzdate și ele de plugurile
ruginite ale jumătății de veac
de poezie,

ai dezlănțui bătălia de pe Câmpul Armaggedon,

ai da frâu liber vulcanilor din Islanda,
ai croi alte hărți ale lumii,
mai pure, mai drepte în fața lui Arhimede.

Sau, poate, te-ai logodi pe ascuns
cu anticul incendiator Eratostene,
ai aprinde rugul de la poalele
Athenei, zeița cea înțeleaptă, izvorâtă
din fulgerul coapsei tatălui său.

De-o vreme, e-adevărat, au început
să te enerveze năprasnic sânii ei feciorelnici,
marmura lustruită de apele Mării Egee,
a gambelor sale.

Te-ai logodi cu Eratostene, apoi
între copertele cărților tale
printre tăblițele de lut
ale Bibliotecii din Alexandria.

Ți-ai croi rochie de mireasă trandafirie
din pergamentele de vițel ale Bibliotecii
lui Celsus, la munte tihnit, în Efes,
în antica Eladă.

Apoi, așa înveșmântată, ai rătăci
adolescentin și tehui
pe malul stâng, pe malul strâmb
al Jiului matern.

Aş da foc

Aura acestei așteptări: hățiș
înfloritor, mirositor până la demență.
Încă un pas poticnit pe rotile,
spânzurat de alpenstock-ul dorinței,

de fotografiile adolescentine ale verii trecute

Copie incoloră a biografiei poetului
supraviețuind agoniei trandafirului sălbatic.
În rezumat: un balon vesel colorat
plutind jucăuș peste existența prietenilor
dezertori în Tibetul propriilor legende

la cules fire de nisip din clepsidra
Regelui Ioan. Tu ieși în pridvorul casei
părintești distrusă de gheare haine,
ieși firav și neajutorat ca-n pântecul mamei.

Ieși în pridvor să-ți limpezești obrazul
brăzdat de felinele nopții trecute,
istorii străine timpului și cărților tale.
Dac-ai putea, ai da foc propriilor neputincioase gheare.

Tigaia de aramă țărănească

Aseară, aseară, pe când mă gândeam
cu împăcare în suflet și în gând
la ziua de azi,

a aterizat, cascador impertinent,
prin fereastra spartă de la etajul opt
îngerul meu gardian, îngerul Ioan.

El nu este diafan ca îngerii ceilalți,
nu este blond și nu are mari aripi
înșurubate în umerii costelivi.

Îngerul Ioan este un înger micuț,
slăbănog, fiindcă se hrănește
doar cu filele cărților mele,

așa micuț și firav cum este,
eu îl iubesc și-l respect
de parc-ar fi cel mai blond
și cel mai mare înger din Cosmos,

un fel de Boeing navigând victorios
prin biblioteci astrale.
Așadar, aterizase aseară prin fereastra
spartă, înzestrat cu aripi micuțe,
străvezii, tricotate din fire de păianjen
de el însuși.

Și, cum căzuse el din cerul de cobalt
al bunului Dumnezeu, și-a tras oțărică
sufletul îngerește și mi-a zis: Ioana,
astă-seară te dezleg să mă visezi,

dar mâine te așteaptă porumbeii sălbatici
să le dai tainul tău de grăunțe,
să-ți lași sufletul să zboare
din floare în floare prin biblioteci astrale.

Mâine, mâine, blândă Ioană, în tigaia de aramă
țărănească, va clocoti viitorul lumii,
viitorul meu și al tău. Se vor croi cărări noi
spre Elada, spre Leptokaria, spre leul
de marmură albă.

Ne vom înălța amândoi pe delușorul
Parnas, brăzdat de copite mărunte
de căpițe grecești, vom scrie o carte
pe frunze de măslin.

Mâine, în timp ce tu te vei învârti
în hora acestor povești fără sfârșit
cu speranța naivă că îmblânzește războaiele
și războinicii lumii,

să nu mă întrebi, poet tehui ce ești,
de ce porți pe umeri doar tu
povara aceasta.

eu ies în pridvorul casei mele de cărți, de poeme, să mă închin la Muntele Măslinilor legănat diafan de corabia tâmplelor

mele cărunte. Pășesc desculță prin grădinile sălbăticite, iar călcâiele mele se bucură copilărește când se îneacă în pietrișul tandru, de catifea,

cernut de apele inocente care văluresc între copertele materne la temeliile casei mele.

poesis

Din poezia lumii

Boris ZEMENKOV (1902–1963)

În prezentarea şi traducerea lui LEO BUTNARU

S-a născut în orăşelul Abramţevo din regiunea Moscova. A studiat la Cursurile superioare ale Atelierelor artistico-industriale (VHUTEMAS), concomitent frecventând prelegerile despre arta poeziei ale lui Valeri Briusov, Andrei Belîi şi Viaceslav Ivanov. În 1919, participă la războiul civil din Rusia. În iulie 1920, trece proba „de candidat-colaborator al Casei artelor" (secţia literatură), recomandat de Dir Tumanîi. Participă la activităţile grupului expresionist ca poet, pictor şi teoretician. A publicat volumul „Stearina căruntă: Versurile militare ale expresionistului" şi manifestul „Troaca raţionamentelor (Expresionismul în pictură)". Împreună cu B. Zemenkov, A. Kraievski şi V. Şerşenevici semnează volumul „De la mama pe cinci minute", apărut la anonim-ludica editură „Manşete tocate" (1921).

În aprilie 1921, trecând în tabăra „nicevoki"-lor (*nimicniciştilor*), se include în lupta contra futuriştilor, principala ţintă a atacului fiind Vladimir Maiakovski.

A colaborat, de asemenea, şi cu imagiştii. A fost membru în colegiul revistei „Vânătorul de şobolani" şi pictorul ei, publicaţie care îi avea de autori pe Maiakovski, Zdanevici, Terentev şi alţi avangardişti. Peste ani, publică volumul „Gogol la Moscova" (1958). Cunoscut şi ca peisagist de prestigiu.

STEARINA CĂRUNTĂ

Versurile militare ale expresionistului

Ştiu sigur că mâine cu obraznic cinism,
Pudrat de trivialitate nu eu, nu însumi, adică,
M-oi deda caraghioslâcurilor, unor „izme",
Tăinuind a sufletului cicatrice adâncă.

ÎNCOACE

Se desfac obuze ca perciuni-mproşcaţi cu bobi de mazăre...
Trezeşte zâmbetul, zău! „Stelele – nuferii în heleşteu..."
Aşa ceva-i posibil când cu limba, precum cu dopul,
Prin spumă i se-nchid şampaniei respiraţiile
Şi degetele înaintează târâş ca minerii în căutarea minereului.
Iar aici priveliştea tirului solar
E totuna cu mina luminată de soare şi cântată de val.
Faţa Rusiei e în pistruii şi în ţiparii dezertorilor.
„E nevoie de metamorfoze – metamorfoze de culoare albă".
Pe potecile taliei, pe valul umărului aciuarea mâinilor e mai tandră ca însăşi Crimeea.
Hărţuiala-n salt deja mai insistentă ca chiulul de-o săptămână.
Auziţi?! Pe front noi ne liniştim doar atunci când,
Cu aripi de columbe vineţii de fum, semnele exclamării
Sunt puse pe punctele-guri ale ţevilor de armă.
Iar când pe grunzurosul, ca luna-n fotografie,
Pergament al peretelui tencuit
Ca paraşute de păpădie vor tresălta gloanţele,
Se vor săpa, se vor descoperi noi strâmbături, grimase.
Este firesc de a te despărţi de culi ce veni din China,
Deoarece ai jucat excelent moneda lovită de perete.

(1919)

HOHOTE

Există hohote, hehote, hahoţele,
Există huhute cu frunte-ngustă ce s-a-ncruntat.
Vălurează obrajii, ca sub pluguri brazdele
Şi sar ridurile cum copilul pe arcuri de crivat.

Perciunii genelor doar ca piureul pe obraz,
După care hohotesc-chicotesc pe perete.
Dacă ai mustăţi, ca un popă biat, cu inel de topaz,
Ele se bălăcesc în canalul gurii indiscrete.

Există din cele care, ca pe uscate coji de pâine,
Rumegă buzele vineţii într-o doară,
Alegând ruşinate ansambluri de riduri străine
Direct sub dansatoare vederi cu dinţii afară.

Duduie trupuri, ca samovare înşiruite.
Cad în bulion lăcrămos ochii bondarilor de mai.
Ca mici bucăţele de slană, plutesc pupile obosite,
Frânghiuţele genelor trag în sus cearcăne ditamai.

Sar pe masă pentru un dans aparte. Sunt gingiile.
În odaie parcă-i numai drojdie de cvas în fermentare.
Şi fiecare din cei de după uşă ştiu că chindiile
Vor multiplica cearcăne ca pe nişte colaci de salvare.

(V.1919)

DIVIZIA SĂLBATICĂ 1919

Rămas bun

Pe ácele blănii au pus covrigul feţei
Ochii spre bordura şinelor coborâră
Butoanele disperării se mişcară grăbit
Buştenii mâinilor de umeri străini îi evacuară.

În pelerina cerului se zbăteau bucăţele de doliu
La tâmplele noastre greutăţile-s mare povară
Trecutul arăta a Maria Stuart din Tauer
Iar în aer plutea: Java, Empire spre seară.

În tresele covoraşelor se tăinui praful pudrei
Firele întâlnirilor în gherghefuri nu-şi vor găsi pace.
Pe genele paronicei văzduhul se cristalizează
Când felinarul locomotivei degetele îşi desface.

Stropii bocetului se bat de molul portului
Fiindcă în crepul de doliu – e cimitir acest debarcader
Şi doar ochii tresar în clătinatul cocoaşelor de dromader
Sub încovoiatul brontozaur al podului de fier.

VAGON DE CAMPANIE

În vis văd cu toţii ceainice fierbând, iar eu
În pled seamăn bobii privirii zăpezilor spre zori
Din mâneca ţevii ies scânteile buşteanului
Copacii în promoroacă – bunici de negustori.

Cu pocnetul roţilor se joacă par-impar.
Ah, câte rânduri de şine au fost citite-n lung de şes!
Peste stârvul inimii şoimul lehamitei
Iar clipele – ca-n fantastica lui Welles.

În ochi tresaltă bărbiile nămeţilor
Pe pantele pleoapelor – a somnului povară grea.
În suflet e disconfort ca-n pustiul Gobi;
Căci eu nu-s decât o cifră în tirul cuiva.

Gândurile – corăbioare de hârtii copilăreşti
Din neatenţie-s aruncare-n bătăile roţilor
Un uimitor nimic răsucesc în ochi pernele-sul
În palanchinul vagonului pre-morţilor.

* * *

Peste gardul de nuiele al pădurii plutesc mihalţii norilor.
Mătreaţa zăpezii e pe la geamuri de vagon ornată.
Corpul, dichisit într-un cort cerchez, de nimeni nu e iubit.
Ca un câine, seara stă ciudat înclinată.

Tristeţea-i pe uliţe luminate de cozile vulpilor.
Aspru, ca scoarţa de tei, drumul scarpină căruţaşul ce trece.
Pe coline surii – tufişuri, tufişuri
Ca părul bărbatului mai jos de pântece.

Stelele-au zburat pe o stinghie lată. Cine vă apasă
Cu pervazul buzelor a sânilor abajururi rebele?
Pişcăturile geloziei developează palimpsestul feţelor,
Pentru că o ceapă neagră încalţă seara-n coşuri de nuiele.

(1920)

* * *

Plutesc pe străzi ca pe rânduri scrise
Trecătorii mişună viermi în cadavru maur.
În heleşteul sufletului – plictisul paginilor de ziare...
Ordonanţa vede ai potcoavelor rupii de aur.

Papahă* – coafura vălurată a unei blonde
Degetele vântulu-i răsucesc cârlionţii ca pe fum străin
Gândul la răvaşe – în faţa monumentelor incaşe
Iar veselia pe aici e un foarte rar peregrin.

Catedrala s-a culcat pe altarele termofoarelor
Grădiniţele se târăsc cu un gherghef destrămat
Comisar militar... cap de brigadă – blidele urechilor
Seara-i încărcată cu slove-bubiţe pe care le-am uitat.

Păianjenii felinarelor se-agită pe talgerul pieţei
De la aerul geros limba simte gust de mentă şi femei
Mă prăbuşesc de pe grota calului înspumat
Spre-a pleca pe calea ferată a memoriei.

Catedrala s-a culcat pe altarele termofoarelor
Grădiniţele se târăsc cu un gherghef destrămat
Comisar militar... cap de brigadă – blidele urechilor
Seara-i încărcată cu slove-bubiţe pe care le-am uitat.

traduceri

Nicolae Coande

Cu excepţia mea, toţi oamenii din Viena se poartă normal

„quartier21”, rezidenţa unde am stat două luni (decembrie 2014-ianuarie2015) alături de artişti din SUA, Africa de Sud, Germania, Turcia, Elveţia, Cehia, Olanda, Camerun este parte a „Museums Quartier Wien” (MQW). Construită în spaţiul fostelor grajduri regale, dispuse circular în jurul unei curţi interioare uriaşe, la 300 de metri de Hofburg, MQW cuprinde 60 de entităţi culturale, un loc de întâlnire al artelor (faimosul Tanzquartier Wien aici îşi are sediul), săli de expoziţii, de teatru, muzee pentru copii şi tineret („Halle E+G” e un teatru de musical renumit), ateliere, cafenele, restaurante etc. Este considerat al cincilea centru cultural din lume ca pondere (7000 metri pătraţi) şi a fost finalizat în 2001. Muzeele „Leopold” (cu operele lui Egon Schiele în prim plan), „mumok” (avangarda internaţională şi austriacă, cu peste 10.000 de lucrări în portofoliu, a peste 1600 de artişti, dintre care Kokoschka, Picabia, Magritte, Max Ernst sau Mondrian sunt la loc de cinste) sau „Kunsthalle” (artă contemporană) aici îşi au sediul, în clădiri cu aspect avangardist.

„quartier21” a găzduit până acum peste 500 de artişti, dintre care chiar vreo şapte-opt scriitori romani, graţie generozităţii lui Elisabeth Hajek, coordonatoarea „quartier21”. Sigur, dacă literatura noastră ar fi şi tradusă în germană ar putea fi mai vizibilă, dar pentru aşa ceva sunt necesare fonduri, proiecte comune care să implice scriitorii şi traducătorii, dar mai ales editurile străine. Mă refer la autorităţile române, fireşte, fundaţiile străine fac deja destul pentru artiştii noştri. Poate nu ar fi rău să înfiinţăm şi noi astfel de fundaţii care să ofere asistenţă financiară şi logistică artiştilor români. Nu sunt fonduri pentru cultură? Am mai auzit povestea asta. DNA-ul ne arată în fiecare zi cât şi cum se fură într-o ţară pe care o căinăm cât este de „săracă”. De la sărăcia mentală până la cea financiară nu este decât un pas. Pînă atunci, scriitorul român se descurcă cum poate şi speră ca numele său să nu treacă neobservat prin memoria Ocidentului.

În librăriile de la Viena am văzut la rafturi romanul lui Mircea Cărtărescu, „Orbitor. Aripa dreaptă” („Die Flügel”, Ed. Zsolnay), plasat între romanele momentului. Rânduit, ca-n rafturile bibliotecii, între atâtea altele, l-am scos, l-am pus cu coperta vizibil şi l-am fotografiat. Iată-mă şi librar zelos, căutând să avantajez la raft scriitorul român! La ICR Viena am remarcat şi cartea de poezie a lui Claudiu Komartin, „Und wir werden die Maschinen für uns weinen lassen”, tradusă de Georg Aescht, o plachetă plăcută la vedere, elegant tipărită. Nu ştiu alţii cum sunt, dar mie îmi face bine să văd cât mai multe cărţi traduse ale scriitorilor noştri prin librăriile Occidentului – vederea lor mă luminează, chiar mă bucur pentru ei, pentru că sunt atât de puţine şi trebuie preţuite.

7 decembrie 2014

Chiar faptul că ne transformăm, că devenim spre bătrâneţe nişte biete reptile solzoase îmbrăcate în blănuri de împrumut – e destul să indice gradul de insatisfacţie al lumii noastre...

Cu excepţia mea, toţii oamenii din Viena se poartă normal. Gândul ăsta mi-a venit brusc, în dimineaţa asta, după ce mâncasem puţin şi priveam pe fereastră spre Mariahilferstrasee: oamenii se plimbau, în vreme ce eu trebuie să mă ţin de program de scris, citit etc. Un scriitor nu e un om liber, cei care gândesc altfel se înşeală (cu diftong, nu cum se scrie acum).

18 decembrie

Am stat cu Peter Waugh şi cu Hanane Aad, poeţii cu care pregătesc lectura publică de aici, până pe 2,30 noaptea. La cafeneaua unde s-au produs artiştii („7 Stern Kulturzentrum”) au venit vreo 40 de oameni. Band-ul lui Fischer – 3 soliste vocale, chitarist, sax (Miori) şi alţii – a invitat asistenţa la meditaţie şi a produs chiar mici puseuri de panică prin modulaţiile psihedelice, pe lângă care vocile poeţilor (Waugh şi o tipă blondă) erau de-a dreptul linişte, oricâtă pasiune au pus ei. Am plătit la intrare 5 euro (cereau 7, dar le-am spus ca sunt amic cu Peter şi am obţinut discount), am băut o bere şi am conversat cu Hanane. După ce treaba s-a încheiat (peste 2 ore), am mers la „I Ragazzi”, o pizzerie din zonă şi am încercat să discutăm despre un program comun la „quartier21”. A rămas aşa: vineri vom avea două întrevederi, una la 11 cu adjuncta de la ICR, iar apoi, la 15, cu adjuncta de la quartier21. Dacă din aceste discuţii va rezulta ceva, vom vedea. Un eveniment, măcar, tot vom face, undeva prin ianuarie.

Am băut apoi o cafea la cafeneaua muzeului „Leopold”, am vorbit despre scris, le-am povestit despre cărţile mele care vor fi tipărite în 2015, despre bucuria de a fi la Viena şi le-am promis că mă voi uita pe poemele lor traduse în româneşte. Păreau surprinşi că mă preocupă chestiuni de filozofie şi religie. Hanane afirmat chiar că „filozofia e totul”, dar am contrazis-o blând: nu mai puţin importantă e poezia, uneori filozofii cu adevărat buni admit că poezia pune piatra de temelie. Piatra din capul unghiului, pe care au nesocotit-o zidarii...

I.D. Sîrbu, într-o scrisoare din 1988 catre Olga Caba: „În străinătate devin prost, ageamiu şi nu mai pot scrie şi nici povesti ca lumea. În Craiova asta cretină şi fanariotă, în schimb, lucrez ca un înger.” E ceea ce mă caracterizează şi pe mine, dar pare să fie de înţeles, rostul scrisului e legat inclusiv de habitudinile zilnice şi chiar de ambient. În locuri noi, cauţi să cunoşti ceea ce acasă nu poţi, iar scrisul de „îndepărtează” corespunzător.

Joyce, despre un personaj: „...îşi trecu ca un galez degetele răşchirate prin păr”. Cum arată un galez? Ca Tom Jones? Ca Gareth Bale?

Până ce te înveţi cu tine însuţi (când stai singur într-un loc străin). Te adaptezi la tine. Sălbatic, la început.

Pe străzile Vienei, cerşetorii stau aşa: în genunchi, cu capetele plecate, palmele în sus, în rugă.

Sau, jos, ascunşi într-o haină largă.

20 decembrie

O zi de muncă, fără odihnă, din păcate fără scris şi citit. Am reuşit să ajung la expoziţia Giacometti, nu înainte de a vedea tablourile lui Schiele (nu şi Klimt), iar cele două ore de privit lucrările sale au fost extraordinare. Unde mai pui că am putut vedea iarăşi un Brâncuşi, un Picasso, Francis Bacon, Jackson Pollock, Magritte, Lipschitz sau Miro, în galeria dedicată cubismului şi influenţelor care l-au modelat pe Giacometti. Omul ăsta a fost uluitor în travaliu, neodihnit, bolnav, sărac multă vreme, căci nu dorea să expună oricum şi a murit în 1966. L-a cunoscut pe Brâncuşi şi a fost influenţat de el.

4 ianuarie 2015

Deşi m-am culcat târziu aseară, am pus ceasul să sune la 9,30, să am timp pentru a ajunge la Augustinerkirche. Am găsit un scaun lateral, de unde am putut vedea, totusi, ritualul slujbei religioase. Am fost pentru muzică, „Pastoralmesse”, de Mozart, Corelli, „Pastorale”, Saint-Saens, „Tollite hostias” şi Louis J.A. Lefebure, „Postludium”. Cântăreţii, excepţionali: Ingrid Haselberger (soprană), Anely Peebo (alt), Alexander Kaimbacher (tenor), Andreas jankowitsch (bas). La orgă, Wolfgang Capek, iar dirijor acelaşi Thomas Boettcher. Următoarea messă va fi pe 6, Scubhert „Messe C-dur”, dar cred că de ajunul Bobotezei merg la capela din Loevelstrasee.

„Căci tot ce este grabă,/ deja în grabă piere/ şi numai în zăbavă/ aflăm iniţiere” – „Ales das Eilende/ wird schon voruber sein;/ denn das Verweillende/ erst wheit uns ein” (Rilke, „Noi suntem cei care mână”/”Wir sind die Treibenden”)

„Die Nation, welche nur durch einzigen Mann gerettet werden kann und soll, verdient Peitschenschlage” – „Naţiunea care poate şi trebuie să fie salvată de un singur om merită lovituri de bici” (Nietzsche). Ia vezi, cum e la noi?

...oamenii se plimbau, în vreme ce eu trebuie să mă ţin de program de scris, citit etc. Un scriitor nu e un om liber, cei care gândesc altfel se înşeală (cu diftong, nu cum se scrie acum).

6 ianuarie

Boboteaza, am vrut să merg la capela din Löwelstrasse, dar nu era nimeni. Uşa închisă, am sunat, nu a răspuns nimeni. Probabil că preoţii erau la biserica din Simmeringerstrasse, prea departe să mai merg la ora aceea. Am ajuns, neaşteptat, la Biserica minoriţilor, care e în apropiere, o mai vizitasem pe fugă acum un an când am trecut rapid prin Viena. Slujba în italiană, Epifania Domnului, muzică de orgă, mai discretă decât la augustini, mai caldă, la fel şi vocile din cor sau cele solo. Părintele e un mulatru cu voce caldă, chip copilăros, seamănă cu săritorul în înălţime Mutaz Essa Barshim. Am stat la întreaga slujbă, am filmat puţin, am făcut foto,

cât mai discret, sper. Un grup de copii au cântat un cântecel, îmbrăcaţi în straiele epocii lui Cristos. Oamenii citeau cu voce tare, ghidaţi de preot, de pe nişte pliante, citeam şi eu, în gând. Aveam sentimentul clandestinităţii, chiar dacă era biserica Domnului. Pe peretele din stânga, cum priveşti spre altar, un portret vechi, mozaic, al Sf. Francisc de Assisi, şi altul mai mare, realizat de Giacomo Rafaelli, „Cina cea de taină” a lui Michelangelo, atrag atenţia celor care mai rămân în biserică. Era cald, o încălziseră, mai mică decât „augustina”, mai puţin trufaşă, mai smerită, parcă.

Sunt momente în care mi se pare că îmi amintesc ce puteam să spun sau să fac în viaţa asta, cum să trăiesc fără să cred că greşesc. Cu totul altceva decât s-a întâmplat până acum.

Mircea Bârsilă

Debutul lui Marius Lăzărescu

Am deschis volumul de poezii *nu mă doare nimic doar lipsesc* al lui **Marius Lăzărescu,** poet despre care nu ştiam nimic, la pagina 50 unde se află poezia ,,aproape sonet", pe care o citez integral:,,raţa mandarin e o pogany ce palpită bună/să încălzească o palmă în neglijeu obraznic/cum să o eboşezi fără să cadă în coadă cum/să o descânţi fără să-i fracturezi zborul/odată am schiţat un chibrit şerpuitor înfipt/ într-un ou cu viitor luminos însă de obicei/doar îmi închipui un oval simplu cu aripi şi/stau cuminte să răsară puiul să conţină zarea/când muza mă tulbură la ore incerte ca acum/m-ar mulţumi un orizont pliabil cât o aură/cu buton *on off* l-aş ţine pe noptieră lângă/pistol aş apăsa doar să n-o văd aşa terfelită/şi năucă dar/parcă scriam despre 90-60-90 la raţe".

Poezia aceasta incomodă, dar foarte bine scrisă şi care provoacă prin maniera inedită şi chiar iconoclastă a gândirii lirice, m-a făcut curios să văd ce scriu Al. Cistelecan şi Felix Nicolau pe ultima copertă a cărţii. Astfel am aflat că volumul în discuţie reprezintă debutul ,,întârziat pe nedrept" al poetului Marius Lăzărescu: <<***Nu mă doare nimic doar lipsesc*** *e un debut întârziat pe nedrept - şi asta se vede din maturitatea scriiturii, din siguranţa tăieturilor de cotidian şi din inteligenţa procesării lor imaginative. Căci Marius Lăzărescu nu-i dintre biografiştii care doar consemnează, ci dintre cei care folosesc pragul notaţiei realiste pentru un salt în intensitatea imaginativă, în devianţa fantezistă. Ce-i drept, şi el se teme să fie prea „serios", taie gravităţile şi o întoarce mereu spre o linie de frivolitate, tratându-se (şi tratând totul) cu o ironie salvatoare. Ironia lui e, însă, un conservant: de tandreţe, de melancolie, ba chiar şi de ceva focoşenii senzuale pe jumătate jucăuşe, pe jumătate sentimentale. Un uşor teribilism de paradă, un vag histrionism de faţadă, tentaţii ludice şi sarcastice sunt, însă, doar paravane pentru o melancolie cu fond existenţial*>> (Al. Cistelecan).

De o excepţională exactitate este şi ,,diagnosticul" lui Felix: *„Nota aparte este dată de nenumăratele voci din interiorul poeziei: ironică, tristă, muşcătoare şi critică. Scriitorul ştie perfect ce se întâmplă în fabricile de poezie ale momentului şi este capabil să pastişeze-parodieze multiple reţete. Tonul general al prozodiei este unul retro, în timp ce substanţa este stringent actuală. Rezultă o formulă poetică mereu surprinzătoare, nesăţioasă în setea de rostire. Marius Lăzărescu poetizează ca un şuvoi în care fiecare picătură reflectă soarele altfel*".

Spre a populariza, pe cât ne stă în putinţă, poezia lui Marius Lăzărescu, în diversitatea ei, vom cita trei poezii una mai frumoasă decât alta şi a căror scriitură, în registre diferite, pare a fi realizată de autori diferiţi: **1.** „pe masca ta de castraveţi/eu pun iaurt frecat cu mărar/iar pe buze o rodie proaspătă/până la glezne înşir dovlecei/răcoriţi prin mujdei uşor cu pătrunjel/las/pe fiecare sân câte un păstrăvior de fag/îmbăiat în unt de migdale/pe ombilic năut fiert în apă de rozmarin/între coapse sparanghel stropit cu ulei de seminţe/când totul e gata/adaug blues de negri după gust/scot o cană de pelin rece alb şi/aştept să-mi spui poftă bună//înainte să mă găsească urletul/câinilor fără stăpân indispuşi/de priceperea cu care visez/atâta aromă"(*meniu uşor de vară*); **2.** ..nu ai limită femeie nu ştii derivate/faci piruete sos teriyaki tragi pe nas/dar să schimbi un obărtailăr nu te pricepi/doar mă asupreşti şi ai temperatură/număr muşte femeie învârt zaruri azi/ nu vin la tine să-mi hrăneşti organismul/pun rom în bere sub salcie număr muşte/îmi plâng soarta cu toţi distruşii din cartier/le spun cum te înfigi în mine femeie/cum strecori mâna prin păr şi mă zgârii/până la sânge le spun cum mă tragi/spre tine să muşti cum ţi se înroşesc ochii/nu ai măsură femeie mai întrârzii o vreme/cât se umple buzunarul şi încep să-ţi lipsesc" *(blues turbat);* **3.**,,pe unde or umbla parastasele de altădată/mi-e dor/de un bocet de babă tocmită cu litra şi/o sârbă cu sentiment în jurul gropanului/de la o vreme am parte de prohoduri grăbite/popi cu agende solide/neamuri de departe nedormite dornice/să servească durerea în prima serie/dar unde sunt cei vii bre pişco/noi măcar am făcut fete frumoase/are cine să ne bage la rând acolo/unde nu e cazul de întristare/ale tale au reuşit minunat/se va desurca şi a mea" *(bre pişco).*

Marius Lăzărescu simulează cu dexteritate şi cu foarte bune efecte de tip nonconformist lipsa de emoţie în actul liric.Pe de altă parte, este greu de spus dacă poetul parodiază anumite reţete sau dacă nu cumva e vorba doar de o verificare a modalităţilor de scriere însuşite temeinic în anii săi de ucenicie literară. Sub protecţia unui făţiş joc de contestare a poeticului, a inefabilului, Marius Lăzărescu construieşte texte care atrag atenţia prin siguranţa elaborării discursului liric. Epitetele preţioase, trimiterile livreşti şi, în general, refuzul tendenţios al ofertelor unei ,,autentice sincerităţi" oglindesc o simpatică revoltă împotriva clişeului liric, împotriva a ceea ce este standardizat în obţinerea aşa-numitului farmec al rostirii poetice.

O poezie care ilustrează abilităţile sale în ceea ce priveşte ştiinţa de a controla cerebral scriitura şi de a inventa motive poetice insolite este şi aceasta: „să fiu un crab mic cu ochi mari/strivit delicat pe o piele/de damă încinsă/cu brâu de nisip în lumină/ay roşul meu//am trăit destul/m-am dedicat omului//mai bine aşa decât/în decembrie nevinovat/când se dă foc la porci/pe noroiul alb/*cante jondo"(m-am gândit).* Uşoara notă de frivolitate de aici, cultivată în baza unui program liric clar, este complementară histrionismului tragic din poezia *balet mental* în care fiecare vers pare gândit în spirit aforistic, iar ansamblul este, într-adevăr, impecabil: „am învins monstrul necruţător al binelui/Sunt copilul copilului meu/partea bună a smintelii sună a clopot/neliniştea urcă pe o spirală cu gene uimite/în spatele oglinzii încuiate e cineva îl aud//un început de vreme amuşinând iarba nouă/eu ştiu de ce nu au vrăbiile prenume//e anotimpul scrisului fac zigzaguri în somn/am învins viaţa am învins bestia/cânt descânt şi dansez."

Însăşi grija de a nu cădea într-un soi de de exprimare anecdotică, prin utilizarea procedeelor ce duc, în numele dorinţei de insolitare a „spunerii", spre artificializarea ei, este expresia maturităţii artistice a lui Marius Lăzărescu.

Volumul *nu mă doare nimic doar lipsesc* (precum şi cel al Danielei Păun intitulat *Embleme şi tranzacţii*) îmi par a fi fost cele mai bune debuturi în anul 2013.

Confesiuni de tip ficţional

Din 2007, **Maria Calciu** publică cel puţin două cărţi pe an. *Desen pe Vis* (Editura Betta), volum apărut în 2014, este realizat pe tematica visului ,,fără să ambiţioneze terifiantele viziuni suprarealiste" (Aureliu Gociu, copera II).

Noul volum poartă titlul acestui poem, poate cel mai bun şi pe care îl reproducem integral: „Îmi desenai pe vis ceva/ce vis părea/fiindcă visând voia cumva să-mi intre-n visul/pe care tocmai îl visam/să îl deschidă către partea care privind/privea spre mine//Ca şi cum deschideai o uşă prin care eu/intrând să pot/să îţi sărut iar palma dreaptă/să-ţi încălzesc iar palma stângă//De parcă deschideai o uşă/prin care tu să poţi din nou să mă înveţi/cum să acopăr/vreun zbor care ieşea din valul/ce smuls era dintr-o eclipsă/ori cum să-mi leg de paşi/alţi paşi/ ca nu cumva să mă împiedic//Ca şi cum desena o uşă/prin care visul desenat să se destrame în/cuvinte/ca astfel eu să înţeleg/ce întuneric alungai/când încălzindu-ţi palma stângă/te întrebam/– când ai venit –//ori ce lumină încercai cu palma dreaptă/să aprinzi/ca eu să văd ce nu vedeam"(*Desen pe Vis).*

Aproape în fiecare poezie sunt prezente cuvintele *vis* şi *a visa,* într-o frecventă asociere cu simbolismul *uşii* (porţii), cel al *ferestrei* şi cel al *umbrei* (ca semn al trecerii în amintire a unor realităţi sau ca semn al nocturnităţii din fiinţe şi din lucruri). A folosi respectivele simboluri în atâtea poezii, fără a lăsa impresia de obositoare repetiţie este o izbândă ce merită subliniată: „Când lunecam/în *vis*/ printre coloane cu mine desenate" (p. 13), ,Au descuiat către adânc/ *Uşa* de august şi de ceară " (p. 15) „,*Visam* cândva/ - temându-mă în *vis să nu visez* în tine" (p. 16), „Desenai des *ferestre* închise către tunet/ Cu *visele* de valuri ale acelor răni/Ce se visau mirese" (p.19), „Nu am fost niciodată atât de aproape/de *ferestrele* acelea care îţi separau amintirile" (p. 29), ,,Trecând prin *umbra* mea mereu spre a părea/că sunt doar pietre" (p. 32), „Nu puteam să mă mai împart/în *lacăte* mici/cu *umbre* lungi/deschise/către mâine către ieri " (p. 33), „de-ai fi ştiut spre unde se deschide uşa /de anotimp spre anotimp" (p.36), „Îţi creionase cineva conturul unei ploi de vară curată/deasă/transparentă/din care tu doar decupai un fel de *chei*/ce semănau,/cu care deschideai spre tine/orice *fereastră*/orice uşă" (p. 36), ,,*Umbra* din fereastra de care mă temeam/în fiecare iarnă/ căci îmi părea deschisă/ către un pumn de foc ce plin era cu ochii/ strigoilor din lupii poveştilor nespuse"(p. 38), „Un *vis* despre un pod plecat demult din mine" (p. 48), „O singură poveste despre un singur drum/ce nu putea să treacă/prin *cheia* unei *umbre* din *umbra/unei uşi"* (p. 52), „Nu te-am văzut intrând/pe *poarta*/de amintiri care trecea/prin golul unui foc de august/şi nici pe *uşa* ce cândva se închidea/pe dinăuntru/dar şi atunci numai cu *umbra"* (p. 53), „ A trebuit să bat în uşa care părea/a unei umbre deschisă către înăuntru/însă închisă către mine" (p. 57).

Am decupat aceste exemple din două motive: spre a evidenţia simbolistica de bază a acestei poezii şi pentru că, extrase din context, anumite versuri şi structuri strofice ale poeziei pe care o scrie Maria Calciu strălucesc mult mai bine.

Aceste simboluri (Visul, umbra, uşa, fereastra, lacătul, cheia – şi altele), mânuite înstinctiv în discursul poetic, contribuie, prin variatele lor semnificaţii, la închegarea unei feminine stări poetice oscilând între o nelămurită retractilitate şi înconsistente iluzii trăite mai ales în vis: ca experienţă care, totuşi, nu salvează realiatea.

Ferestra şi *uşa*, elementele structurale prin care cele două lumi, cea onirică şi cea obiectivă, comunică între ele, nu au o suficientă putere protectoare şi, pe de altă parte, de cele mai multe ori se deschid spre taine de neînţeles, chiar sumbre sau neliniştitoare. În acest regim existenţial, de factură defensivă, apelul la simbolurile complementare, *lacătul* şi *cheile*, este întru totul firesc. În viziunea poetei, existenţa reală are înţelesul ,,exteriorului", iar cea trăită în vis – înţelesul ,,interiorului". Ambele forme ale existenţei au ca numitor *căutarea,* în numele unei febrile nevoi de *întregire*: „Am căutat prin orice amintire/prin orice zare scrisă cu numele greşit/acea silabă lipsă din prima mea rostire/spre a putea să scriu cu ea un rând nescris//Am căutat întregul/în orice neântreg" (*Pasărea cu ochii de frunze*).

Ceea ce caută subiectul liric poate să fie, sub semnul setei de întregire, cineva pierdut de mult şi care, totuşi, nu încetează a-şi semnala, în chip himeric, prezenţa. Obsesia acelui misterios „cineva", care poate să fie şi propriul dublet – într-o proiecţie idealizată - sau El (bărbatul visat) sau propriul Animus, aduce în poezia din acest volum al Mariei Calciu un anumit freamăt metafizic.

Problematica - desigur, foarte interesantă - nu are întotdeauna cuvenita susţinere la nivelul corporalizării ei lirice. Adesea, confesiunea – organizată în tiparul unei povestiri încifrate - se lungeşte mult prea mult în direcţia unei sentimentalităţi de album, pierzându-şi, de la un vers la altul, intensitatea lirică.

De câte ori gândul poetic are o gestaţie deplină, formulările sunt remarcabile. În acele secvenţe, imaginile, cum remarca Nicolae Georgescu (coperta IV), „se aştern una lângă alta cu o sonoritate plăcută, uscat vegetală". În seria unor asemenea reuşite se integrează, alături de cele transcrise mai sus, şi finalul poeziei „Tărâmul castanilor sălbatici": „Când reveneam în palma ta/către apusul din apusul ce nu era încă apus//În care astăzi mai găsesc/doar umbra/umbrei din trei cruci/Cu rădăcina doar în/ Una".

Nici odihnitoare sau idealizante, nici prea tulburi, visele ,,treze" ale acestei poete se desfăşoară în termenii unor înscenări dilematice menite a ilustra o sensibilitate de tip melancolic.

Dumitru Augustin Doman

Spectacolul poeziei

„Nu e caligrafie ceea ce faci/e negură…”

Există poeţi despre care poţi scrie o singură dată deşi le citeşti toate volumele. Nu poţi spune lucruri noi de la o carte la alta, pentru că au acelaşi univers liric, aceleaşi elemente poetice, chiar dacă manierismul lor este unul superior - o adevărată *metodă* de creaţie, un *program,* o *artă poetică.* E greu să remarci lucruri noi despre ei de la un volum la altul. Nu este cazul, trebuie spus de la început, lui George Vulturescu după lectura recentului său volum *Negură şi caligrafie* (*Eikon*, Cluj-Napoca, 2014), dovadă că încerc să mă pronunţ despre el după ce am făcut-o şi la alte cărţi de-ale sale. Volumul acesta vine să împlinească, să rotunjească deplin estetic, universul său liric creat cu acribie şi răbdare timp de peste trei decenii. Ca o primă remarcă, *Negură şi caligrafie* este poate primul volum în care „localismul” poetului este o marcă înregistrată, dar nu doar pentru literatura română, în sensul că poemele de aici sunt perfect traductibile oriunde fără să-şi piardă înţelesul; nu este aceasta proba rezistenţei oricărui scriitor? Mai mult decât în celelalte volume ale sale, aici George Vulturescu scrie mai accentuat, mai aplicat, mai „obsedat”, poezie despre poezie, arte poetice ca părţi ale uneia singure, atotcuprinzătoare. Mai mult, Nordul în agonie, „pe moarte”, al poetului Vulturescu devine un spaţiu nu doar al faimoaselor sale personaje gen Vartolomei, „culegătorul de iască din pădurile Nordului”, dar şi unul în care sunt evocaţi Vergiliu şi Platon, ca-ntr-o democraţie livrescă perfectă. (Până aici, este vorba despre bonomul domn Vulturescu, om de lume, vesel şi prietenos, conviv fermecător, om cultivator fervent de armonie, adept al ideii că e loc în literatura română, în literatură, în general, pentru toată lumea).

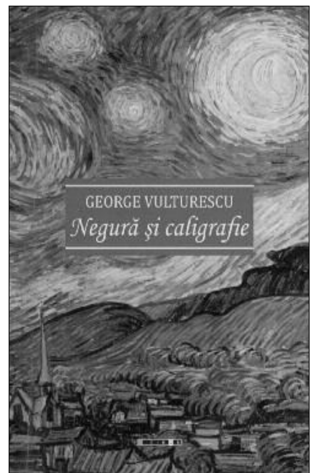
Titlul volumului trimite poate la expresionism şi existenţialism, cu vagi ecouri din Trakl, dar se face prin mai vechi elemente din universul poetului, de la *ochiul orb* şi *cuţitul bunicului Achim* şi *iedera*, la actul scrierii, la scrierea cu trimiteri livreşti, la scrierea ca epifanie. Eul poetic e sfâşiat între existenţial şi livresc: „Trece câte o umbră pe lângă tine/trecem şi noi şi umbrei i se pare că suntem umbre/din care chiar Divinul ne vorbeşte://- E negură, zice, ce cauţi prin negură?//”Nu sunt pe drum, mă apăr, sunt în bibliotecă/şi scriu. Doar literele mele călătoresc,/doar cu ele vorbeşti precum călăreţul prin vifor/cu calul…”//Răbdătoarea voce continuă:/- Nu e caligrafie ceea ce faci, e negură, îţi spun./Ca să scrii trebuie să vezi:/tu nu ai ochi…//Cum te-aş putea vedea că rătăceşti prin negură/dacă n-aş fi înapoia ochilor tăi?/Îmi ridic mâna evlavios, îmi fac cruce/dar literele mele se şterg una câte una./”Cel mai rău este când literele îşi ies din minţi/şi umblă singure ca barbarii lui Kavafis/pe la porţile oraşelor”… (*Negura. Pe drumul spre Emaus*). Precum chipul lui Iisus se face nevăzut pentru cei doi ucenici, tovarăşi de călătorie spre Emaus, după frângerea pâinii, aşa aici textul se destramă în litere nebune, după închinare.

Aceeaşi perspectivă creştină o găsim în poemul *Nu sunt versuri pe cruce*: „E bine să-ţi reciteşti poemul dimineaţa/când poţi ataca literele/cărora nu le-ai putut zdrobi colţii la Miezul Nopţii//Partea care e trează în tine/e cea care va muri în versul tău;/partea care doarme în versul tău/a învăţat din somnul morţilor/că numai pe cruce poţi fi părăsit/Nu există versuri răstignite pe cruce:/ce să îngropi?/ce să găsească dimineaţa mironosiţele/în giulgiul mormântului?”

Poetul este mielul din *pacea de pe colină*, „adevărat ca şi un miel într-o turmă pe colină/în carnea căruia tocmai se-nfig ghearele şoimului/prăvălit din ceruri/…/ adevărat că mielul e trupul meu uimit/ tremurând sub lâna literelor/adevărat că poezia are ghearele şoimului/şi nu poate ridica nimic la ceruri”.

A III-a secţiune a cărţii – *Scheletele umblă în voie prin cărţi* – este un veritabil poem dramatic livresc în care „joacă” laolaltă personaje neaoşe şi deja faimoase din Nordul lui Vulturescu (Row, Orbul din crâşma lui Humă, Ieronim…), dar şi Titir al lui Vergiliu, şi Nietzsche, toate în „noaptea albă”, când poetul călătoreşte pe paginile lui Dostoievski şi Camus, iar „scheletele umblă în voie prin cărţi” ca nişte smintiţi cărora „le place mereu să zăngăne oasele”.

Antologică este ultima secţiune a cărţii, cu titlu-sentinţă: *Dumnezeu nu se priveşte-n oglinzi*. Poemul de încheiere *Dacă ne pot găsi corbii* ar trebui citat integral, dacă n-ar fi foarte lung, un poem simfonic, un poem spectacol, în care viziunea este una apocaliptic-livrescă: „…lângă Prelatul-însoţitor a apărut un orb./Apoi încă unul. Şi încă unul./Întinseră mâinile spre mine. Era/precum m-ar fi atins aripi de fluturi./”*Nu suntem cu tine, ci cu El*, îmi ziseră./*Asta e taina noastră…*”/Îmi arătară un coşciug: era deschis/şi în el era un enorm ochi roşu. Sub el era un/cadavru plin de ochi supurând./”*Sau vrei să întrebi cârtiţa?”* mă trase/de mână Blake, sau Prelatul-însoţitor/care râdea cu versul lui Blake.//Atunci l-am recunoscut: cadavrul supurând/de ochi din coşciugul roşu era al lui Ernesto Sabato./Şi sub el era un alt coşciug cu un enorm/ochi roşu gata să-şi deschidă pleoapele./Corbi negri plonjau şi aşteptau deasupra”… Iar poemul se încheie tot într-o artă poetică marca Vulturescu: „Prelatul-însoţitor s-a apropiat de mine cu îngăduinţă:/”În fiecare om există un orb care bâjbâie…/Scrisul e un „cercetător al răului”. Acum ştii:/în ochiul orb sunt gravate ambele feţe ale lucrurilor…/*Sau vrei să întrebi cârtiţa?…*”/…/Cu o mână îmi arăta corbii planând deasupra/oraşului:/”Vrednică este cârtiţa, mi-a zis./Vrednică este şi nu iese din lut precum ochiul/din carne…”

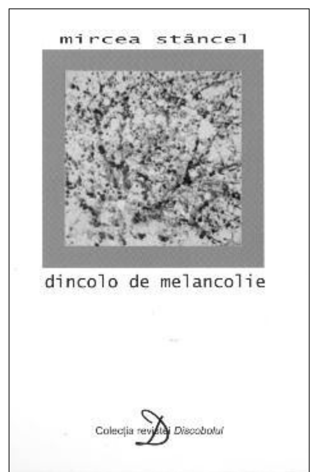

Ultimele 35 de pagini din acest volum reprezintă tot ce a scris mai bun până acum George Vulturescu, demn a-l legitima definitiv ca poet important, nu doar în cadrul generaţiei optzeciste, dar şi în peisajul larg al poeziei româneşti contemporane. Am putea spune că a intrat într-o nouă vârstă poetică, dacă n-ar fi tocmai adevărat; pentru că asta ar însemna în principal o trecere de la un gen de lirism la altul. Or, la Vulturescu este vorba de o nouă profunzime, de o încununare în adâncime a aceluiaşi univers poetic, cum spuneam, de ducere a lui la desăvârşire.

Poeme cu sânge şi moarte

Mircea Stâncel este poetul de la Alba Iulia pe cât de discret, pe atât de temeinic aşezat într-o formulă lirică solidă la care a ajuns după repetate şi nenumărate distilări de vreo trei-patru decenii. Aceasta se observă cel mai bine în cel mai recent volum al său: *Dincolo de melancolie (versuri)* (Colecţia revistei *Discobolul*, 2013). Subtitlul *versuri* reprezintă un fel de modestie a autorului, cartea cuprinzând de fapt poeme în sensul cel mai nobil, înalt şi deplin al genului, dacă nu un singur poem în mai multe părţi, în întreg volumul neexistând nici măcar un punct, singurul semn de punctuaţie fiind punct şi virgulă, acest aspect – coroborat cu lipsa majusculelor la început de text – sugerând tocmai ideea de poem continuu, fără început şi sfârşit.

Poetul anunţă prin titlu schimbarea nu atât de paradigmă, cât de atitudine din poezia lui de până acum. Pe coperta ultimă, însă, Al. Cistelecan observă că, de fapt, Stâncel nu poate trece de melancolie, când el „nu scrie altceva decât o continuă deconstrucţie de reverii” sau dacă trece, nu poate ajunge decât „în pustiul existenţial total”. Chiar în poemul care dă titlul volumului, trăirea este paroxistic prăpăstioasă: „pe chipul tău e atâta melancolie, e atâta tristeţe/încât aduci sfârşitul lumii cu mult mai aproape”. Probabil că „dincolo de melancolie” nu se vrea un drum spre seninătate, ci, dimpotrivă, o trecere de la o tristeţe lină, domestică, la hăurile unui existenţialism sfâşietor: „mori şi tu ca ceilalţi într-un anotimp mlăştinos/ce rost are să mai finanţez melancolii între pereţii unei cărţi/între copertele unei case la ţară;/pe care nu cred că o mai răsfoieşte cineva;//în moarte trebuie să fie ordine desăvârşită/altfel ce speranţe pot avea la urmă,/celulele se stafidesc sub presiunea gravitaţiei;…”

Elementele obsedante de la această vârstă poetică, din această etapă a lui Mircea Stâncel sunt *sângele* şi *moartea*, prezentate mai violent sau mai aluziv, separat sau împreună. Sunt motivele care rup aparent ex abrupto actuala lirică de cea de până mai ieri a poetului, în care Stâncel era uşor sentimental, uşor „romantic”, tot trecând cu răni vizibile/invizibile de la universul rural spre oraşul acaparator, de la trăirile şi nostalgiile unui Goga, să zicem, la cele asumate ale lui Trakl. E un drum de la un imaginar al copilăriei (v. „casa cu străbunici” în care „ferestrele sunt ochii blânzi ai mamei mele” din *Lacrimi şi limbaje*, 2009) la unul al motorizării şi mecanizării neliniştitoare („un val de şenile ce vin în spatele meu…”). Iar de aici, de la versurile cărţii din 2009, la lumea lăuntrică, profund angoasantă din poemele din 2013, respectiv *sfârşitul luptei*: „în muşchii mei e un câine sălbatec/care începe să se apere singur,/are un ţel precis,/vede enzimele cum vorbesc cu cineva necunoscut,/ele au învăţat deja o limbă nouă,/pe care nu o ştie nimeni/ele spun propoziţii şi fac tranzacţii,/nici o energie, nici un ban,/nici o noapte în puls;//el se apără cu toate puterile, cu toate oasele ce-i mai stau pe verticală;/calciul lor este din ce în ce mai scump,/şi vânzătorii din microelemente nu mai vin;//el se scoală din ce în ce mai de dimineaţă,/instrumentul de făcut planuri i s-a stricat prima dată;/stă şi se apără cu toate forţele,/cu tot optimismul lui riguros,//se uită în oglinda apei curgătoare,/abia atunci vede peştii piranha care-i devorează chipul;”

Să revenim la sânge şi moarte. Sângele este cerneala cu care poetul caligrafiază disperarea din neant, el scrie cu sânge, dar şi „despre sânge”, mâna poetului fiind o „lamă ascuţită”, sângele este pata de pe buzele lui, preferată „zâmbetului murdar”, dar este şi liantul cromatic şi vâscos al tabloului existenţialist din „sala de cinematograf, unde rulează un film despre disperare,/la care toţi îşi cumpără bilete înainte de a se naşte,/niciodată biletele nu se termină/şi sala niciodată nu este neîncăpătoare,/apoi vine teascul lumii şi vezi şuvoaie de sânge pe sub uşi”. Dar, în cele din urmă, nici sângele „nu mai influenţează mersul lumii,/stratul suferinţei rămâne la fel de gros”, pentru că „sângele curs încă vinde speranţe deşarte”. Şi atunci, doar moartea mai contează, moartea în care e o „ordine desăvârşită”.

Girat de prezentările lui Aurel Pantea şi Al. Cistelecan, volumul *Dincolo de melancolie* este unul de referinţă în bibliografia lui Mircea Stâncel, volumul maturităţii creatoare depline.

cronici

Adrian Alui Gheorghe

O tiranie a inocenţei

Constantin Acosmei - *Jucăria mortului*

(ediţia a IV-a, revăzută, Editura *Casa de pariuri literare*, 2012)

Poezia lui Constantin Acosmei place „din prima" sau o respingi de la primul text. În textele sale se întîmplă ceea ce Eluard numea, pe la 1930, drept „alterarea logicii pînă la absurd". Sau am putea chiar să mergem pe mîna lui Andre Breton care plusa declarînd că numai absurdul mai poate fi generator de poezie.

În poezia română de azi Constantin Acosmei este o excepţie care întăreşte o serie de reguli nescrise. Cu cît se ascunde mai mult, cu atît este văzut mai bine. Cu cît tace mai mult, cu atîta este auzit mai bine. Cu cît nu scrie nimic nou, cu atîta este mai prezent în realitatea literară. Singura sa carte se numeşte destul de straniu, dar şi provocator, „Jucăria mortului" şi a apărut în patru ediţii (1995, 2002, 2006, 2012), cu foarte mici adaosuri de la o ediţie la alta. Prima ediţie a cărţii, cea din 1995, a apărut la Editura Pan, în colecţia „cărţi de un leu" şi a fost lansată la o manifestare a revistei „Poesis" la Satu Mare. Fiind aşa de ieftină, doar un leu, cineva a vrut să cumpere tot tirajul, vreo sută, două sute de cărţi, fapt care a dus la „raţionalizarea" vînzării, fiecare cumpărător avînd dreptul ... doar la două exemplare!

Şi încă o paranteză, ceva mai lungă...! Am încercat să inoculez, pe vremuri, unor şcolari/ învăţăcei care aveau în faţă tot orizontul alfabetului, că iubirea ar putea fi, după cele mai autorizate aprecieri, numele poeziei. Era o perioadă în care bucata de pîine era simbol, iar poezia putea fi monedă de schimb pentru supravieţuire într-o republică puternic ideologizată. Căci asta era România anilor optzeci, nouăzeci, mai mult un peisaj decît o ţară. Între şcolarii mei de atunci s-a numărat şi Constantin Acosmei. Eram, cred că în 1984, profesor la şcoala din Pipirig, acolo unde s-a născut mama lui Ion Creangă, ca fiică a clopotarului David Creangă. La Casa de cultură din Tîrgu Neamţ era metodist amicul Daniel Corbu. În aceste condiţii am înfiinţat la Tîrgu Neamţ un cenaclu literar al elevilor din zona Tîrgu Neamţ, cu numele de "Tinereţe fără bătrîneţe", cu întruniri bilunare, duminica, la care am invitat copilandrii care aveau ceva de spus la nivelul metaforei. În prima duminică au fost de faţă peste şaizeci de elevi, mare parte însoţiţi de profesorii şi învăţătorii lor. Aurel Dumitraşcu venea de la Borca însoţindu-şi grupul de copii talentaţi de prin şcolile unde îşi cîştiga pîinea cea de toate zilele. Vreme de vreo trei ore, fiecare şi-a spus poezeaua ilustrativă. Între cei prezenţi, care promiteau ceva, ceva, erau doi elevi de la şcoala din Valea Seacă, comuna Bălţăteşti (acolo unde Garabet Ibrăileanu şi-a scris romanul "Adela"!), era vorba de Antoaneta Dohotariu din clasa a şasea şi de Constantin Acosmei din clasa a cincea. Cel care i-a adus la cenaclu era profesorul (lor) de matematică al şcolii, cred că se numea Savin (o spun pentru rigoare?), care voia să aibă o scuză şi o confirmare pentru că cei doi elevi nu aveau treabă cu obiectul său, fără să fie nişte elevi de duzină. Erau prea aiuriţi.

Din prima clipă cei doi şcolari au devenit (erau) nişte excepţii. Şi Costică Acosmei şi colega lui, Antoaneta Dohotariu, scriau ceva care nu semăna cu nimic din ceea ce scriau congenerii lor: era vorba de "nişte poveşti" în care subiectul era fie starea, fie ideea, fie excepţia. Lumea satului lor era împinsă în texte spre un carnaval continuu, imaginaţia celor doi era destul de tiranică şi fără limite. Amîndoi făceau „avangardă" fără să fi auzit vreodată ceva despre acest termen. Umorul absurd era cultivat cu ostentaţie, aşa cum doar copiii sînt în stare să rîdă în hohote în timp ce supun chinurilor un animăluţ de curte. Vreme de cîteva luni, cît am ţinut experimentul, cei doi citeau la sfîrşitul întrunirilor, deveniseră un fel de vedete greu de asimilat în/ de contingent. Dar dacă Antoaneta Dohotariu "a eşuat" în jurnalism, undeva pe la „proteve" parcă, Constantin Acosmei "a rămas încremenit" în poezie.

Cu momele şi amăgele, vorba lui Creangă, Constantin Acosmei a crescut (chiar dacă împotriva voinţei lui) şi a ajuns elev la Piatra Neamţ, la Liceul „Calistrat Hogaş", acolo unde a lăsat – ca peste tot - mai mult impresii scrise, decît vorbite. Lucrul nu e chiar rău, fiindcă oricum trăim într-o lume în care aproape toţi se aud/ ascultă pe ei înşişi, încît un surdo-mut poate fi luat drept un auditor-spectator ideal. Bibliotecile din Piatra Neamţ (incluzînd-o aici şi pe a mea!) i-au fost lui Constantin Acosmei „regal" în toată această perioadă, cred că lectura a fost singurul fapt la care l-am simţit destul de hărnicuţ.

Dar să închidem aici paranteza şi să ne întoarcem la „Jucăria mortului". Poezia lui Constantin Acosmei place „din prima" sau o respingi de la primul text. În textele sale se întîmplă ceea ce Eluard numea, pe la 1930, drept „alterarea logicii pînă la absurd". Sau am putea chiar să mergem pe mîna lui Andre Breton care plusa declarînd că numai absurdul mai poate fi generator de poezie. Şi Constantin Acosmei a aflat aceasta, intuitiv sau, mai apoi, citind cu spor. Hugo Friedrich spunea, de altfel, că „umorismul" şi autorii care l-au practicat prin cultivarea absurdului a/ au dislocat aspectele reziduale ale lumii exterioare şi interioare în favoarea unei „presimţiri asociative". În poezia lui Constantin Acosmei gustul cititorului obişnuit este bruscat, simţul comun este oripilat, grotescul este, de fapt, o faţetă a normalităţii privită (prea) îndeaproape: *"În gang mă întîlnesc cu Domnul X./ E asudat, cu burdihanul lax./ Notez adresa: str. bl. ap. tel. fax./ Mă uit la ceas – e unsprezece fix./ Pe pod îmi taie calea un limax./ Mă-ntorc şi mă aplec – culeg un pix./ Mai merg. Ajung la magazinul mixt./ Îmi sar în ochi cutiile cu vacs/ Din raft. Şi lada cu bricheţi de cocs/ Din colţ. Mă sprijin pe tejghea în plex,/ Privind tacîmurile de inox/ Împachetate-n foi rupte din DEX./ Îmi cumpăr un pahar de matrafox./ Ieşind, mă scarpin liniştit la sex."*(Sonet). Cred că orice profesor de literatură, care şi-a luat cu brio examenele trudind pe istorii literare convenţionale, scoate un sughiţ de surpriză şi e gata să leşine. Sau leşină de-a dreptul. Cartea lui Constantin Acosmei e plină de probe ale unui grotesc reieşit din combinaţia de „privire în ochii lucrurilor" şi asocieri paradoxale, trăsnite, ceea ce francezii au denumit cu expresia potrivită de „humour noir": *„ambulanţele intonează/ copleşitoare marşuri de triumf/ din cartierele mărginaşe/ se aud slab exploziile demografice/ însoţite de rafale prelungi de aplauze/ fiecare clipă trebuie dezamorsată/ ultimele noastre nopţi/ au fost luminate feeric/ de petele galbene de urină/ de pe cearşafuri/ am scris pe ultimul plic/ „anul unu după era noastră"/ voi coborî şi eu în refugiu/ cu aripile între picioare./ printr-o spărtură a zidului/ privesc cum se înalţă/ pe cel mai înalt catarg/ drapelul alb al patriei"* (scrisoarea unui provincial). Sau iată cum arată o „ars amandi" în viziunea lui Constantin Acosmei: *„mi-am închis fălcile cu mîna/ şi mi-am vîrît pe rînd vîrful limbii/ în toate spărturile din măsele/ atunci ai întins mîna şi ai început/ să îmi încîlceşti părul – apoi/ totul în jur s-a acoperit de mătreaţă".*

Daniil Harms şi avangardiştii ruşi intră şi ei în combinaţie cu poezia lui Constantin Acosmei. Cred, de altfel, că spiritul lui Harms a bîntuit prin cugetul lui Constantin Acosmei, chiar fără să îl fi citit la timp, dar fiind vorba de aceleaşi structuri paradoxal-paradigmatice. E ca şi cum ai privi cu o lupă puternică pielea trandafirie a unei adolescente, iar prin lentila care măreşte realitatea ai zări porii şi bubiţele care scapă percepţiei comune. Iată, pentru ilustrare, una dintre povestirile cu „humour noir" ale lui Daniil Harms apărută în volumul „Mi se spune Capucin" (Editura Polirom, 2008, traducere Emil Iordache"): „Kalughin a adormit şi a visat – cică şade el într-o tufă, iar pe lângă tufă trece miliţianul. Kalughin s-a trezit, s-a şters la gură şi a adormit din nou, şi a visat din nou, cică trece el pe lângă tufă, iar în tufă s-a ascuns şi stă miliţianul. Kalughin s-a trezit, şi-a aşternut sub cap un ziar, ca să nu-i curgă mucii direct pe pernă, şi iarăşi a visat cum, cică, şade el într-o tufă iar pe lângă tufă trece miliţianul. Kalughin s-a trezit, a schimbat ziarele, s-a culcat şi a adormit din nou. A adormit şi a visat iarăşi cum, cică, trece el pe lângă tufă iar în tufă şade miliţianul. De data asta Kalughin s-a trezit şi a hotărât să nu mai doarmă, dar a adormit pe loc şi a visat cum, cică, stă el ascuns după miliţian iar pe lângă ei trece o tufă." (*Visul).* Personajele poetice ale lui Constantin Acosmei au şi ele aceeaşi buimăceală, seria de „relatări", ale copilului şi ale bătrînului, care constituie o bună parte din carte, au aceeaşi construcţie, acelaşi absurd schizoid: *"Într-o după-amiază mi-a venit cheful să umblu fleaura prin oraş. După ce am ieşit dintre blocuri, am/ zărit o bancă liberă lîngă trotuar şi m-am aşezat pe un colţ – să-mi trag puţin sufletul. Nu mă tăia/ capul încotro să apuc. Din cînd în cînd îmi prindeam strîns, cu două degete, sprîncenele stufoase,/ apoi închideam ochii şi smuceam (în acelaşi timp şi cu aceeaşi putere) – să văd/ din ce parte se smulg/ mai multe fire. Din cînd în cînd adunam salivă,/ scuipam în palma stîngă şi o ţineam deschisă, apoi/ ridicam mîna dreaptă şi loveam pe mijloc cu muchia palmei – să văd în ce parte sare scuipatul./ Cînd s-a făcut întuneric, şedeam înţepenit pe aceeaşi bancă, cu sprîncenele smulse şi cu gura uscată. Din/ cînd în cînd îmi răsuceam gîtul şi mă uitam peste umăr la miliţianul ivit în mijlocul intersecţiei, care/ şuiera şi gesticula fără oprire, chiorît de farurile maşinilor."* (Relatarea unui bătrîn).

Există o tiranie a inocenţei, proprie (tot sau mai ales) ruşilor, o carte apărută recent, „Sectanţii", a lui Iuri Mamleev (Editura "Curtea veche", 2000) e o probă de grotesc dus pînă la ultima consecinţă.

Un personaj, Petea, de exemplu "... se distingea, într-adevăr prin faptul că prăsea pe trupul său jigărit şi curbat felurite colonii de ciuperci, eczeme şi coşuri, pe care le răzuia mai apoi – şi le mînca. Făcea chiar şi supă din ele. Şi se hrănea în felul acesta mai mult pe cont propriu. De altfel de mîncare aproape că nici nu voia să audă. Nu degeaba era atît de mîrced, încît viaţa se ţinea totuşi, pentru sine, în corpul acesta lung, cu faţa numai coşuri" (p. 24). Constantin Acosmei nu se lasă nici el mai prejos, descoperirea realităţii, în sensul de jupuire a ei, depăşeşte adesea imaginaţia lui Karl Rosenkrantz, cel care teoretiza despre „estetica urîtului": *„închid ochii deschid gura/ nişte scursori sînt zilele/ străzile tremură cu burta la stele/ maţele cîntă duios –/ închid ochii deschid gura/ în locul lacrimilor din orbite/ se scurg bucăţi de scuipat"* (Pentru nimic în lume, 2) sau: *„Am dat pătura la o parte şi am început să culeg în palmă de pe cearşaf firmituri de pîine, fire de tutun, coji de var, unghii tăiate, o zgaibă uscată. Am adunat în chiuvetă hîrtiile mototolite de sub pat şi le-am dat foc cu bricheta. Apoi am deschis robinetul şi scrumul a sfîrîit. Bucăţi negre de spuză au început să plutească prin cameră. Am ieşit pe balcon, mi-am încleştat mîinile pe balustradă şi m-am uitat în jos. De la blocurile vecine se auzea liturghia la un aparat de radio dat tare. Atunci am început să sughit. Am traversat camera şi am ieşit pe hol, lăsînd uşa numai alăturată. Aşteptam să o trîntească curentul, să mă sperii şi să îmi treacă sughiţul. Pe cînd făceam cîţiva paşi prin faţa uşii, ca să îmi distrag atenţia, am alunecat pe un scuipat. Nu m-am mai putut ridica. Am reuşit doar să mă sprijin cu moalele capului de perete. Am deschis gura şi am început să-mi clatin încet un dinte cu degetul."* (Relatarea unui bătrîn). La Mamleev, la Harms, ca şi la Eugen Ionescu, Cehov, Cugler-Apunake sau chiar la Caragiale personajele se mişcă uneori într-un spaţiu îngust, negăsindu-şi rostul, inventînd „rosturi", căutînd să-şi justifice într-un fel existenţa, micimea, plusînd în universuri care se sufocă în/ de propria inutilitate. Iată ce spune acelaşi Mamleev, descriind nişte scene cu nişte cetăţeni care se mişcau sub inerţia inutilităţii, care îşi inventau cauze stranii şi obscure: "Posesorul inexplicabilei feţe de om degenerat înhăţă un pisoi şi, încordîndu-se, îşi înfipse dinţii în gîtul lui ... Lăsîndu-se pe vine, subţiraticul schiţă cîteva gesture stupide, ca într-un ritual şi, scoţînd un ac, începu să înţepe ochii pisoilor. La rîndul lui, blondinul ascunzîndu-şi feţişoara în pieptul firav şi înroşindu-se de pe urma efortului, dezmembră cu o penseta trupşorul unei păsăruici. Cît despre tînărul cu cămaşă

albă, acesta şedea pe buştean şi, sorbind din vinul lui sec, plîngea. Subţiraticul îşi mişca în aşa fel fundul, încît ai fi zis că se masturbează. Cel mic de statură, după ce decapită un pisoi, se apucă de celălalt: acestuia îi scobi ţeasta cu o sculă de cizmărie" (p. 57) Şi aşa mai departe. La Constantin Acosmei „amintirile din copilărie" au aceleaşi parfum de stranie reducţie a universului la spaţiul unui coteţ de găini, incongruenţa dintre om şi lume este rezolvată prin descrierea punctuală a înecării, de această dată, a unei cloşti: *„Găinile cotcodăceau asurzitor. Am intrat în şopron şi, suflecîndu-mi mînecile, m-am căţărat pe grinzi pînă la cuibarul făcut dintr-o ladă stricată, umplută cu paie. Cînd m-am apropiat, cloşca a început să se înfoaie, cîrîind şi cloncănind, năpustindu-se să mă lovească cu ciocul. Am făcut o fentă, am înşfăcat-o de o aripă şi am săltat-o în aer. Cloşca se zbătea, încercînd să mă apuce cu ghearele, şi pălăia cu aripa liberă, stîrnind colbul. Ţinînd-o cît mai departe, fără să răsuflu, am sărit pe nişte surcele şi am ieşit din şopron. Apoi am prins capătul de sfoară înnodat de un picior (cu care fusese priponită de o şipcă putredă din gard) şi am tîrît cloşca în fugă peste arătură, pînă pe malul gîrlei. Acolo am băgat-o cu coada în apa rece şi am început să o scald."* (Relatarea unui copil).

Întîlnim poezii-gag, care pot fi vizualizate cinematografic cu umorul de rigoare, în genul seriei „Stan şi Bran": *„m-am aplecat şi/ mi-am smuls covorul/ de sub picioare"* (reverenţă) sau „o întîlnire" care e ca o ciocnire a galaxiilor, cînd se împrăştie stele verzi din belşug: *„cînd ajungem faţă în faţă/ punga – pe care o ţin cu mîna/ stîngă – mă prefac că o scap/ ne aplecăm după ea în acelaşi/ timp şi ne izbim cap în cap"*. Nu e simplu.

În poezia lui Acosmei sînt prezente amalgamuri de obiecte, descrise aproape ritualic de parcă s-ar dori o fixare a lor într-un peisaj destul de sărac în elemente de care să îţi agăţi privirea sau cugetul. Mult mai puţin prezent e, însă, sufletul. De aici porneşte, de altfel, oricare criză, de la incoerenţa individului cu propriul sine, cu valorile sufletului. O spune şi Cioran în "Ispita de a exista" (Editura "Humanitas", 2008, traducere Emanoil Marcu): *"Printre vocabulele importante, există una a cărei carieră, deosebit de lungă, provoacă reflecţii melancolice. E vorba de Suflet. Rămîi uluit cînd te gîndeşti la starea lui actuală, la jalnicu-i sfîrşit. Pornise bine, totuşi. Amintiţi-vă ce loc îi conferise neoplatonismul: principiu cosmic, provenit din lumea inteligibilă. Toate doctrinele antice impregnate de misticism se sprijineau pe el. Preocupat nu atît să-i definească natura, cît să-i hotărască rolul în viaţa credincioşilor, creştinismul l-a redus la dimensiuni omeneşti, făcîndu-l să regrete nespus vremurile cînd îmbrăţişa întreaga fire, cînd se bucura de privilegiul de-a fi şi realitate copleşitoare, şi principiu explicativ... (...) Cui îi mai pasă astăzi de el? E pomenit doar din greşeală; locul lui e în romanţe: doar melodia îl mai face suportabil, îi mai ascunde bătrîneţea. Vorbirea nu-l mai acceptă: căpătînd prea multe sensuri şi slujind la prea multe, s-a ponosit, s-a hîrbuit, s-a degradat. Patronul său, psihologul, tot întorcîndu-l pe-o faţă şi pe alta, avea să-l dea gata. De aceea, singurul ecou pe care-l mai stîrneşte în conştiinţe este regretul asociat cu amintirea izbînzilor din vremuri apuse pe vecie. Şi cînd te gîndeşti că odinioară înţelepţii îl venerau, îl puneau mai presus chiar de zei, îi aşterneau universul la picioare!"* (Furii şi resemnări, p. 153). Această alienare este, de altfel, cadrul general pe care evoluează poezia lui Acosmei. Abulicul consumator de vise face mereu inventarul lumii din jur, obiecte şi fiinţe, să nu fie surprins cumva nepregătit şi să treacă pe nesimţite dintr-o lume în alta, dintr-o dimensiune în alta: *„stau cu faţa-n sus/ îmi ţin de urît/ spune şi tu./ şchiopătez pe saltea/ aranjez cu mîna/ un fleac lîngă altul/ spune şi tu./ strănut de tristeţe/ cînd se face noapte/ şi zboară toate/ muştele de pe gură"* (spune şi tu). Iar acolo unde altădată era suflet, vorba lui Cioran, omul a îngrămădit, cu disperare, obiecte ca într-un pod cu vechituri, cu inutilităţi. Nici nu se poate o mai bună definire a alienării: *„umblu pe o stradă/ şi îmi dau seama/ că am înghiţit apă/ zic – frate loveşte-mă/ cu pumnul în cap/ prinde-mă bine de păr/ şi tîrăşte-mă afară/ dacă ţi-e scîrbă/ dă-mi zece lei/ să mă duc în piaţă/ şi să mă cîntăresc"* (odihnă) sau: *„Într-o zi am călătorit la oraş. Autobuzul aglomerat cobora serpentinele în viteză. O doamnă s-a ridicat de pe scaun, a scos din buzunarul genţii de voiaj o sacoşă de plastic (imprimată cu poza unei femei în chiloţi călare pe o motocicletă), apoi s-a aşezat şi, desfăcîndu-şi punga în faţă, a vomat icnind de cîteva ori. Ajuns în oraş, am căutat magazinul universal şi am urcat pe scările rulante pînă la ultimul etaj. O femeie gravidă stătea la coadă ca să plătească un coş plin cu scutece şi pelinci. Cuprinsă pe neaşteptate de greţuri, a făcut doi paşi în lateral şi a vomat în pumni, cu ochii holbaţi şi cu faţa lividă. Am coborît din magazin, am intrat într-o crîşmă din apropiere şi am făcut consumaţie. Mai tîrziu am traversat strada, împleticindu-mă printre maşini şi claxoane, am intrat în parc şi m-am lungit cu faţa în sus pe o bancă, în bătaia soarelui. Nu după mult timp am început să horcăi şi să mă zvîrcolesc, înecîndu-mă cu propria vomă. M-am întors cu trenul personal. În compartiment stăteau de vorbă o profesoară navetistă şi o femeie care mergea la mănăstiri. În liniştea lăsată după intrarea trenului în tunel, am aprins bricheta şi le-am surprins pe amîndouă cu limba scoasă, schimonosindu-se la mine."* (Relatarea unui bătrîn). E şi Kafka aici şi Camus şi Imants Ziedonis şi Ion Mureşan şi Aurel Dumitraşcu şi Bacovia. De altfel, în postfaţă, Daniel Cristea-Enache îl apropie pe Acosmei de „marginalul" Bacovia: *„N-aş fi crezut că mai este posibil un continuator necrispat al lui Bacovia, tocmai în acest ultim deceniu al turbulenţelor şi revoluţiilor literare. În fapt revoluţia lirică, şi în cazul marelui model, şi în cel al bibliografului bărbos de la Iaşi, există. Ea nu contestă nimic la suprafaţă şi nu distruge, cu o retorică a penalizării, formulele consacrate. În schimb, dislocă noţiunea de poezie, luîndu-i acesteia centrul de greutate şi risipindu-l, pulverizîndu-l pe toată întinderea textului. Imaginile cardinale şi seriile tematice, simbolurile, tropii, rima, ritmul dispar din pagină ca şi cum şi-ar fi dovedit tot mai mult inutilitatea."*

În biblioteca mea am descoperit, recent, un manuscris, cred că de prin 1992 - 1993, cu care Constantin Acosmei ar fi putut/ trebuit (probabil) să debuteze editorial. Manuscrisul se numeşte „Pentru nimic în lume" şi adună vreo şaizeci de poeme care se regăsesc, în parte, în volumul „Jucăria mortului", care l-a consacrat. Reţin din acest manuscris cîteva texte (inedite) care ar putea să completeze, fără nici o reţinere, opera destul de restrînsă a lui Constantin Acosmei. E posibil ca autorul să le fi lăsat deoparte datorită dozei de poeticitate, mai mare, care atenuează cinismul „generalizat", consider însă că ele se armonizează perfect întregului. Iată cum sună un „Sfîrşit de noapte": *"ultimul gest optimist – intru în baie/ stau în apa fierbinte şi aproape îmi amintesc/ dracii pictaţi în bisericile din moldova/ cu chipul pe pîntece/ o spumă subţire se sparge în sîngele meu/ şi oasele au început să mă înţepe/ chiar aşa. Bat cu ştreangul în apă/ mă prăpădesc de urît/ în altă zi călătoream prin venele tăiate/ ale oraşului luam o castană în palmă/ şi mă gîndeam la podişul Tibet"*; sau un „tablou votiv" în viziunea lui Acosmei: *"Pereţii bolnavi sînt plini de amprente false/ vîntul şuieră în borcanele murdare de pe balcon/ prin geamul spart spînzură perdeaua sfîşiată/ - ca să priveşti amurgul trebuie să arunci/ o cană de vin roşu pe un perete mărturisind:/ pe lumea asta doar crima poate să fie perfectă"* (Moartea dupăamiezii). De la viaţa pe brînci, la „Moartea pe brînci" nu e decît un pas dar şi un catren memorabil: *"sîngele fierbinte curge la un robinet/ şi sîngele rece la celălalt/ numai sîngele meu îşi roade unghiile/ ca un lucrător la salubritate"*. O elegie, pe care mi-o amintesc de pe vremea şcolarităţii sale: *"ca într-o vale unde/ şoarecii ţin cu actorii/ şi poartă pălării negre/ ca într-un oraş unde/ numai furnicile suferă/ trăiesc pozitiv nu mai/ ştiu limba duşmanilor/ o arătură de toamnă/ străbate mîhnită oraşul"* (Arătura de toamnă); sau nişte „Solilocvii": *"trupul meu se mîndreşte:/ - carnea uscată are sclipiri/ de minereu preţios// sufletul meu se mîndreşte: - sînt liber ca o cîrtiţă// moartea mea se mîndreşte/ că mă înşeală cu toţi/ cerşetorii din cartier"*. Minimalismul are universul lui, inutilitatea şi abulia fac casă bună: *„luaţi-mă şi pe mine cu voi// azi m-am jucat puţin cu/ linguriţa în borcanul cu miere/ am lipit nişte aluat crud/ pe fereastra întunecată// să nu uitaţi să-mi faceţi/ un semn cu mina de pe/ malul celălalt al oraşului// am strîns în braţe/ butelia/ de gaz metan/ am aplecat ochii şi/ mi-am lăsat părul să/ se scurgă în chiuvetă// priviţi prin această lucarnă/ se zăreşte steaua absintos// mă voi întinde în pat şi/ mă voi legăna încet la/ umbra deasă a fumului// luaţi-mă şi pe mine cu voi"* (Eu în camera mea).

Într-o literatură marginalii au parte de o simpatie specială, aşa cum au parte de aceeaşi simpatie în societate cei care au un oarecare handicap. Un Dimitrie Stelaru care mînca pămînt, de foame, care îşi regizează propria moarte, ca să primească ajutor de înmormîntare de la rude şi prieteni (după „Zeii prind şoareci", o autobiografie zguduitoare) e un caz, dar nu e unicul. Constantin Acosmei poate fi trecut cu brio între marginalii care se adaptează greu vieţii/ realităţii, care înaintează greu, vorba lui Daniel Cristea-Enache, de la ramă spre centrul tabloului, fără să ajungă prea lesne în atenţie. Dar cînd ajunge în centru e ca un personaj din filmele mute care intră sub fasciculul de raze şi este urmărit gest cu gest. De asta, după ce ai intrat în acest tip de atenţie, e mult mai dificil să fii marginal decît să rezişti într-un iluzoriu centru.

În biblioteca mea am descoperit, recent, un manuscris, cred că de prin 1992 - 1993, cu care Constantin Acosmei ar fi putut/ trebuit (probabil) să debuteze editorial. Manuscrisul se numeşte „Pentru nimic în lume" şi adună vreo şaizeci de poeme care se regăsesc, în parte, în volumul „Jucăria mortului", care l-a consacrat.

Mică antologie Constantin Acosmei

studii pentru „nud cu piciorul în groapă"

2.

(azi m-am plimbat prin azil
şi am cules un buchet de ciorapi
– „vai sînt atît de plăpînzi" spune
femeia înduioşată şi îi pune
repede în apă să nu se ofilească)

3.

(întotdeauna cînd vorbesc despre
frumuseţe o femeie goală se aşază
sfioasă lîngă un stomac gol)

sfîrşitul anului

(cine ştie ce viitor luminos se
va putea citi în măruntaiele mele
de pe marginea şanţului cerşetorul
schilod îmi urează multă sănătate
şi împlinirea tuturor dorinţelor
încă puţin şi voi avea privirea
limpede – ca borşul de la azil)

prima iubire

(în fiecare noapte beau
un pahar de ceai negru
mă întind pe pat
cu faţa în jos
îmi ascult zvîcnirile inimii
şi îmi închipui că
sînt îndrăgostit)

ce s-a întîmplat

(ce este nimic ce faci nimic
ce cauţi nimic ce vrei nimic
ce ai nimic ce te doare nimic
ce simţi nimic ce spui nimic)

Răstignire

M-a dus în cîrcă pînă pe culmea dealului, gîfîind în timp ce ei îl mînau din urmă. Ajunşi acolo, eu m-am
lungit în iarbă – cu braţele desfăcute, cu picioarele întinse. Pe el l-au îmbrîncit peste mine, cu
spinarea pe pieptul meu, şi i-au pironit mîinile şi picioarele peste mîinile şi picioarele mele. Apoi m-am
ridicat şi am pornit încet la vale.

Liviu Ioan Stoiciu

La final. Un destin, de bine, de rău. LIS-65

Aş fi putut să mă perpetuez în „structurile statului” până azi, dacă rămâneam în fruntea judeţului (...) şi candidam pe listele FSN, unde eram pus pe primul loc, la primele alegeri libere, pe 20 mai 1990. Am preferat, atunci când FSN s-a transformat în partid, să plec, în martie 1990, la Uniunea Scriitorilor. N-am acceptat să primesc nici măcar certificatul de revoluţionar (transformat într-un act politic), cu toate avantajele lui materiale.

(Continui să mă mărturisesc la 65 de ani, împliniţi în 19 februarie 2015, cerând scuze pentru acest gen imprudent de expunere publică, nu se va mai repeta. Le mulţumesc îndatorat prietenilor din redacţia *Argeş* pentru bunăvoinţa arătată. În numărul anterior al revistei am publicat „începutul”...)

Perioada 1976 – 1989-Revoluţie. „Aşezat” la Focşani (ins neînsemnat), 15 ani de creaţie.

Căsătoria şi naşterea unui fiu la Focşani m-au schimbat radical, am uitat de boemă şi am intrat în regim strict de „om serios, cu scaun la cap”, de nerecunoscut de vechii mei prieteni. Am strâns din dinţi, aveam totuşi un copil de crescut... Am trăit de azi pe mâine de când mă ştiu (cu mici excepţii). Interesant, pentru mine Focşani era un oraş necunoscut. Până în 1967, când am terminat liceul, oraşul Adjud (unde am şi azi casa părintească) era capitală de raion şi aparţinea de regiunea Bacău (iar Focşani, capitală şi el de raion, aparţinea de regiunea Galaţi) şi drumurile mele erau legate numai de oraşul Bacău şi de interiorul regiunii Bacău... De altfel, observam în „Cartea zădărniciei” (Editura Pallas, 2008) că destinul meu a tot stat pe o linie de graniţă, la propriu şi la figurat: Adjudul (unde am copilărit şi am fost educat, nod de cale ferată şi de drumuri europene) e şi azi pe linia de graniţă dintre judeţe, cum a fost şi între regiuni, aici se varsă Trotuşul în Siret. Pe graniţă stau şi între zodii, pe 19 februarie se termină Zodia Vărsător şi începe Zodia Peştilor (ba chiar în 19 februarie 2015, în zodiacul chinezesc, începe Anul Caprei sau Oii de lemn). M-am născut în anii transformării regatului României în republică populară (nu degeaba repet că sunt un produs al comunismului) în ţinuturile oraşului de munte Piatra Neamţ şi am copilărit în ţinuturile de câmpie ale Adjudului, apoi am fost născut de o mamă şi am fost crescut de altă mamă, adoptivă... La nivel profesional, social şi literar sunt în această situaţie, de a nu fi nici cal, nici măgar, nici mare, nici mic, pe post de outsider (chiar dacă titulatura de scriitor le acoperă pe toate, fiind şi câştigător de premii şi perdant în mod firesc). Mai nou, m-am mutat la două adrese şi nimeni nu mai ştie unde pot fi găsit (nici eu nu ştiu, de fapt).

La Focşani, în cei 15 ani cât am locuit aici, mi-am scris „opera”, profitând de faptul că m-am stabilizat, repet (cu familie, masă, casă; mă rog, până la Revoluţie am locuit cu chirie la bloc, la stat; întâi într-un apartament în Cartierul Sud, apoi în Str. Bucegi). Din toamna anului 1975 am intrat în serviciu permanent, nedeterminat; de câte ori l-am schimbat de aici înainte am plecat prin transfer: de la pedagog şcolar la Liceul 1 (până în august 1979) şi la Liceul 4 din Focşani (până în august 1981), la mânuitor de carte şi bibliotecar la Biblioteca Judeţeană „Duiliu Zamfirescu” Vrancea, unde m-a prins Revoluţia (deşi am fost instalat „preşedinte de judeţ” pe 22 decembrie 1989, în cartea de muncă sunt trecut numai de la 1 ianuarie 1990 la CPUN-CFSN). În fiecare an am definitivat (dactilografiat) volume de versuri pe care le-am trimis la concursuri de debut editorial, fără nici un rezultat ani la rând (stilul meu de a scrie, care avea să se numească „optzecist”, poezie a realului cotidian, a trebuit să aştepte aproximativ şase ani să poată fi acceptat de jurii). În „Caietul debutanţilor – 1977”, apărut la Editura Albatros în 1978, am fost publicat cu un ciclu de patru poeme – şi m-am bucurat cum nu m-am mai bucurat la nici o carte a mea. Am apărut apoi cu alt ciclu (de data asta cu zece poeme) în alt „Caiet al debutanţilor” – 1978, la aceeaşi Editură Albatros, în 1979. În 1980, la 30 de ani, juriul de la Editura Albatros dominat de Laurenţiu Ulici mi-a premiat volumul de versuri „La fanion”, care avea să aibă un impact nesperat (a primit Premiul Uniunii Scriitorilor, pe atunci de mare autoritate; e cartea care a intrat în „canon”, în dicţionarul de opere ale literaturii române; în acelaşi mare dicţionar a intrat şi „Inima de raze”, apropo). În 1981 mi se deschide dosarul de urmărire informativă operativă la Securitate – în acest an Virgil Ierunca a citit la Radio Europa Liberă un poem al meu dedicat... faraonului nostru. Securiştii vrânceni, în frunte cu un ofiţer violent, „Prodan”, care m-a bruscat (a fost avansat mai apoi la Bucureşti), m-au anchetat o zi întreagă (fără apă şi fără voie să merg la toaletă), după ce m-au luat pe sus de pe stradă, că la cine mă refer în poem şi cum am trimis acest poem la Paris; iar eu nici nu ştiam despre ce e vorba (nu ascultasem emisiunea lui Virgil Ierunca). Poemul citit, intitulat „Lanţul” era publicat în revista *Viaţa Românească*, atunci apărută... Am fost urmărit zi de zi până la Revoluţie; din cauza acestui dosar de la Securitate (mi se reproşa până şi faptul că nu sunt membru PCR şi nici al FDUS) n-am fost primit în Uniunea Scriitorilor, deşi ar fi trebuit să fiu primit automat, acordându-mi-se un premiu al USR (premiu care a fost o pavăză în faţa securiştilor, alături de următoarele cărţi publicate, primite de critică laudativ; în timp ce în Vrancea eram „oaie neagră” şi „ultimul om”, în ţară numele meu era vehiculat printre câştigurile noii generaţii şi nu se putea să nu se ţină cont oficial). N-o să fac aici caz de necazurile mele cu Securitatea. În 1982, la 32 de ani, mi-a apărut a doua carte (cenzurată, mi-au fost eliminate zece poeme) – „Inima de raze”, tot la Editura Albatros, pe care scriam: „împotriva faraonismului în general” (pe copertă, în manuscris, era fotocopiat un poem, cuprins în volum, în care se putea citi de la distanţă: *„aici, în / nimica / unde zacem în propriile noastre / excremente // păcătoşi, în / utopie”*). Această carte i-a scos din minţi pe securişti (din Vrancea şi de la centru) – până la urmă „Inima de raze” a fost retrasă din librării şi scoasă de pe raftul bibliotecilor publice, pusă la „Fondul Special”. În 1985 am reuşit, nesperat, să public la Editura Cartea Românească (lector Mircea Ciobanu), al treilea volum de versuri – „Când memoria va reveni” (titlul spune totul). Şi tot aici, tot cu Mircea Ciobanu (cu care am dus adevărate bătălii împotriva cenzurării), am apărut în primăvara anului 1989 cu al patrulea volum de versuri, „O lume paralelă” – şi acest titlu spune totul, trăiam într-o lume paralelă. Deşi nu eram membru PCR, aveam un statut bine determinat în noua generaţie apărută în literatura română, care, în întregul ei, nu prea era pe placul autorităţilor ceauşiste. În 13 octombrie 1989 am semnat, alături de câţiva scriitori optzecişti şi de Doina Cornea, Apelul împotriva realegerii lui N. Ceauşescu la al XIV-lea Congres al PCR. Din acea zi am avut domiciliu obligatoriu şi am fost anunţat că nu mai am loc de muncă (dar eu am continuat să vin la Biblioteca Judeţeană, cerându-le o hârtie în acest sens, cu motivaţie; nu mi-au dat). În noiembrie trebuia să fiu aruncat din trenul rapid (după ce mi se înscena un furt) cu care voiam să merg la Bucureşti, să semnez un nou protest anticeauşist, iniţiat de Stelian Tănase, dar maiorul de Securitate (care răspundea de cultură) Teodor Gheţu nu m-a lăsat să urc în tren. Ar fi trebuit să fiu oricum lichidat fizic (eram pe o listă naţională a „disidenţilor-opozanţilor”), mi-a spus la Revoluţie şeful Securităţii Vrancea, pe care-l arestasem (m-a asigurat că datorită lui mai eram în viaţă - şi să ţin cont). În 5 decembrie 1989 am avut parte de un proces public instrumentat de Securitate şi de Cultura vrânceană (condusă de Georgeta Carcadia) şi de Cenaclul Uniunii Scriitorilor (condus de Florin Muscalu) la care mi s-a cerut să mă dezic de semnătura pe Apelul anticeauşist, aberant (în noiembrie Ceauşescu fusese reales); şi fiindcă n-am făcut-o, s-a hotărât să-mi pierd locul de muncă şi să fiu trimis la mină! Şansa mea a fost că a izbucnit, cu totul neaşteptat, în decembrie, Revoluţia... În 1984, convins că n-o să mai reuşesc să public versuri, după ce mi-a fost interzis volumul „Inima de raze”, am definitivat-dactilografiat un roman, intitulat „Grijania”, n-am reuşit să-l public, cenzura şi-a făcut datoria (şi dosarul meu de la Securitate), a apărut după Revoluţie, când mi-am amintit de el că-l am în sertar, în 1999. În 1986 am definitivat-dactilografiat „Romanul-basm (Trup şi Suflet)” , la fel, n-am reuşit să-l public până la Revoluţie, a apărut în 2002, cerut tot de un editor optzecist care se respectă. Mai mult decât atât, multe dintre cărţile mele publicate după Revoluţie au fost scrise în mare parte înainte de Revoluţie. Pentru mine Revoluţia n-a tras o linie despărţitoare la masa de scris.

Perioada de după Revoluţie: schimbare spectaculoasă de destin la Revoluţie (şi schimbare neaşteptată de domiciliu stabil, mă mut de la Focşani la Bucureşti) din 22 decembrie 1989 – până azi.

Nu mi-am dorit niciodată să fiu şef, îmi cunosc lungul nasului. În mod incredibil, destinul m-a pus „preşedinte de judeţ” la Revoluţie, în Vrancea, la Focşani şi trei luni mai apoi, redactor-şef la un nou săptămânal al Uniunii Scriitorilor, *Contrapunct*, la Bucureşti (fusesem ales în lipsă redactor-şef; pe când eram şi director al unei noi publicaţii de cultură în Vrancea, fondată de mine în 15 ianuarie 1990, *Revista V*, şi eram şi preşedinte al Ligii Scriitorilor din Vrancea). Le-am abandonat pe toate după trei luni, în Vrancea, sau după maximum un an, la Bucureşti... Nu-mi plac funcţiile înalte, nu suport să fiu la putere, să dau ordin, să depind de sistemul corupt în toate planurile (politic, economic, social, cultural). Prefer de când mă ştiu să stau în banca mea, liber, fără obligaţii. Aş fi putut să mă perpetuez în „structurile statului” până azi, dacă rămâneam în fruntea judeţului (eram şi membru în Parlamentul Provizoriu şi eram chemat la şedinţele Guvernului) şi candidam pe listele FSN, unde eram pus pe primul loc, la primele alegeri libere, pe 20 mai 1990. Am preferat, atunci când FSN s-a transformat în partid, să plec, în martie 1990, la Uniunea Scriitorilor. N-am acceptat să primesc nici măcar certificatul de revoluţionar (transformat într-un act politic), cu toate avantajele lui materiale. De la revista *Contrapunct* am demisionat în ianuarie 1991 (nu mi s-a aprobat însă demisia), în luna mai 1991 am fost transferat la revista *Viaţa Românească*, redactor principal, unde sunt şi azi (culmea, am fost numit şi redactor-şef adjunct ani la rând la această revistă de tradiţie, tot peste voinţa mea, pe când revista aparţinea financiar, salvată de la faliment de Redacţia Publicaţiilor pentru Străinătate, un departament guvernamental; până ce am fost demis din funcţie, abuziv, de Nicolae Manolescu în 2005 fiindcă l-am publicat pe Paul Goma cu pagini incomode de jurnal; am rămas însă în redacţie, „muritor de rând”, din 2011 cu salariu minim pe economie; probabil că destinul s-a răzbunat pe mine înainte de a mă pensiona, taman la bătrâneţe, când îmi imaginam că mă voi linişti sufleteşte şi voi avea din ce să trăiesc; de reţinut, un an am fost angajatul Ministerului de Externe, „referent relaţii”).

Din martie 1990 (la 40 de ani) am lucrat în redacţii ale Uniunii Scriitorilor, am cunoscut îndeaproape viaţa literară. La *Contrapunct* am descoperit, între colegi de generaţie, ce înseamnă să ai un caracter public discutabil (şi să fii un duşman ascuns). Las la o parte faptul că nu m-am adaptat la spiritul de gaşcă, gregar, specific majorităţii scriitorilor (n-o spun cu tentă peiorativă). Mă simt bine în lumea scriitorilor, dar numai dacă stau deoparte, dacă nu mă alătur nimănui – să fiu sigur că nu dezamăgesc şi că nu voi fi dezamăgit de cei pe care-i cunosc îndeaproape. Am rămas un ⟶

Liviu Ioan Stoiciu

Viorel Nica

Borgesiana descoperire de sine prin alţii

În calitate de eseist remarcabil şi de conferenţiar laborios, Jorge Luis Borges e preocupat să-şi cunoască îndeaproape iluştrii predecesori, să le cerceteze cu toată luarea aminte operele de excepţie, să le identifice atuurile şi defectele, să se pronunţe asupra valorii lor, să le interpreteze unele puncte de vedere mai deosebite, să le scoată în evidenţă originalitatea, caracterul profund problematic, complexitatea artistică. În acelaşi timp, cercetându-i într-un mod cât se poate de scrupulos pe alţii, el cată să se descopere în profunzime pe sine, să-şi identifice propriul fel de a fi, de a se manifesta pe vasta scenă literară, de a aborda anumite teme importante, să-şi sesizeze cusururile inerente, să se integreze într-un cât mai larg ansamblu cultural, să se legitimeze din perspectivă estetică, să atragă discret atenţia asupra prestanţei, demnităţii şi libertăţii sale creatoare.

În supla viziune borgesiană, conturată în 1982, dantesca *Divina Comedie* e „o operă magică", „o stampă de cuprindere universală". În cadrul ei funcţionează impecabil „inspirata plăsmuire de trăsături precise", „nu există nici măcar un cuvânt nejustificat", folosit într-un sens hiperbolic, toate procesele mentale sunt înfăţişate într-o manieră scutită de vreo „fastuoasă prolixitate", dintr-o intenţie sau dintr-un gest", „astronomia ptolemeică şi teologia creştină" se fac prezente într-un chip nedeformat, infernal, purgatoriul şi paradisul corespund, de fiecare dată, omeneştilor stări ale viciului, virtuţii şi desăvârşirii, panteismul e la el acasă. Cât priveşte Infernul plăsmuit din imaginaţie de Dante Alighieri, acesta „preamăreşte noţiunea de temniţă", stârneşte „groaza liniştită" (meticulos trecută prin filtrul artei purificatoare), compatibilă cu compasiunea resimţită cu deosebire faţă de celebrele figuri ale lumii antice, ce n-au apucat să se scalde în apele minunatei credinţe creştine, se milostiveşte de cumplitul destin al eroilor culturali precreştini, conţine (în dramaticul cânt al IV-lea) ceva de stingheritor muzeu al figurilor de ceară". De ce-i compătimeşte autorul pe distinşii săi înaintaşi?

Fiindcă „sunt proiecţii sau închipuiri" ale sale, ale celui care „socotea că nu este mai prejos decât aceşti oameni iluştri, în realitate sau virtual"; „sunt tipuri a ceea ce Dante era deja pentru sine şi în mod previzibil avea să fie pentru alţii: un poet faimos"; „sunt mari umbre venerate care-l primesc pe Dante în conclavul lor" de pomină. Combătându-i pe comentatorii care au văzut în Ugolino (unul dintre personajele danteşti aşezate în infern) un canibal odios , gata să-şi devoreze fiii spre a-şi satisface cruzimea incomparabilă, Borges identifică în cel menţionat „o textură de cuvinte ce constă în aproximativ treizeci de terţete", deplasând discuţia de pe terenul psihologico-moral pe cel artistic efectiv. De ce-l convoacă inegalabilul poet italian pe Ulise în Infernul său? Întrucât îl admiră în chip de explorator neîntrecut (al lumii vechi), „încrezător în propriile-i forţe, sfidând graniţele hărăzite puterii omeneşti". Deoarece îi este aminte să se identifice cu el, în măsura în care-i în permanenţă tentat să peregrineze prin fascinanta lume spirituală. Din cauză că îl consideră sprijin emblematic în „izvodirea cărţii sale" născute din dorinţa de a-şi pune în valoare dimensiunea prin excelenţa exploratoare. Măcar că o condamnă (în calitate de teolog catolic inclement), Dante - poetul „o aşează pe Francesca în Infern şi ascultă cu nesfârşită milă povestea vinii sale" pe care o înţelege fără a o ierta. Din câte ne putem da seama citind *Nouă eseuri danteşti, Borges oral* (carte apărută la Polirom în 2012, în traducerea Tudorei Şandru-Mehedinţi), spiritul vizionar al lui Dante nu-i o miraculoasă creatio ex nihilo, ci un omenesc act creator, considerabil înrâurit de către unii predecesori îndrăzneţi precum anglo-saxonul Beda care povesteşte în Historia sa o mirobolantă călătorie în lumea de dincolo, apelând la ingenioasa tehnică a „împletirii elementului personal cu cel miraculos". De unde putem sesiza, cu pregnanţa cuvenită că „o carte atât de mare ca *Divina Comedie* nu este un capriciu izolat sau aflat în voia hazardului, rod al unui individ; mulţi oameni şi multe generaţii au năzuit spre ea", înrâurindu-i substanţial modul de formare sintetic. Iată de ce „a cerceta care îi sunt precursorii nu înnseamnă a cădea în greşeala unei acţiuni meschine cu caracter juridic sau poliţienesc; înseamnă a investiga mişcările, oscilaţiile, aventurile, semnele şi premoniţiile spiritului uman". Orientându-şi interpretarea într-un sens profund erotic, Borges socoteşte că „Dante a plăsmuit cea mai frumoasă carte pe care a dat-o vreodată literatura pentru a insera câteva întâlniri cu Batrice, cea cu neputinţă de câştigat", „adevăratul temei" al tentativei sale creatoare, fără egal, excepţionale.

În captivantele, temeinic-pregătitele conferinţe ţinute în 1978 la Universitatea Belgrano, Borges abordează câteva teme predilecte, cu care timpul îl face să-şi împletească viaţa. Pătrunzând în orizontul tematic al cărţii, el descoperă că orice opus livresc „e o prelungire a memoriei şi imaginaţiei", e „un substitut al cuvântului rostit" în varii împrejurări de către omul dornic să se adreseze în profunzime semenilor săi. De foarte multe ori, mijlocită lui devine posibilă o multiplicare a autorului în mai multe personaje, o punere în scenă a tuturor virtuţilor lui creatoare. Pe de altă parte, cartea îi este oricui de folos în descoperirea lucrurilor profane şi sacre, în neîntrerupta formare de sine, în imaginarea a ceea ce ar putea fi altundeva, altminteri. Spre a fi cu adevărat ceea ce pretinde că este, ea „trebuie să fie o formă de fericire", de bucurie, de complinire, nu o tentativă de sforţare zadarnică.

Cu aceeaşi dezinvoltură conferenţiază Borges şi despre nemurirea personală, pe care o argumentează apelând la câteva spirite filosofice de prim rang (Platon, Berkeley, Locke, Fechner, James, etc.). În ce-l priveşte pe el unul recunoaşte că îi preferă nemuririi personale nemurirea cosmică, în stare să-i satisfacă dorinţa de a fi cu totul altceva în viaţa de apoi, de a se debarasa de trăsăturile strict personale, de a o apuca pe calea explorării libere, mai mult decât promiţătoare.

De ce-l consideră Borges pe Swedenborg un om extraordinar, demn de o admiraţie necondiţionată? Din pricina faptului că a crezut în „mântuirea prin propriile fapte", „a fost premergătorul multor invenţii ulterioare", a descoperit că „lumea cealaltă e mult mai intensă decât cea de aici"(ce pare să fie doar umbra celeilalte), a trecut de la ştiinţă la mistică fără a cădea pradă unei teribile crize de conştiinţă.

Conferenţiind despre povestirea poliţistă, Borges crede de cuviinţă să-i aducă un omagiu lui E.A. Poe care s-a dovedit neîntrecut în a descoperi un mister cu ajutorul inteligenţei, pe o cale pur intelectuală, în a-şi educa nenumăraţii cititori să-şi prefacă groaza în desfătare, în a salva ordinea „într-o epocă de dezordine".

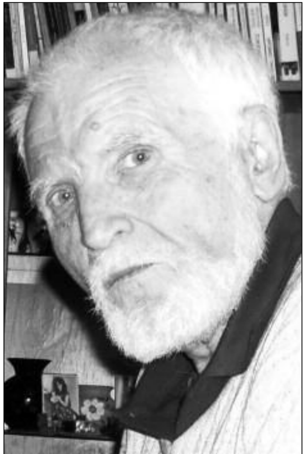
În densa, subtila, meditativa conferinţă dedicată timpului, Borges realizează un impresionant tur de forţă reflexiv, îşi exprimă convingerea că „timpul este succesiunea", scurgerea, efemeritatea, „imaginea mişcătoare a veşniciei, ceva mai degrabă plural decât singular, aşează curajos temporalitatea în orizontul metafizicii, îngăduindu-i să se prezinte ca dimensiune axială, să participe intens la drama devenirii, să devină consubstanţială umanităţii dornice de a-şi depăşi impasul circularităţii neprielnice, de a-şi identifica în timp garantul consistenţei sale.

În captivantele, temeinic-pregătitele conferinţe ţinute în 1978 la Universitatea Belgrano, Borges abordează câteva teme predilecte, cu care timpul îl face să-şi împletească viaţa.

⟶ singuratic (în anul 2000 m-am desprins de altă comunitate de scriitori, Grupul de la Durău, după ce am fondat *Caietele de la Durău*, din aceleaşi motive de incompatibilitate, descoperită în timp). Mi-am scris cărţile şi mi-am văzut de drum, până azi am publicat 14 volume de versuri (şi două antologii), cinci romane, o carte de teatru şi trei cărţi de jurnal-memorialistică-eseuri-publicistică. Am primit premiile care contează (ale Uniunii Scriitorilor, ale ASPRO; al Academiei), slavă cerului. ***Poate fi consultată fişa-mi biobibliografică, în dreptul cărţilor mele fiind puse în paranteză premiile primite***. S-a adunat în timp o carte de cronici la adresa cărţilor mele (îndeosebi cronici favorabile, de top). Puteau foarte bine să lipsească, o dată ce n-am un critic literar care să mă susţină până în pânzele albe şi nici o editură care să-mi cumpere drepturile de autor (un asemenea critic şi o asemenea editură pot suplini lipsa unui agent literar în România). Nu sunt un scriitor de succes. Asupra mea planează, perfid, în continuare îndoielile dacă sunt atât de mare cum cred unii. În general sunt trecut între „mai mulţii" lideri ai generaţiei optzeciste – sunt supraevaluat? Sunt considerat în primul rând poet. Nu mai pun la socoteală că degeaba am explodat în publicistică şi eseistică după Revoluţie (am avut şi am rubrici-peste-rubrici în ziare şi reviste literare; unele publicaţii la care am colaborat zilnic, săptămânal sau lunar au dispărut în timp), n-am reuşit „să rup gura" cititorilor. Am publicat 14 ani, de exemplu, chiar şi zilnic, articole în ziarul lui Ion Raţiu, *Cotidianul* (un ziar experimental, de tip occidental), s-a uitat – ba chiar am fost înlăturat dintre colaboratorii angajaţi atunci când ziarul a fost vândut (e adevărat, s-a ales praful de el mai apoi, n-am ce să regret; aşa cum s-a ales praful şi de revista *Contrapunct*, nu mai departe, după ce am plecat din redacţie). Numele meu nu lipseşte din dicţionare, enciclopedii, manuale pentru liceu şi cursuri universitare, sau din istoriile literare „reprezentative" (nici din aceea a lui N. Manolescu, cel care mereu mă amendează), stau alături de vrâncenii Duiliu Zamfirescu şi Emil Botta, dar nu simt că sunt simpatizat. N-am nici un fel de cotă la pariurile literare sau jurnalistice (norocul meu că nu există asemenea pariuri), nu ştiu dacă e bine sau rău. Mă mir că supravieţuiesc, încă, la vârful unor ierarhii literare. În anii 2000, în aşteptarea apocalipsei, la 50 de ani, am reintrat în ciclul obsesiei pentru sinucidere (obsesie care a durat şapte ani; mă mir că n-am intrat în spitalul de nebuni; cu atât mai mult cu cât, din 1997 s-a deschis imediat sub apartamentul în care locuiam o cârciumă cu muzică non-stop şi mirosuri infecte de la bucătărie; cârciuma ilegală e şi azi acolo, din cauza ei m-am mutat)... Acum, la 65 de ani nu mai aştept nimic, vă daţi seama. În 2015, de 15 ianuarie, m-am învăţat minte şi cu Premiul Naţional „Mihai Eminescu" (pe care credeam că merită să-l ai în biobibliografie; nu merită, e controversat) – eu n-am prieteni în juriu. Nu mă interesează „ieşirea în străinătate" (câtă vreme în propria-mi ţară sunt un necunoscut pentru marele public), mi s-a tradus poezie în toate limbile de circulaţie, şi ce dacă? Am de gând să mă retrag din lumea literară, să mă izolez total. Mi-a mai rămas să fac o cerere primarilor din Bucureşti (primind Ordinul Meritul Cultural în gradul de Ofiţer, categoria A „Literatură", acordat de Preşedintele României în 2004, la propunerea USR şi a ministrului Culturii) şi din Adjud (unde sunt Cetăţean de Onoare din 2001), să-mi dea şi mie un loc de veci (inclus în aceste distincţii), nu ştiu de ce o tot amân. În rest, Dumnezeu cu mila, dacă mă vor mai ţine „baierele", mintea, sufletul şi inima – voi mai citi şi voi mai scrie...

Nicolae Turtureanu

Scrisori virtuale
Terapie intensivă

Cioran zice, într-o scrisoare, că nu e zi în care să nu se gîndească la ea, iubita lui de senectute. Adaug: o vreme, n-a fost oră, n-a fost clipă să nu mă gândesc la tine... De asta am şi ”sacrificat-o” pe cea care îmi era necesară, mai ales acum, când am nevoie de-un punct de sprijin...

Bună dimineața, chiar dimineața fiind!

Aş vrea să-ţi scriu ceva, aşa, ca începutul acestei zile de vară. Undeva, acum, urcă un melc pe un trunchi de copac... La fereastră uguiesc guguștiucii, să le dau demîncare. Îmi beau cafeaua, care mă anima, cît de cît. Chipul tău stă în fotografii, mai vechi, mai noi, pe care nu pot să le privesc acum. Am nostalgia chipului tău real, pe care nu mi-i îngăduit a-l privi, Pe care nu l-am mai văzut de-atunci, sub semnul întîmplării de-a veni, fiecare, mai devreme, la umbra unui melc.

...La orele 11 era progamată *şedinţă*, întîlnirea noastră tradiţională, la *Galerii*. Dar mai devreme, la 10, eram progamat la *AudioNova*. Purtam deja, de cîteva luni, aparatul auditiv, care mai trebuia reglat, mă deranja mai ales zgomotul străzii. Deşi mă scol cu noaptea-n cap, pînă mă *mobilizez* pierd o grămadă de timp şi, aproape de fiecare dată, ajung ultimul la şedinţă, spre a fi punctat, cu ironiile de rigoare, îndeosebi de cei *din garda veche*... Şi de această dată mi-am dat seama că voi întîrzia. Se făcuse deja zece şi-un sfert şi eu eram într-un taxi... Aşa încît, după ce taximetristul a parcat în preajma cabinetului *Audio*, şi era cît pe ce să cobor, i-am spus să întoarcă: mergem mai departe. *Nicio problemă,* a zis omu', *putem să mergem şi pînă la Vaslui*...

Era o superbă dimineaţă de vară, iar terasa de la *Galerii* părea chiar un mic colţ de rai, cam sălbăticit, dar tocmai asta te făcea să te simţi bine. Am ajuns primul, m-am instalat la *masa noastră*, sub stejarul uriaş şi savuram peisajul din juru-mi. Savuram şi-o cafea, pe care mi-o adusese, prompt, amfitrioana. Mai era cam o jumătate de oră pînă cînd să înceapă a veni ceilalţi. De fapt, nu eu, ci tu ajungeai ultima, erai singura care veneai de departe, cu microbuzul, şi-ţi păstram un loc lîngă mine. Mă-ntreb dacă, atunci sau mai tîrziu, vreunul dintre convivi a observat această... favoare. Nu cred. Cînd intrai, toţi te întimpinau cu entuziasm, tu îi îmbrăţişai pe fiecare, erau efuziunile obişnuite, camaradereşti, între nişte oameni care se simţeau, de la o întîlnire la alta, tot mai bine împreună, şi care îşi doreau, ca Proust *madlena,* aceste întîlniri, presărate cu poveşti vînătoreşti şi pescăreşti, cu tot felul de întîmplări din lumea literar-artistică şi stropite, neapărat cu vinuri... Şi iar nu cred că îmbrăţişarea mea, şi sărutul, mai apăsate, erau sesizate de cineva, şi chiar dacă, treceau ca un gest de tandreţe *accentuată*. Cînd stăteai lîngă mine, mai găseam cîte un pretext să-ţi pun o mînă pe umăr, să-ţi ating părul, revărsat peste umeri. Dar dacă picioarele noastre se atingeau, întîmplător, pe sub masă, ni le retrăgeam repede, nu acesta era modul nostru de-a ne tatona...

Şi-atunci, cînd ai apărut, mi s-a părut o minune. Şi ţie la fel. Ni s-au destins feţele, de uimire şi încîntare. Ne-am îmbrăţişat repede, ne-am sărutat frugal, buzele mele ţi-au atins urechea, o şuviţă de păr, pe care cred c-am umectat-o. Nici nu ne venea a crede că sîntem acolo, doar noi. În ultima vreme, de cîte ori încercasem să ne întîlnim undeva, numai noi doi, niciodată n-avusesem succes. Te-ai aşezat pe locul de vizavi, cred că amîndoi am gîndit, fără s-o spunem: dacă venea cineva instantaneu - şi cel puţin amfitrioana putea veni în orice clipă - şi ne-ar fi găsit alături, cînd erau atîtea scaune libere, această apropiere putea fi... interpretabilă. *Trebuie să ne privim*, ai spus, parcă vrînd să justifici faptul că nu stăm unul lîngă altul. *Da, să ne privim*, am zis. Şi ne priveam, iar mîinile noastre se căutau, se îmbrăţişau, se frămîntau, peste masă, abia dacă ajungeam să ne atingem faţa, sau părul, sau umărul - şi fiecare atingere era ca o mică descărcare electrică, un fluid îmi străbătea tot corpul. Şi ţie? Nu ne spuneam cuvinte, emiteam doar sunete, exclamaţii (şoptite), mirări suspendate, în aerul care ne cuprindea într-o îmbrăţişare nici acum întîmplată... Şi da, nu vorbeam. De altfel, în lunile precedente, cînd păream cuplaţi la *linia fierbinte* (nu ţi-a plăcut formula, ai amendat-o imediat, *nu, nu e de mine, nu e de noi, să n-o mai foloseşti*, m-ai somat, şi aveai dreptate), în acele zile şi nopţi, cînd telefonul era, între noi, ca un cordon ombilical, se-ntîmpla să tăcem minute în şir, ne ascultam respiraţia, ne ascultam trupurile, ne ascultam gîndurile nespuse, care spuneau mult mai mult decît orice cuvinte, ne dăruiam unul altuia total, cum nu ne-am dăruit niciodată. Mai tîrziu – cînd ai început să-ţi controlezi trăirile şi cuvintele - nici n-ai mai vrut să-ţi aminteşti acele momente, mă opreai brusc, şi siderată – cînd eu încercam să le evoc, pentru a le retrăi, a le revigora, cumva. Parcă nici nu mai erai tu aceea care-mi destăinuiai, şoptit, aproape totul despre tine. Îţi vedeam ia, pe sub care mi-aş fi insinuat mîinile. Pledul, care te acoperea, umplut cu puf de gîscă, sub care m-aş fi culcuşit şi eu. Părul, cu şuviţa argintie care, oricît ai fi ascuns-o, ieşea *la vedere* şi, vai, îţi arăta vîrsta... (De fapt, şuviţa o aveai de mult, mi-ai promis c-o să-mi spui în ce împrejurări a albit, dar n-ai mai făcut-o. Şi eu am uitat să te întreb...) Focul, care ardea, deopotrivă în sobă, în tine şi-n mine. Şi cîte un melc, care-şi iţea cornițele – în grădină, în noi?

Ne savuram, acum, în grădina de vară, cum nu ni se mai întîmplase de vreun an. Şi tăceam, cum nu mai tăcusem cam tot de atunci, împreună. Cînd, deodată, ai exclamat:

\- Un melc! Uite un melc! Un melc în spatele tău!

Am crezut, în prima clipă, că urcă un melc pe mine şi-am încercat să-l dibui.

\- Nuuu, nu e pe tine! Urcă pe copac.

M-am întors, cu tot cu scaun, şi-am văzut: pe copac, da, urca un melc. L-am privit amîndoi, în tăcere, urmărindu-i urcuşul. Şi evident că fiecare ne-am gîndit la gluma cu melcul, pe care ţi-o spusesem la telefon, cu vreun an în urmă. O adaptasem, *glumiţa*, ca şi cum mi se întîmplase mie. *Într-o zi* – îţi povesteam – *sună cineva la uşă. Aproape că nu-i zi să nu sune cineva*, neaşteptat*: tipi/tipe care promovează cine ştie ce produse de care nu ai nevoie, cerşetori reali sau mascaţi, deghizaţi în măicuţe sau în călugări care adună bani pentru a reface un imaginar schit, care... a ars; bărbaţi/femei tocmai ieşiţi din spital, şi care n-au bani de tren, să se-ntoarcă acasă...; „umanitari” care fac chetă pentru un bolnav incurabil, ce trebuie neapărat dus la o clinică din Germania; cîţi şi mai cîţi, fiecare cu povestea lui. Şi-aproape fiecare sună cînd eu îs băgat pînă peste cap în calculator, sau pur şi simplu dorm. Da, mi se-ntîmplă s-adorm pe la 11-12 ziua, îmi completez somnul de peste noapte, cînd nu dorm decît patru-cinci ore. Aşa-i de la o aumită vîrstă, o să vezi şi tu...- Ştiu,*ai zis, *mi se mai întîmplă şi mie... Da' ce-i cu melcul ăla?- Păi, cum îţi spuneam, sună cineva, deschid, mă uit în toate părţile, nu era nimeni. Cînd mă uit mai atent, văd pe sonerie, ce crezi? Un melc. Un melc la etajul cinci? mă minunez eu. Îl iau frumuşel, chem liftul şi-l duc în spatele blocului, unde e o grădină, un gard, sînt şi nişte copaci. Să se ducă-n lumea lui... Şi uit de toată povestea. Peste vreo trei zile, tot la o oră nepotrivită, sună cineva la uşă. Nu-mi venea să mă scol, să deschid, dar m-am... mobilizat: dacă e cineva important..., poate poştaşul... îmi aduce o scrisoare de la tine, sau un mandat cu bani, vreo colaborare de la revista „Argeş”, mai ştii?! Aşa că mă scol, deschid, mă uit în toate părţile – nimeni. Dar, pe sonerie, un melc! Il iau, chem liftul şi-l duc în peisaj... Peste alte două-trei zile, sună cineva la uşă. Pe sonerie – un melc! Vreau să-l iau – şi melcul, de colo, indignat: - Ascultă, domnule, ai ceva cu mine? De-o săptămînă vreau s-ajung sus, pe bloc – şi nu mă laşi!...*

După povestea asta, eu am devenit *melc* şi tu *melcă* – laitmotivul *penultimelor* mele *poezii de dragoste*... Tu îi aveai, melcii, în grădină, dar, în ceea mă priveşte, nu-mi amintesc de cînd nu mai văzusem un melc în ambientul lui, un melc nepăsător (oare) la ce întîmplă în jur, mergînd spre o ţintă doar de el ştiută. M-a fulgerat gîndul că şi eu aveam o ţintă, doar de mine ştiută. Ţinta mea era aici, întindeam mîna şi puteam, pentru o clipă, s-o ating. Şi totuşi, cît era de departe...

Atunci au început să vină ceilalţi.

Încerc a-nţelege care-i resortul, ce anume te determină să refuzi, programatic, orice vedere în doi, deşi chiar tu ai dorit-o, cîndva, iar mai apoi... ai promis-o. Şi nici n-ar fi vorba despre nu ştiu ce taifasuri, nici de lamentaţii... lamentabile, ci de răgazuri, de respirări, între două vehicole, între două sau mai multe persoane/instituţii, care te-aşteptă, te cheamă.

Cioran zice, într-o scrisoare, că nu e zi în care să nu se gîndească la ea, iubita lui de senectute. Adaug: o vreme, n-a fost oră, n-a fost clipă să nu mă gândesc la tine... De asta am şi ”sacrificat-o” pe cea care îmi era necesară, mai ales acum, când am nevoie de-un punct de sprijin... Şi nici n-a trebuit să-i spun că n-o iubesc, dar ea ar fi vrut – firesc, nu? – ca toată acea iubire care emana din versurile mele, din aşteptări, din vorbiri, din tăceri – ar fi vrut a-i fi destinată. Ştia că mă gîndesc la alta, mai exact: la tine, te identificase – şi n-am putut să mă prefac, să mimez faţă de ea şi chiar dacă aş fi încercat, s-ar fi prins, fiind inteligentă, perspicace, versată... Şi, ca-n poveste – s-a retras de două ori, sperînd în a mă... redresa, însă a treia oară a făcut-o definitiv, se pare. Desigur, un gest de-al meu, convingător, ar putea-o readuce – însă nu-l văd posibil. *(Notă tîrzie. Nu, m-a scos definitiv din ”cartea de imobil”. Şi de pe fb. Două tatonări de-ale mele au fost tratate cu politicoase refuzuri. La a treia am renunţat eu. De altfel, aş putea spune că, în interval, mi-a ieşit complet din orizontul de aşteptare.)*

Mă întrebai, aseară, de ce nu sînt în Jijia mea, în apele mele... Pentru că erai/eşti şi acum, aici, în Iaşi, aproape, şi totuşi... Cel puţin cînd eşti acasă, sau oriunde, ştiu că orice vedere, în afara surogatului virtual, nu intră în discuţie. Şi, de acolo, mesajele sînt aşteptate, binevenite, chiar dacă, deseori, par a fi îngrijorările unei sore medicale care se interesează de starea fostului ei pacient. Aflat în perpetuă convalescenţă. (1 iulie)

Mîine e o săptămînă de cînd am fost într-o vizită. O iubire din secolul/mileniul trecut. Versificată, atunci, epicizată (codificat) în nişte *Exerciţii de neuitare*... Eşuată, cum se-ntîmplă, într-o prietenie de durată. (Şi tu mi-ai sugerat, la un moment dat, *să devenim, să fim prieteni*... Un proces în plină desfăşurare... Sau destrămare...) Căsătorită, a doua oară, încă de-atunci. Electronist, mi se pare şi, sigur, filatelist... profesionist. *Un domn necesar*. Iar ea - *o doamnă şi mai necesară*. Tot ce vedeam acolo i se datora: vilă, grădină imensă, ikebana, livadă, ⟶

proza

Valentin Predescu

SCRIU, TUMULT

Nu spun ce scriu!
Am scris nu m-am supus!
Real scâlciu
la cât elan sedus.

Scriu
ca un jurnalist ce-şi descalifică documentul
în eseuri ale vieţii clar-obscure.
Scriu ca un eseist despre bisericuţe pictate
cu funcţii şi doctorate ale
Puterii Timpului
scriu la auzul strigătului din străfunduri
al copiilor mei Poemi arestaţi –
strigăt în ghearele de suferinţă ale pustiirii
Existentului calcinat.
La început a fost scrisul pentru ca apoi să vină,
obiect de obiect, aşteptările ca nişte
ierburi ale secerişului neîncetat;
altfel, bălăriile de zi cu zi mi-ar fi
îmbălsămat şi suflet şi trup şi timp
şi lucrurile toate ce-ar mai fi fost
de lucrat.
Scriu pentru a colabora cu Dumnezeu în subsidiarul
oricăror adevăruri şi înţelesuri biblice
scriu pentru ca în faţa bestialelor timpuri omul
să mai însemne măcar cât o floare
de păpădie.
Scriu pentru miracolul acelei nopţi din care
te poţi trezi ca şi cum ai muri de dorul
unei supraîncălziri a ADN-urilor interumane
scriu pentru a-mi bandaja durerea la picioarele
oricărui om şi patruped în destin
abandonat
scriu pentru a pune capul lui Ioan Botezătoul
pe trupul de sacrificiu al naţiunilor
scriu pentru Tine Dumnezeule ca să te pipăi
în măruntaiele Raiului şi-n adâncurile
humii –
exişti, da, exişti, şi-mi spui: scrie, nevrednicule, scrie
neispăşitule, scrie neîmpricopsitule, scrie
puternicule, scrie orişice în afară de
poezie, scrie şi iar scrie.
Şi eu scriu, scriu sine die, scriu post scriptum, scriu
post mortem, scriu în derâdere, scriu
să înving Moartea naturală, Moartea
absurdului şi Moartea pre Moarte –
şi când mor să mor pe nerăsuflate, şi iarăşi să mă
mai nasc, dacă şi când se mai poate.
Şi iarăşi mai scriu, scriu să nu mai aud în veci vecilor
de poeţi cu pixurile în erecţie după
tinereţea pieilor de poetese îmbătrânite,
şi nici de poetese cu labiile-aprinse
după critici de întâmpinare şi de
recunoaştere universitaristă, să nu mai aud.
Scriu ca şi cum m-aş trezi după o evadare purgatorie
dintr-un Exil nici interior, nici exterior,
nici al meu şi nici al vostru;
scriu pentru ca ierburile să crească, florile să înflorească,
pomii şi poemele să rodească – armonie între
Univers şi Humă să fie, Invidie şi Duşmănie
şi poftă de-navuţire animalică să nu mai fie,
să văd cum Soarele din noapte poate răsări, să văd
cum Luna e bezna în care se poate trăi
şi până la Moarte să tot învăţ a trăi şi muri.
Şi mai scriu penttru ca lupta dintre Corbii Puterii
să nu strivească viermii Pământului –
să lupţi în pofida neputerii de-a lupta cu Puterea, Tu,
un non grata al Timpului tău, să lupţi
să scoţi Puterea afară din Timp, să lupţi!
Şi încă mai scriu pentru a mă îngropa în scrisul
de mornânt al Tăcerii, în scrisul tumult –
şi încă mai mult – pentru a mă aservi privilegiului de a trăi
de parcă n-ar mai fi scris pe pământ.
Scriu cu gândul că într-o bună zi voi zbura spre cer
ca o dronă din care voi lovi la punct fix
Destinul corupt, necopt şi incult, când totul
nu va mai fi decât un Tumult idealist al
mulţimilor mute şi-al celor nevăzute
cum la fel de mută şi incultă promisiunea celei de-a doua
Învieri a lui Christos pentru cei 144.000
de Aleşi – unicamerali sau bicamerali, după
cum Puterea va vrea.
Şi tot mai scriu pentru a mă usca de mâlul viermănos
al umilinţei
precum o iarbă şi-o floare îşi vând fecioria pe-o
ambetată Rază de Soare.
Scriu olograf pentru a-mi flagela degetele în nimicnicia
Puterii Sacre –
Puterea de a ucide
Puterea de a judeca strâmb
Puterea de a te strâmba la Popor
Puterea de a te substitui unui Popor
Puterea Poporului de a fi lui însuşi
un mic Dumnezeu.
Scriu întru irosirea Timpului de capul meu, întru Nimicul
în care mă vreau şi iarăşi Nimicul
de la capăt să-l vreau.
Scriu – un leit motiv al vieţii lângă alte o mie şi una
de motive ale Absurdului, Haosului,
Încercărilor Fiinţiale, ale irosirii
Christice ca act final.
Atât de cumplită e aura poftei de scris precum ai da
chiar nemurirea pe-o ultimă-ntrupare.

O, Doamne, eu de-aş putea doar să-mi răscumpăr
întreaga insolvenţă a Timpului pentru care
m-am vândut
şi viaţa s-o scriu de la-nceput – punct cu punct.
Şi asta nici c'-ar fi prea mult
după atâta tumult.

Nu spun ce scriu! Am scris nu m-am supus!
real scâlciu la cât elan sedus.

Şi iarăşi mai scriu, scriu să nu mai aud în veci vecilor

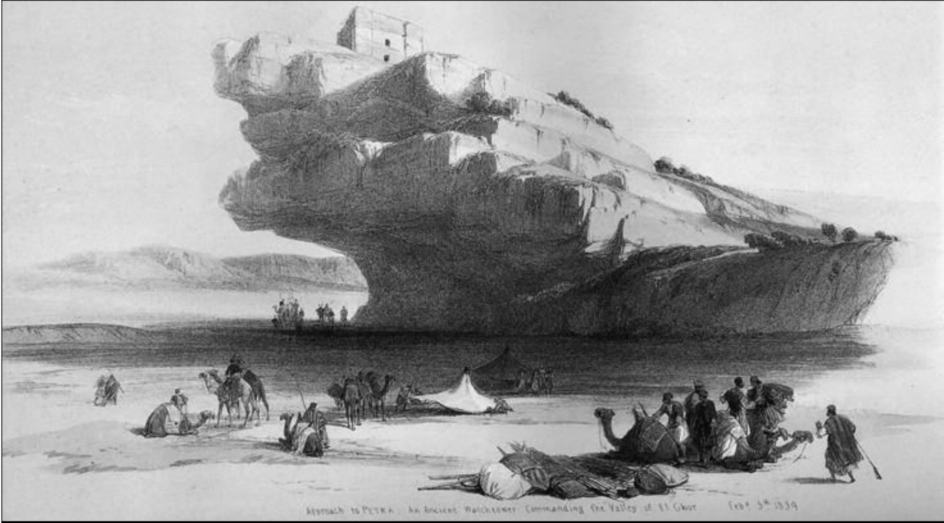
de poeţi cu pixurile în erecţie după

tinereţea pieilor de poetese îmbătrânite,

şi nici de poetese cu labiile-aprinse

după critici de întâmpinare şi de

recunoaştere universitaristă, să nu mai aud.

→ câini şi pisici. Doar melcii – nu. Şi cum stăteam pe bancă, în grădină, pe-un copac – un melc! Eu am tresăltat, de emoţie, însă ea nu s-a arătat încîntată: e, de vreo doi ani, o adevărată invazie de melci! Mănîncă frunzele, florile, tulpinile, care se ofilesc, se chircesc, se usucă. Îi culege, împreună cu un grădinar, şi-i duce – unde să-i ducă? – pe un teren viran de peste drum. Aceiaşi, sau alţii, vin îndărăt, le place grădina, via, livada. Traversînd şoseaua – mereu aglomerată – mulţi sînt striviţi de maşini, dar ajung destui, ca să-i devasteze micul ei rai... *De ce nu-i comercializaţi?* le zic, în glumă. La plural, întrucît, după vreo oră cît ne-a lăsat singuri (?!), a venit şi *domnul*. Un domn civilizat, aproape taciturn... Constat (în gînd) că, în trei, nu prea avem ce vorbi. La filatelie nu mă pricep, iar de şah (ne propusesem, cu vreo 7-8 ani în urmă, la telefon, "să tragem" nişte partide) nu mai pare interesat. Nici eu, de fapt... Ca să înviorez atmosfera, povestesc cîteva *întîmplări cu scriitori*, spun, anume, nişte epigrame/catrene mai... decoltate (Păstorel, Lesnea), ea rîde spontan (şi firesc), *domnul* abia dacă schiţează un zîmbet... După prînz (saramură de peşte! - mi-a plăcut la nebunie), *domnul* se retrage, fără a improviza vreun pretext. Aproape imediat mă retrag şi eu (chem taxiul), masa şi căldura amiezii m-au moleşit, m-aş culca – ea îmi spune că există în grădină un pat confortabil, unde se poate dormi dar, nu ştiu de ce (sau ştiu?) simt nevoia să mă... întind între pereţii mei...

...I-am dat *Exerciţii de neuitare*, atrăgîndu-i atenţia că e vorba şi despre ea acolo, undeva. Mai bine tăceam. Sau reciteam acel episod. Sau nu-i ofeream cartea.

Peste vreo două zile, m-a pus (telefonic) la punct: *Doar asta ai reţinut tu, din tot ce-a fost între noi?!* Recunoasc, m-a prins descoperit. Şi chiar are dreptate. Dar, încerc să mă salvez: *Am vrut să te protejez, zic, n-am dat amănunte, ca să nu fii recunoscută... Rămîne poezia, care spune mult mai multe...., care spune totul...* Şi ea: *Da, e adevărat, poezia... Dar din proza aceea, tocmai asta lipseşte: poezia.*

Hm. Am reuşit să o supăr *şi pe ea.* (8 iulie)

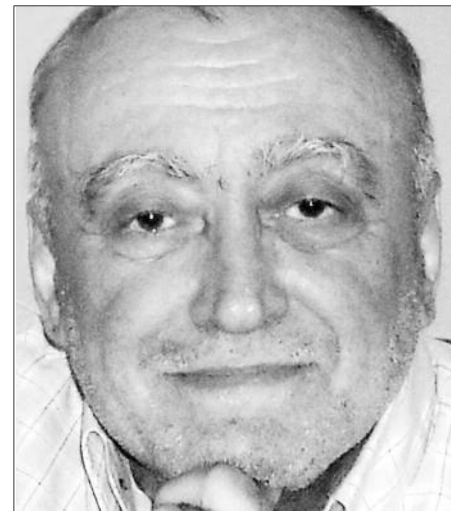
În anii precedenţi, la Dorna sau la Humor, "răcorindu-mă", am scris cîteva zeci de pagini de jurnal, câteva poezii... Răsfoind acum blocnotesul, nu găsesc, din vara acestui an, decât două însemnări.

5 sept. 014.
Cînd vei veni, să baţi în perete,
se vor deschide unul după altul
pereţii casei şi ne vor cuprinde
pe-amîndoi, pentru somnul fierbinte
....
....
vom juca jocul de-a întîmplarea
sau alt joc –
de-a ascunsul,
trăgînd perdelele, să nu se vadă
pe care îl îneacă întîi plînsul...
....

**fragment dintr-o poezie, de care mi-am amintit, brusc, astăzi. E, probabil, de pe la 25 de ani. (Mai degrabă, zic azi, 20 dec., e din perioada în care am cunoscut-o pe Rodi) Nu o am nicăieri (deşi e posibil să fie prin cine ştie ce caiet rătăcit...), n-am publicat-o. Oricum, era mai lungă, mai "rotundă", dar nu-mi mai amintesc alte versuri.*

Ce chestie! Nu mi-am amintit-o, pînă azi, niciodată!

NICOLAE ROTARU - 65

Fost ofiţer de transmisiuni în Jandarmerie (azi, rezervist cu grad de general), jurnalist profesionist (fost director al revistei *Pentru Patrie* editată de MAI) şi profesor universitar dr. (angajat la Universitatea *Hyperion*), scriitorul **Nicolae Rotaru,** membru al Uniunii Scriitorilor din România, al Uniunii Ziariştilor Profesionişti şi al Cercului Rebusist Club XXI Bucureşti (n. 28.03.1950, în comuna Leordeni, judeţul Argeş, al căror Cetăţean de Onoare este) e *omologat* de trei concursuri de debut drept: romancier (Ed. Eminescu, 1982), poet (Ed. Cartea Românească, 1984) şi *povestaş* (Ed. Facla, 1985). Până la 65 de ani a reuşit să publice peste 100 de cărţi de beletristică (epică, lirică, pamflet, eseistică etc.), dar şi literatură de specialitate (comunicare, psihosociologie, management etc.), în prezent pregătind romanul generaţiilor de duşi şi rămaşi din lumea rurală (*Satul de sub sat*), pe care vrea să şi-l aducă în dar, cu ajutorul Editurii ANIMV, la rotunjirea celor 13 luştri de viaţă.

DIN MORŢI STRĂMOŞI

Vestita glumă „morţii cu morţii, viii cu viile", cu precizarea „vii nobile", adică „vii de viţă", respectiv „viţe-de-vie", mi-a tradus-o, după ce am citit romanul „Viii şi morţii" al lui Tolstoi, un căprar precum Armăsăreanu.

Căprar fruntaş, cum îi ziceai tu, domnule sergent de front, Costică Trucală, catalogându-l în raport cu căprarul căprar, pe care-l considerai pe moşul celălalt, nea Marin Schiopu zis Sis-la-deal, *a cărui cornută păştea slobodă, nu ca a lui Nabucodonosor Mătăsăreanu pe care o ţinea mereu legată de coarne cu o frânghie lungă cu care era încins, la celălalt capăt, păstorul precaut.*

Cei doi oşteni ai căprăritului s-au retras pe Curmătură, după ce au avut, fiecare, la fel ca-n cântec, câte un dric la poartă tras de cai mascaţi şi-nsoţiţi de jelete ale bocitoarelor tocmite şi plătite de farfuza de noră a bătrânului cu un plămân şi de Dolfa, nevasta de Veseleşti, a veneticului de la Griviţa Roşie care se mutase, să moară, acolo, pe Valea Seacă.

S-au retras şi s-au înregimentat, tu, tată, ziceai s-au încartiruit, la flancul stâng al cimitirului Călugăriţa, în rând cu moaşa Florica şi cu Orbanii: Lilă-Lole, ta-su Orban, gardistul sfatului popular, şi Nunuţa pecerista, nevasta lui ştiută drept limba lui Negulici miliţianul.

Nu-i vorbă că după ei, dar nu înainte de soţii Găjgan – Suveica şi Tilici – şi cuplul Hornă – Manda şi Tită, ai plecat şi tu, urmat de Cocodica şi Fane Baltac. Acum nu vă mai certaţi, că aşa te-am pomenit, tată, râvnitor la brazda de pământ ciupită de la vecini şi pe care o rostogoleai cu plugul către lotul tău. Pământul în care v-aţi integrat (se poate spune şi dezintegrat!) nu mai poate fi motiv de ceartă. Are fiecare mormânt atât cât îi trebuie. Nici măcar nu vi s-a-ntâmplat, ţie şi vecinilor din susul Văii, cum a păţit cazangiul ruralizat Mătăsăreanu, pentru care au demontat sicriul şi l-au reclădit în curte, iar în cimitir, groparii care i-au luat măsura după ce au golit câteva ciocane de rachiu, au trebuit să lărgească garsoniera de pământ sub privirile asistenţei şi a lui popa Chiţu cel glumeţ, zis Ion Creangă care i-a ţinut pe toţi martori, că defunctul ce nu vrea să se înhumeze e posibil să se facă strigoi şi să-i cheme la el pe cei care au fugit de la groapă. Mai ţii minte momentul, tată, că de la tine-l ştiu, fiindcă eu eram în lumea largă cu căprarii şi soldaţii mei, să apăr ţara de duşmanii care, între timp, au devenit prieteni chemaţi să ne dea o mână de ajutor pentru a progresa şi noi? Păi ce, numai tu să-ntorci armele contra foştilor prieteni, devenind frate cu duşmanul? Dacă voi, veteranii, v-aţi luat tălpăşiţa spre tranşeele lui popa Chiţu, noi cei rămaşi am pus-o de o revoluţie, l-am trimis pe lumea cealaltă pe Ceauşescu şi am desfiinţat orânduirea cea mai dreaptă şi mai umană, cum era caracterizat comunismul, înlocuind-o cu „cea crudă şi nedreaptă, ce lumea o împarte în mizeri şi bogaţi", cum zicea Eminescu orânduirii capitaliste.

Aşa am tras, astfel am ajuns. Am vrut libertate, avem libertinaj. Am scuturat dictatura, avem haos. Am desfiinţat legea pumnului, am instaurat legea junglei. Poate, la voi acolo, tată, trăiţi după vechile obiceiuri. Poate nu există o democraţie a morţilor, ci o dictatură a sfinţilor, care se ştie ce fac în drumul către Dumnezeu. Oricum, drepturile omului, şi la voi, depind tot de noi. Dreptul la moarte, la înhumare, la pomenire, la un colac şi o lumânare noi îl asigurăm. Dacă nu uităm, dacă ne dă inima ghes ori dacă ne lasă portofelul. Celelalte drepturi şi libertăţi – de a ajunge ca suflete pribegi, în rai, căci ca biete moaşte sub cruci ce putrezesc ori ca să nu se deterioreze, sunt furate şi valorificate de întreprinzători particulari! – nu mai depind de noi, rămaşii. Fiind la un loc cu popa Chiţu (paroh modest acest Ion Creangă de Adâncata, nu ca urmaşul, care şi-a făcut mausoleu, în loc de mormânt, în afara cimitirului, chiar la uşa dinspre pădurea de cruci a bisericii!) are cine să vă organizeze viaţa de apoi. E tot acolo şi Lica ori Vuţă, plus Aurică Belmeaţă şi doamnele Dobrescu, Popescu şi Tureac, dacă vreţi să vă continuaţi studiile. Tu tată, ai murit şi n-ai reuşit să treci de clasa a cincea! N-ai reuşit să scrii istorie personală, ca să mă refer la obiectul predat de doamna Tureac, cu toate că ai scris, cu gloanţe şi sânge, istorie naţională. Chiar internaţională, c-ai luptat şi peste graniţă contra lui Hitler.

Apoi, vă puteţi organiza petrecerea instructiv-recreativă a timpului liber, cum se zicea pe vremea ruşilor. Bănuiesc că aveţi timp liber berechet. Pentru îmbucurarea sufletelor. A duhurilor vieţii căci, nici nu înţeleg cum poate ajunge cineva în iad, unde îi e pus trupul bătrân la fiert pe pirostrii în cazanul cu smoală, de vreme ce acest trup îl găsim mâncat de pământ, rămas doar câteva oscioare amintitoare de cel dus.

Dac-ai fi învăţat şi restul de carte şi dacă ai fi avut liceul la bază ca prietenul tău de alimandroc şi director al meu de „elementară", dragă tată, ai fi înţeles ceea ce vreau să spun în continuare. Cât fumezi tu o ţigară, m-adresez lui Vuţă şi lui Belmeaţă, că ei ştiu cei aia fizică.

Cică la Universitatea din Liverpool, un *prof* a pus următoarea întrebare:

Unul dintre testaţi a scris (americăneşte, adică fără diacritice, cum se scrie acum, astfel că român e tot una cu roman, iar expresia noi suntem fete de şcoală, devine, în limbajul internauţilor "fete de-o scoală"!) o altă explicaţie din care rezulta următoarele:

Mortală glumă nu? Cunoscută, înţeleasă şi apreciată de iubitorii ştiinţelor exacte. Eu, ca falit al mate-fizicii predate de Ilie Elefantul la Găneşti şi al electronicii parcurse sub supravegherea inginerilor cu epoleţi la Sibiu, nu mă declar entuziasmat de text. L-am reprodus pentru domnul Vuţă care mi-a lungit urechile cândva.

Dar, gata cu divagaţiile. Vorba mamii: am început şi deveghez ca dementul de Dumitru, băiatul lui Cotaloe, care nici nu ştie unde e îngropat ta-su, vecinul tău de plai. Acum nu e mai puţin adevărat că nici tu nu prea ştiai unde era mormântul lui taica-mare Tudorache, înhumat devale, la gardul cu uluci lipsă şi sub nucii culeşi de Basalangă, nu cum ar fi trebuit, lângă nevasta lui, mamă a ta şi maica-mare a mea, fiindcă Gheorghiţa Trucală a lăsat cu suflet să fie aşezată lângă fiii ei şi fraţi ai tăi, morţi amândoi de tuberculoză, la vârsta însurătorii, necum lângă cel cu care i-a şi te-a făcut.

Dar tocmai ce spusei: gata cu divagaţiile. Să revin la „morţii cu morţii, viii cu viile".

Eu, cum ştii, întrucât sunt certat cu viile – podgorii (strugurii atentează la glicemie, iar sucul lor fiert dăunează la scăfârlie!) mi-am abdatat preferinţele pentru sinonime. A, nu ştii ce-s sinonimele! Adică o femeie vie, două femeii vii! Acum, bineînţeles că înţelegi, fiindcă, precis, ţi-a apărut în faţa ochilor sufletului Mia Găiţoaia şi celelalte Eve din Glodu, Ciuliniţa, Bântău sau Cioceşti. Ei, bine, şi eu, ca aşchie, nu putuam sări departe de trunchi. Am pe listă cu numeroase vii tinerele şi dorinţele de-a cădea în păcat. Eu ca eu, dar să-l vezi pe nepotu Costin care şi-a lăsat nevasta luată cu cununie pentru statutul de fluture zburător din floare în floare.

Eu, cum ştii, întrucât sunt certat cu viile – podgorii (strugurii atentează la glicemie, iar sucul lor fiert dăunează la scăfârlie!) mi-am abdatat preferinţele pentru sinonime. A, nu ştii ce-s sinonimele! Adică o femeie vie, două femeii vii!

Lasă că-ţi mai spun eu detalii dac-ai să vrei chiar când o să beneficiezi de „vorbitor". Chiar aşa: cimitirul ăsta e un fel de puşcărie. Ăi care vin în vizită, neamuri sau curioşi să se documenteze ca să scrie o carte despre aşezările de sub aşezări, pot fi consideraţi ca sosiţi la ...vorbitor. Mai ales cei şi cu precădere cele care se-aşează lângă cruci, aprind lumânări şi candele, tămâiază şi curăţă mormintele, dar şi vorbesc cu cei plecaţi, îi pun la curent cu ce mai e pe afară şi-i întreabă de ...sănătate.

Când voi veni într-o asemenea vizită o să-ţi spun mai multe. Dacă-s urgenţe, ştii calea: mă laşi să aţipesc şi-mi apari în vis!

Cu viile, dar mai ales cu via de viţă altoită (urban de suburban fost rural!) care-i Catela pe care o-nsoţesc destul de des la Obligaţi via Adunaţi. Ea are „vorbitor" mai des cu ai ei (şi ai mei) dispăruţi cazaţi în semi cavoul de sub salcie şi din vecinătatea liniei ferate. Apropo de asta, aici aleile, mai multe ca-n Călugăriţa, par nişte peroane, iar şirurile de morminte parcă-s trenuri trase într-un triaj. Sunt şi garnituri ce par trase pe linii moarte.

La ceas de sfânt Dumitru ori la ziua Arhanghelilor Mihail şi Gavril, mersul prin triajul Adunaţi mi se pare deplasare a unei locomotive vechi din pricina aburilor pe care-i scot pe gură. Pufăi. De bătrâneţe şi de frig. Dovadă că am sufletul la purtător, că nu mi-a ieşit să pribegească pe cine ştie ce coclauri paradisiaco-infernali.

Privite la ceas de înserare ori pe vreme de ceaţă, unele morminte (nu cavourile ca nişte cazemate de piatră!) par nişte torturi aniversare. Glazura de ierburi şi flori atinse de brumă, dar mai ales lumânările aprinse le fac să semene cu astfel de prăjituri ale cântecului „Mulţi ani trăiască".

(*Iarăşi te-am neglijat, prietene Arinescu! Nu-i mai puţin adevărat că nici tu nu te-ai învrednicit să dai un semn de viaţă, să-ţi exprimi dorinţa de a-ţi prezenta evoluţia textului. Mai e puţin şi o să-ţi parvină* →

aniversare

ÎNTÂLNIRILE OARBE

La ora şapte, în fiecare dimineaţă, îmi plimb câinele. Peste o oră, vecinii mă vor vedea în compania celor cinci pisici, iar la ora nouă voi conversa cu papagalul, până se va trezi şarpele cel leneş. Sunt un artist, un scriitor, de aceea mi-am cumpărat şi o maimuţă hazlie. Dacă soţia mă suportă? Cred că da, deoarece ea pictează şi ne separăm în gusturi, idei, artă. În ceea ce mă priveşte, eu nu pot scrie fără să experimentez. Dacă un personaj mănâncă un măr, eu trebuie să-l mănânc înainte. Descriu o diaree? Musai să mi-o provoc şi mie. Da, e greu, dar totul devine pasionant.

Uneori realitatea o ia înaintea proiectelor mele şi mă influenţează. Eram în tramvai, când a urcat un om murdar, care puţea îngrozitor. Ideile de umanitate s-au risipit, călătorii vomau sau îşi acopereau nasurile. Nimeni nu i-a adresat vreun cuvânt. Apoi am văzut că în sacoşa puturoasă era un purcel nespălat. În seara aceea tocmai mă duceam la teatru cu un scop precis. Era un personaj în cartea la care lucram de zor – un pasionat de spectacole – care urma să facă infarct în timpul piesei. Aveam un loc la capăt de rând. Cum a început actul doi, mi-am lăsat capul spre stânga şi am scos un sforăit demenţial. Vecinul meu s-a dus la plasatoare, rugând-o să-l scoată afară pe „babalâcul alcoolic".

La noapte voi dormi în faţa uşii, pe holul friguros, spre profitul altui personaj. Până atunci mă joc cu maimuţa prin bucătărie. E palpitant cum varsă piperul, iar eu îl elimin cu aspiratorul, până nu vine nevasta. Maimuţa a scos gâsca din congelator, a vărsat sosul cu ceapă, a aruncat mingea în vaza plină cu flori, a spart televizorul, apoi a făcut pipi pe rufele din baie. Cum să te plictiseşti, când desface hârtia igienică şi decorează interiorul cu rotocoale perverse?

Am lăsat la urmă partea cea mai grea, mai întunecată: descrierea unui adulter. Am determinat-o pe soţia mea să-mi pună coarne, să ştiu descrie un tâmpit abulic. S-a lăsat greu convinsă, însă mai apoi a acceptat să fiu de faţă... hai să nu fim pudibonzi, ci cu deschidere dreaptă spre calea împrospătării cuplurilor. Mă deranjează puţin faptul că nevasta mă întreabă zilnic dacă nu mai descriu încornoraţi. Cică ea e dispusă să-şi neglijeze munca pentru a mă ajuta pe mine. Zice că nu trebuie să fiu gelos, întrucât întâlnirile ei cu diverşi masculi sunt oarbe, fără sentiment, ci cu simţul datoriei conjugale până la epuizare.

ALEXANDRU JURCAN

Ranlated by PROCOPIE CLONTEA

Amurg violet

de GEORGE BACOVIA

Amurg de toamnă violet ...
Doi plopi, în fund, apar în siluete
— Apostoli în odăjdii violete —
Orasul e tot violet.

Amurg de toamnă violet ...
Pe drum e-o lume lenesă, cochetă;
Multimea toată pare violetă,
Orasul tot e violet.

Amurg de toamnă violet ...
Din turn, pe câmp, văd voievozi cu plete;
Străbunii trec în pâlcuri violete,
Orasul tot e violet.

Violet Sun - Setting (1916)

By GEORGE BACOVIA

Autumn violet sun - setting ...
Two distant poplars expose their silhouette;
Apostles wear stoles of colour violet
And violet's the town dreaming.

Autumn violet sun - setting ...
A lazy crowd fills the avenue , coquette ;
And they all seem dressed in colour violet ,
And violet's the town dreaming .

Autumn violet sun - setting ...
Long-haired chieftans loom far where the sun has set ;
Hosts of fore - fathers pass dressed in violet,
And violet's the town dreaming .

La noapte voi dormi în faţa uşii, pe holul friguros, spre profitul altui personaj. Până atunci mă joc cu maimuţa prin bucătărie. E palpitant cum varsă piperul, iar eu îl elimin cu aspiratorul, până nu vine nevasta.

A.J.

în întregime! Sunt curios să-mi spui ce şi cum. Pupici pentru cei mici!)

În fine, un apel telefonic. E cel aşteptat. O vie de viţă studenţească mă invită la o petrecere mortală. Nu, nu e vorba de răposatele Buburuza-Ruza sau Lăcustriţa-Tiţa pentru uciderea cărora peştele Garoy Spaniolu stă la răcoare fără drept la „vorbitor" sau la pachet. Nici Raisa cea abia despărţită de parlamentarul Zăprea dovedit infractor şi condamnat ca atare, nu era, fiindcă fata camaradului Pricopie Fiereanu din ACSUP îşi petrece efervescenţele şi-şi risipeşte talentul erotic prin cluburi gen *Maxy-Sexy* cum era cel pe care l-a condus cândva în strada Poiana cu Platani, dar în cu totul alte circumstanţe, undeva în Monaco.

Nici măcar Vanda Priţache de care nu mai ştiu nimic de când m-a invitat la pomenirea de şapte ani a tatălui său şi coleg de *decembriadă* al meu, Mişu Priţaş, sacrificat ca şi decanul Eros Puşcălău, pe altarul *legisului* şi voinţei Imperatorului Celest. Tată vitreg ce i-am fost, cu acces la nuri şi drept de intimitate acordat în vila ei din Dobroeşti, după încheierea drumului în doi cu motociclistul răpitor de demnitari Gil Neagu, nu m-am mai interesat de „fiica" mea brunetă şi focoasă. E drept că nici ea, dar nu mă pot plânge de singurătate cu jinduiri erotice.

Via care mi-a telefonat acum e Dany Piotr, poetesa fostă masterandă, care se interesează de „stimabilul" (adică eu) fiindcă a văzut, postate pe *Facebook*, evenimentele culturale cărora le-am fost artizan, erou, martor sau autor şi de la care ea a lipsit motivat, din pricina plecării spre lumea cealaltă a bunicului. M-a sunat să mă invite la un ceai cu biscuiţi şi cu urmări. Momentul e unul romantic. Zic e fiindcă s-a mai produs. Făptura metaforei este o Ana pe care aş zidi-o în poeme pentru pomenire, dacă între noi n-ar fi atâtea revelioane diferenţă.

O să-i răspund când ne vom vedea, când o să pot, când o să poată şi când o să se poată. Sfânta treime a înţelesurilor, trioul circumstanţelor unei întâlniri de „afaceri" dintre un bătrân şi ...nepoata sa dispusă să pice la aşternut, cum îmi sună în auz sintagma dintr-un descântec al maichii-mari. Să pice sau nu, ca piatra ce a fost a devenit stâncă! Mare, rece, tare!

Eu aştept un mesaj din partea unei prospături care doreşte s-o testez şi să-i spun dacă poate candida la examenul de admitere în Academia Bravus. I-am spus deja că testul poate căpăta diferite conotaţii erotico-sexuale şi că prima calitate a celor ce aspiră la statutul de învăţăcel cu epoleţi ascunşi o reprezintă discreţia. După ce i-am împuiat capul (că e greu, că rigoarea, *cazonisnul*, orele exacte obligatorii, subordonarea, privaţiunile, restrângerea libertăţilor etc.), ca s-o dezarmez şi după ce am adăugat că înălţimea (este cu un centimetru mai scundă decât standardul stabilit de mine), greutatea (e cu vreo trei kilograme mai durdulie decât cere acelaşi ...standard), dicţia, auzul, vederea perfecte (în condiţia în care ea poartă ochelari cu dioptrii multe) şi semnele particulare (ea are nişte aluniţe din naştere într-un loc mai puţin vizibil) reprezintă puncte care se verifică atent, tot n-am scăpat de dorinţa de a o testa. Chit că i-am spus (mai ocolit, dar persuasiv) că va trebui să se dezbrace nud ca să-i verific unele dimensiuni şi să studiez acel semn particular. „E posibil, am zis, ca văzându-te aşa, cât par eu de bunicul, să-mi amintesc că sunt bărbat şi să nu mă pot abţine dacă ochii văd, inima cere. Asta e şi o notă bună pentru tine: adică n-ai probleme în privinţa criteriului estetic, care este ultimul pe lista cu cerinţe, dar este..."

„Sper să-l trec. Cu condiţia să fim acolo şi să ştim doar noi despre asta"!

„Bine: atunci sună-mă când poţi şi când se poate. Eu după amiaza pot şi se poate mereu," am conchis după tipicul cunoscut.

„Vă sun peste cinci sau şase zile. Nici eu nu vreau să risc..."

Era clar: a înţeles tot ceea ce ...s-a înţeles. M-am pus pe aşteptat să treacă acea săptămână a patimilor, în care am cântat „a ruginit frunza din vii, pe Eliade între Vii şi te aştept, fată să vii, mort de-a afla de ştii să-nvii!"

Stare de stare în reluare. Ca-n viaţă şi ca-n romane. În alte companii, însoţiri, evoluţii. Apropo, de asta, dintre cărţile pe care le-am scos în lume – Luvrul meu de mucava – cel mai mare succes a avut una despre care am spus că descrie aventurile sexy şi mai mult decât atât, la care se dedă autorul-narator, un profesor burtos, chelios şi bătrân care se-ncurcă bine cu studente şi masterande. Dacă asta e cheia succesului cum să nu recurg la formula (în reluare) a viului cu viile?

Am zis Luvru de cărţi gândindu-mă la suta de volume care alcătuiesc palatul meu regal, într-o geometrie variabilă, futuristă, eşalonată şi completată în timp. În loc să dărâm „hidoşenii" anterioare, am renovat, reluat, parodiat, completat. Ca un veşnic rateur de Nobel de la noi, promovat de cine nu trebuie, care şi-a scris nişte cărămizi narcisiste intitulate şi ciudat (orbitor) în trei părţi subintitulate: aripa dreaptă, corpul şi aripa stângă, gândindu-se pesemne, la înger, fiindcă personajul (celest) e la modă, dar un critic (cu greutate) care-l taxează pe autor se referă la anatomia altui zburător, unul vizibil şi efemer: fluturele, insectă cu aripi şi corp sexuat. Cel vinovat de apariţia omizii. Chiar şi a Mamei Omida!

Aripile mele (volumele vreau să zic, între care unul pentalingv, de haiku-uri, se cheamă „Aripi de hârtie") sunt materializări terestre, chit că pot ajuta zborul invizibil ca sufletul călător. Aripi de palat, de muzeu, ca şi aceste două cvartaluri numite cimitirul rural Călugăriţa şi cel suburban Adunaţi. Corpul între care se întind pe pământ acoperind subpământul cu foşti vieţuitori îl reprezint eu. Eu spre care se adună fluid de acumulări şi către care mă îndrept eu însumi, cel risipit prin ani şi revenit la matcă după atâta umblet.

Vi se pare uz şi abuz de patetism? Scuze, dar nu asta am intenţionat. Am vrut să eschivez banalitatea redundantă a întâlnirilor mele (plicticoase) de afaceri (sexoase) cu făpturi (frumoase). Podgorean al amorului cucerind viile vulpi din vie. Cele ce n-au ajuns la struguri şi au zis că-s acri. Ştiţi povestea din moşi strămoşi. Din morţi strămoşi!

Era clar: a înţeles tot ceea ce ...s-a înţeles. M-am pus pe aşteptat să treacă acea săptămână a patimilor, în care am cântat „a ruginit frunza din vii, pe Eliade între Vii şi te aştept, fată să vii, mort de-a afla de ştii să-nvii!"

Ioan Lascu

Altfel despre generaţia ´80

CONŞTIINŢA GENERAŢIONISTĂ LA MATURITATE

În 1983 apărea volumul de proză scurtă *Desant '83*, volum ce reunea creaţiile tinerilor scriitori optzecişti grupaţi în jurul cenaclului *Junimea* păstorit de profesorul universitar şi criticul literar Ovid S. Crohmălniceanu. Era o primă dovadă vizibilă, consistentă, a unei conştiinţe de grupare literară, a ceea ce avea să se numească imediat generaţia '80. Sau numele i se şi pronunţase deja, nu-mi amintesc exact. Era şi un prim act de consacrare a generaţiei, care, până atunci se înfiripase în jurul insolitei gazete de perete *Noii* şi se coagulase în cenaclul *Junimea* în anii ´70. Antologia a fost, fără îndoială, o apariţie salutară, o primă tentativă colectivă de schimbare publică a paradigmei, un răspuns la apel şi o evidenţă ca de catalog a noilor nonconformişti. O prezenţă relativ numeroasă şi o înregistrare a autorilor ce publicaseră deja volume individuale erau alte aspecte relevante ale volumului. Trecuse un deceniu de la semnalul „noilor" şi, între timp, câţiva reuşiseră să iasă la lumină, în special, dacă nu exclusiv cu concursul Editurii „Cartea Românească": Mircea Nedelciu şi Constantin Stan debutaseră în 1979 cu volumele *Aventuri într-o curte interioară* şi *Carapacea*, Sorin Preda publicase în 1981 *Povestiri terminate înainte de a începe*, iar Gheorghe Crăciun *Acte originale/ copii legalizate* în 1982. Tot în 1983, anul „desantării", George Cuşnarencu şi Nicolae Iliescu debutează cu volumele *Tratat de apărare permanentă*, respectiv *Departe, pe jos*, în timp ce Mircea Nedelciu publică a treia carte, *Efectul de ecou controlat*, căci a doua apăruse deja în urmă cu doi ani, e vorba de *Amendament la instinctul proprietăţii* (1981). Gheorghe Ene şi Gheorghe Iova vor apărea cu primele volume abia în 1992: *Intrarea în Europa sau târfa şi sertarul* şi *Texteiova*. Prezent şi el printre „desantişti", Emil Paraschivoiu publica în volum, la diverse edituri, numai traduceri, şi tot aşa până la momentul ´98, cu mult ulterior.

În contextul politic şi cultural al întunecatului deceniu nouă se întâmplase ceva neobişnuit. Un grup de scriitori ajunşi la 30 de ani voia să impună discret dar radical, o nouă formulă literară, care să submineze canoanele vechii literaturi şi directivele de partid. Nemaiţinând cont de delimitarea rigidă în genuri şi specii – roman, nuvelă, schiţă, povestire etc. – dar nici de stiluri şi structuri tradiţionale vetuste, noii scriitori deconstruiau, neexplicit la început, sau, în orice caz, nu cu mare tam-tam, limbajele literaturii oficiale, îi evitau temele şi nu mai voiau să audă de personaje, cu trimitere la vestiţii eroi ai realismului socialist. Cu alte cuvinte impunerea acestui noui model comporta şi o raportare polemică, „noii" făcându-şi simţită prezenţa, aparent paşnic, chiar imediat după tezele ceauşiste de la Mangalia, din iulie 1971. Pe atunci aceste intenţii rămâneau voalate pentru profani, deşi cerberii regimului ceauşist au mirosit ulterior pericolele. Gheorghe Crăciun este cel care consemnează, într-un text intitulat *O iniţiativă eşuată*, că „În toamna lui 1982 colocviul de literatură tânără de la Buzău speriase «organele» prin libertatea discuţiilor şi virulenţa textelor citite. O dezbatere a revistei «Orizont» din prima jumătate a anului 1983 în legătură cu noua generaţie de prozatori îi făcuseră deja pe mulţi responsabili cu «ideologicul» să cadă pe gânduri. Apăruse *Desant '83*, carte desfiinţată de Mihai Ungheanu într-o lungă cronică din revista «Luceafărul», începuseră atacurile violente în revista «Săptămâna» la adresa cărţilor noilor veniţi. Graţie binecunoscuţilor săi mercenari, partidul devenea încă o dată vigilent." Elocvent, nu-i aşa?

O iniţiativă eşuată este un text explicativ al lui Gheorghe Crăciun referitor la ratarea apariţiei unei antologii a tinerilor prozatori optzecişti, intitulată *'83 proiect de flux*, coordonată şi îngrijită chiar de autorul *Actelor originale...*. Ea ar fi venit probabil concomitent cu antologia alcătuită de Ovid S. Crohmălniceanu – *Desant '83*. Din motive în primul rând ideologice şi apoi financiar-economice „proiectul de flux" preconizat de Gheorghe Crăciun nu a mai apărut. Semantica titlului trimitea, cred, la o idee a lui Gilles Deleuze după care totul se rezumă la fluxuri şi la întreruperi de fluxuri. Din proiectata antologie ar fi făcut parte câteva zeci de tineri prozatori, dintre care unii apăreau în *Desant ´83*: George Cuşnarencu, Gheorghe Ene, Gheorghe Iova, Nicolae Iliescu, Mircea Nedelciu, Sorin Preda, Constantin Stan, Hanibal Stănciulescu, antologatorul Gheorghe Crăciun ş.a. Faţă de *Desant ´83* care includea cu preponderenţă bucureşteni, aria literară optzecistă se extindea la întregul teritoriu românesc, propunându-se şi autori din Cluj, Timişoara, Braşov, Târgu-Mureş, Bistriţa, Târgu-Jiu. Fenomenul era în curs de generalizare... Pe toţi îi reunea dorinţa de schimbare, de a scrie altfel, despre altceva decât despre poncifele consacrate prin opere clasice sau cărţi de propagandă culturală comunistă. De altfel, *opera*, aşa cum fusese mai demult clasicizată, va deveni *text*. Antologia preconizată avea şi un rol prospectiv, fiindcă la solicitarea de a trimite texte au răspuns şi autori aproape neştiuţi care, după cum spune Gheorghe Crăciun, „ajunseseră în sumarul antologiei la recomandarea prietenilor şi a cunoscuţilor." Îi „mâna în luptă" dorinţa de a publica, dar şi conştiinţa unei apropieri, a unei identităţi comunitare, ca să spun aşa. Se impunea, de fapt, conştiinţa unei noi generaţii literare, afirmată apoi distinct vreme de un deceniu, elogiată de critici importanţi, atacată sau contestată de alţi critici, aserviţi partidului comunist sau neaderenţi la noua paradigmă. Cert este că după *Desant´83* până în 1990 nu a mai apărut o antologie asemănătoare a optzeciştilor. Proiectul lui Gheorghe Crăciun a eşuat atunci, dar nu a fost complet uitat; a intrat, aş spune, în conservare.

Cum a şi fost normal, lucrurile au luat o întorsătură mai favorabilă după 1989.

„După 1990, primul care şi-a adus aminte de ea a fost Viorel Marineasa, editorul. Şi-a manifestat dorinţa de-a o publica. Numai că între timp lucrurile se schimbaseră fundamental. Aproape toţi autorii cuprinşi în sumarul din 1982-1983 aveau mai multe volume publicate şi erau deja nişte nume ale prozei noastre contemporane. Nu mai putea fi vorba acum de o antologie prospectivă, ci de una retrospectivă. I-am propus lui Viorel Marineasa să facem această nouă antologie împreună. N-am reuşit însă să ne mobilizăm. Ideea a rămas în suspensie câţiva ani." (Gh. Crăciun, *O iniţiativă eşuată*). Jocurile destinului au făcut ca antologia retrospectivă să nu mai apară la Editura de Vest sau la Editura „Marineasa" din Timişoara, ci la „Paralela 45", editura lui Călin Vlasie, care luase iniţiativa, către finele deceniului zece al trecutului veac XX, să pună pe picioare o colecţie a generaţiei optzeciste. Mai precis: nu una ci mai multe. Titlul va fi neindicativ, fără trimitere la specificul volumului, ci doar informativ: *Generaţia ´80 în proza scurtă*. Antologia, ca modalitate de strângere a materialelor, a fost una „prin poştă": autorii aleşi au fost solicitaţi să trimită un text în proză de dimensiuni rezonabile, o fişă biobliografică şi o „schiţă de poetică personală". Vremurile ajunseseră la anul 1998, iar antologatorii rămăseseră aceiaşi: Gheorghe Crăciun şi Viorel Marineasa. În sfârşit, proiectul putea fi concretizat.

Comparativ cu generaţia optzecistă din momentul *Desant´83*, optzeciştii ajunşi în deceniul 9 la deplină maturitate – majoritatea se apropiau de o vârstă semicentenară – la momentul ´98 aşadar, generaţia se dovedea relevantă prin cărţile publicate şi numeroasă prin apartenenţă. Peste patruzeci de prozatori care aveau conştiinţa acelei apartenenţe au răspuns apelului, fiind apoi incluşi în noua antologie. Faţă de cei cunosacuţi şi menţionaţi deja mai înainte, avem acum de-a face cu nume noi precum Duşan Baiski, Adriana Bittel, Ion Viorel Boldureanu, Dumitru Augustin Doman, Cristina Felea, Gabriel Gafiţa, Vasile Gogea, Dan Grădinaru, Marian Ilea, Adina Kenereş, Maria Mailat, Ovidiu Moceanu, Cornel Nistorescu, Lucian P. Petrescu, Răzvan Petrescu, Mircea Pora, Florin Şlapac, Irena Talaban, Cristian Teodorescu, Dumitru Ungureanu. Alături de aceştia din urmă şi de vechii „desantişti" erau incluse şi alte nume care confereau, la rândul lor, greutate volumului: Ştefan Agopian, Mircea Cărtărescu, Petru Cimpoeşu, Ioan Groşan, Bedros Horasangian, Ioan Lăcustă, Viorel Marineasa, Radu Ţuculescu, Daniel Vighi. Antologia se încheia cu nişte „schiţe de poetică personală" (cuprinse în *Anexa I*) şi cu o selecţie de opinii critice caracterizante pentru fenomen, în fapt toate nişte răspunsuri la anchetele unor reviste literare: *Orizont*, *Tribuna*, *Amfiteatru* (incluse în *Anexa II*).

Una din cele mai pertinente şi mai consistente prestaţii critice în problemă a dovedit-o Ioan Bogdan Lefter care are o viziune panoramică atunci când afirmă:

„Proza «generaţiei ´80» s-a dezvoltat pe două direcţii aparent incompatibile: *primo* – împingerea la extrem a efortului întru autenticitate, până la captarea existenţei cotidiene printr-un fel de «transcriere» a tot ceea ce ar înregistra un microfon sau o cameră de luat vederi; şi *secundo* – conştientizarea acută a artificialităţii prozei, a caracterului ei de convenţie literară. Fiecare din aceste două direcţii a condus la consecinţe importante." (*op. cit.*, p. 589). Dintre respectivele consecinţe Ion Bogdan Lefter identifică mai întâi *deschiderea către actualitate* şi *către experienţa imediată*, ceea ce îi conferă autencitate precum la unii scriitori interbelici, de pildă Camil Petrescu. Dintre temele preferate, criticul menţionează: „banalul urban, studenţia, căminul, naveta, vacanţele la munte şi la mare [...], lecturile, filmele, deriva neoexistenţialistă şi – mai general vorbind – raporturile individului cu sistemele în care se integrează." (*Idem*). Consecinţa celei de a doua direcţii o reprezintă *radicalizarea estetică*: „conceperea prozei ca un mecanism textual construit şi manipulat de autor în aşa fel încât să obţină maximum de efect artistic". Practicile textuale sunt de o aşa manieră reconvertite încât să elibereze proza de sub mai vechea carapace teoretică pentru ca apoi să se concretizeze într-o *proză a experienţei*.

Comentând din interiorul fenomenului, Ion Bogdan Lefter consideră că „spre deosebire de celelalte genuri literare, proza «generaţiei ´80» pare să aibă o singură capitală: cenaclul «Junimea» al filologiei bucureştene, condus de profesorul Ovid S. Crohmălniceanu.

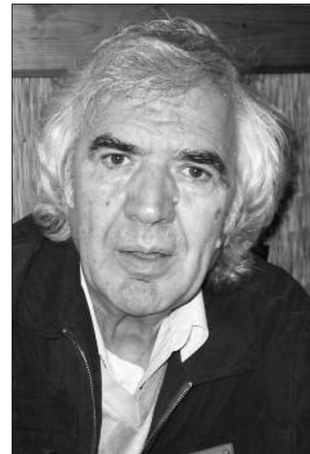
Comentând din interiorul fenomenului, Ion Bogdan Lefter consideră că „spre deosebire de celelalte genuri literare, proza «generaţiei ´80» pare să aibă o singură capitală: cenaclul «Junimea» al filologiei bucureştene, condus de profesorul Ovid S. Crohmălniceanu. Aici s-au format..." şi este înşiruită toată falanga „neojunimistă" în care, alături de „noii" din 1971-1973 sunt înregistraţi şi Cristian Teodorescu, Nicolae Iliescu, George Cuşnarencu, Hanibal Stănciulescu, Marius Bădiţescu, toţi (mai puţin Cuşnarencu) cam cu o promoţie mai tineri decât primii. Şi eu consider că aceasta a fost situaţia până în 1990. Oricum poziţia hegemonică a celor din „singura capitală" s-a păstrat şi după 1990. Aceştia se impuseseră cei dintâi în noua proză, direcţiile teoretice veneau în majoritate tot dinspre ei (Gheorghe Crăciun, Mircea Nedelciu, Gheorghe Iova), iar iniţiativele antologării şi punerea lor în practică aparţineau lui Gheorghe Crăciun. Înaintea antologiei de proză scurtă publicată în 1998, Gheorghe Crăciun mai dăduse la iveală încă una numită *Competiţia continuă. Generaţia ´80 în texte teoretice*, în 1994.

Autorii incluşi în *Generaţia ´80 în proza scurtă* din 1998 fac parte deci din promoţii diferite şi s-au format în locuri diferite. Este limpede că mai întâi a existat o generaţie ´80 timpurie care a avut o conştiinţă pregnantă de grup literar ce împărtăşea, să spun, aceleaşi idealuri şi principii teoretice şi producea o nouă proză – textualistă, interetextuală, textuantă, postomodernistă, experimentală sau cum mai vrem să o denumim; de aici au iradiat atitudinile şi ideile, de aici a iradiat noul spirit. Dacă ideile au fost aplicate mai mult sau mai puţin de cei care au fost cooptaţi ulterior, după ´90, în generaţia ´80 în primul rând de Gheorghe Crăciun, spiritul novator a fost acceptat de toţi. Pot spune că există a doua generaţie ´80, cea aderentă prin spirit sau, pur şi simplu, empatic la grupul compact iniţial, efectiv afirmat în anii ´80 ai secolului trecut. Este mai întâi o solidarizare prin adoptarea unor idealuri de creaţie asemănătoare ori identice, prin practicarea unor moduri de scriitură aşijderea, iar ceea ce face Gheorghe Crăciun, secondat de Viorel Marineasa, în antologia din 1998, este o expandare a generaţiei, prin recunoaşterea, prin adoptarea şi prin validarea unor noi valori înrudite. Aş risca puţin termenii şi aş spune că aceasta este generaţia ´80 cea laxă, destinsă. Dar „competiţia" va continua...

eseu

Radu Cange

Cetate ocupată de poeţi utopie –

N-am să mai fac nimic de azi pe mâine,
Nu mă grăbesc, nu vreau și nu înjur,
Cu riscul de-am să duc un trai de câine,
Ori să mă credeţi că aș fi sperjur.

Am să mă mișc cum melcul, cu-o povară,
Care abia o duce și oftează,
Și voi scăpa de viaţa mea precară,
De dimineaţă, chiar de la amiază.

Și am să urc pe-un deal, să mă urască
Toţi muritorii, toţi procleţii care
La umbră stau și cu splendoare cască,
Și încă n-au ajuns la închisoare.

Căci liber versul, cum e libertatea,
Și liberi noi ce-am ocupat cetatea.

De-am fi

Dac-ai să mori, am să te-mbrăţișez,
Această viaţă fost-a ca o carte;
Cât amândoi avem același crez,
Vom fi o parte viaţă, alta moarte.

Ţi-am spus vreodată cât te venerez?
Sau nu ţi-am spus? Ce oare ne desparte?
Mai am puţin și am să delirez;
O parte-i viaţă, alta este moarte.

De-am fi doar unul cald și altul rece,
Tot unul va rămâne...și-amândoi.
Timpul șerpește care ne petrece,
s-o depărta în viaţa de apoi.

Vom fi doar abur, doar stelară umbră,
Acolo unde moartea nu mai umblă.

Opţiune

Nu m-am lipit de nume ilustre,
Îmi sunt maestru,-îmi sunt și ucenic,
N-am vrut, nu vreau ca să parvin prin fuste,
Și nici să folosesc vreun șiretlic.

N-am cultivat cărările înguste,
Că mă sufoc, de-aceea eu vă zic:
Să ascultaţi părerile auguste,
Să nu vreţi totul, să nu vreţi nimic.

Mai dulce este un anonimat,
Nesufocat de falsă modestie,
Mai bună-i tihna regăsită-n pat
Ori să fii unul dintr-o mie.

Căci dacă după glorie alergi,
Să știi că te târăști, crezând că mergi.

Litanie

Aleargă vântu-n braţe cu-o stafie,
E tinereţea mea sau e furată?
Bătrâne vânt, n-ai fost tu o stihie
Care-a-nceput o viaţă blestemată?

Nu tu, din ceruri, mi-ai adus un har
Născut sub braţul unui înger trist?
Ori sunt vreun nebun și, sublunar,
Regret un cer pavat cu ametist?

De-acuma, nu știu, să regret sau nu,
Că, din senin, aici m-ai aruncat;
Să cred, nu pot, mai judecă și tu,
Prin câte-am pătimit, să le străbat.

Dacă m-ai smuls din cer sau din noroi,
Te rog să-mi dai neantul înapoi.

Camera lui Cioran

Mie-mi plăcea biroul lui cu sfoară;
Sertarul nu avea bușon, să-l tragi,
Cred că hoinar, fugise înspre fagi,
Obârșia să-și afle, milenară.

Iar camera era doar o mansardă,
Dezordinea, umilă, patrona
Și-un aer filosofic se simţea;
Nestăpânit, putea să te și ardă...

Doar scările îi duc, de-o vreme, dorul
De pașii lui, mângâietor urcând;
Probabil se oprea, și, respirând,
Își relua, înspre mansardă, zborul.

Dar iată că acum nimic nu e;
Sfioasă, l-a-nsoţit Simone Boue.

O mamă

De ce atât dispreţ pentru femeia
Ce te-a spălat și mi te-a ocrotit?
E ca și cum ai terfeli ideea
Nemuritorului care-a murit,

Și a-nviat a treia zi, din piatră
De sub răceala ce l-a apăsat,
Ca să ne fie tuturor o vatră
Și un altar senin de închinat.

Orice femeie-are sfinţia ei
Și cald îţi dă, dar poate și arsură;
n-o înjura, chiar de-ai avea temei,
lovește-te, cu silă, peste gură.

Că nu ești niciodată mai presus,
O mamă a avut chiar și Iisus.

Gelozia

Decât în moarte, stau în gelozie-i
Plăpândă cum e fulgul, dar tenace.
Nimic nu o alină, n-are pace,
Până nu cade în melancolie.

De ai motive și, în nebunie,
Mi te revolţi, parcă nimic nu-ţi place;
Plăpândă cum e fulgul, dar tenace,
Poţi fi întemeiată, fistichie.

Cu sentimentul tău nu-i de glumit,
Din fulgul ce părea neputincios,
Mi te revolţi și mi-am reamintit,
Că-l faci pe orișicare ticălos.

Iubitul sau iubita te înșeală?
Fură iubiri, nu sta cu mâna goală.

Tânăr

Eram zănatic, vesel în beţie,
Nu-mi ajungeau nici vodca și nici vinul.
Mă întâlneam cu vreo melancolie,
Nu-ntrezăream lumina și nici chinul.

Unei șederi mai îndelungi: mlădie,
Din gură îmi sorbea, cumva, pelinul
Și dispărea, dar se-ntorcea, zurlie
Și iar îmi potrivea pe mine chinul.

Era o joacă dulce-amăruie,
Un clocot leneș de-a îmbrăţișa;
Dar o simţeam cum urcă și cum suie,
Să vadă-n piept de-mi sare inima.

Zălud, mă obseda o întrebare:
Dar ce mă fac, dacă e fată mare?

O piatră

Mi-ai dat o piatră, Doamne,-ai zis că-i har,
Dar am muncit la ea, s-o șlefuiesc,
Atâta cât pot să mă gândesc,
De i-am dat formă de mărgăritar.

O viaţă am lucrat-o, ca pe-o cruce,
Pe care să o duc la bun sfârșit,
Un munte am vrut și, chinuit,
Abia acum o văd că ea străluce.

Și câte am păţit, nu-ţi povestesc...
Erau și ochi ce n-o priveau prea bine,
Dar nu mi-a fost de ea nicicând rușine,
Ba, am ajuns, acum, să mă mândresc.

Și la sfârșit să mă arunci în hău?
Dar pier cu el, că este harul meu!

**Ţi-am spus vreodată cât te venerez?
Sau nu ţi-am spus? Ce oare ne desparte?
Mai am puţin și am să delirez;
O parte-i viaţă, alta este moarte.**

**De-am fi doar unul cald și altul rece,
Tot unul va rămâne...și-amândoi.
Timpul șerpește care ne petrece,
s-o depărta în viaţa de apoi.**

Petruţ Pârvescu

pe noroia şi pe gârla vezii zburau OZN-uri

lumea
lumi paralele care nu există

lumea în păcala făgeţelului vorbea în şoaptă
pe la garduri pe la poartă
pe la pârleaz
ca vecinii
mai ales seara (după ce se culcau găinile)
că au văzut ei că au auzit ei cu ochii lor farfuriile ălea
cum zburau pe noroia şi pe valea vezii

noi
am luat-o de bună curioşi ca tot omul
grămadă
direct prin aluni pe ududoi spre gârlă
înarmaţi cu pietre bâte şi bolovani
(unul luase de acasă o cruce mică de lemn
pentru colaci
să-i sperie pe împeliţaţi)

când am ieşit în vale
se făcuse seară
amurgea
iar soarele cobora spre arini dincolo de bâgeşti
peste mârghiţă ca o farfurie mare de lut roşie

degeaba
tot satul o ţinea aşa una şi bună
că au văzut că au auzit ei farfuriile
şi pe soare şi pe lună

ba chiar ne ameninţau (vezi doamne!)
să nu umblăm teleleu brambura pe coclauri
că zboară farfuriile ălea direct din gârlă pe noroia la vale

aiurea
ziceam noi
şi căutam mai departe vreun ciob acolo rătăcit
sau barem vreo lingură !...

Din vol., în pregătire, „Păcala Făgeţelului”

poesis

N. Georgescu

TAINA SCRISULUI ROMÂNESC. Paisprezece „basne” filologice

7. CAZUL CHIPULUI DE LUT

Hyperion, cel pe deasupra mergător, are un loc lin sus – şi basmul filosofic crează un loc lin jos, pe numele lui Cătălin. Hyperion este un „ana-lin”, linul, calmul, ordinea de sus – şi, simetric, există un „cata-lin”, un calm, o ordine de jos. „Locul lui” este comod, se află la Maiorescu şi în multe manuscrise – dar în prima tipărire a textului există acest joc de cuvinte care trebuie păstrat.

studii

Este momentul, credem, după atâtea exemple de inadecvare a ediţiilor la textul eminescian genuin, să readucem aminte cititorului binevoitor câteva chestiuni care ţin de drumul nostru, adică de „metodă” ca sens al cuvântului (de la *meta* şi *odos*, „în-drumare”). Mai întâi, prin restituirea formelor şi punctuaţiei eminesciene noi nu dorim în mod expres să impunem ori să expunem unui proces de intenţii reformele ortografice succesive din ultimul secol. Dorim doar să separăm poezia de limbajul comun în privinţa scrierii, cu scopul de a proteja muzicalitatea, retorica interioară a textului, grafica exterioară a scrisului – adică tot ceea ce ţine de frumosul artistic avut în vedere în mod expres de către autor, fie că este el Eminescu, Alecsandri, Macedonski ori alt poet clasic român. Punctuaţia, pe de altă parte, reprezintă amprenta sensului dorit de autor şi trebuie înţeleasă, nu îndreptată. Încă din 1828, Ioan Helliade Rădulescu este cel care afirmă, în „Gramatica românească”: *„Dar fieşte ce limbă îşi are ortografia sa şi aceea a stătut mai norocită care s-a supus la mai puţine reguli;* ***punctuaţia numai a stătut şi este tot aceea la toate limbile, pentru că oamenii tot într-un fel se gândesc, şi mişcările şi opririle lor în vorbe sunt tot acelea****. Cel mai delicat şi cu gândire lucru în ortografie şi care face cinste duhului omenesc este punctuaţia: ea desparte şi face chiare /clare/ judecăţie noastre, arată şirul şi relaţia lor şi ne face şi să înţelegem şi să ne facem înţeleşi în scrierile noastre; şi ea singură împlineşte sfârşitul pentru care s-au aflat regulile ortografiei, mai vârtos în limbile cele vii. Toate celelalte nu sunt decât o pedanterie şi o lipsă în gândul şi duhul omenesc, adică un semn de necunoştinţă a folosului sfârşitului ortografiei.”*[1]. Revenind la viul nostru, putem spune că punctuaţia se dirijează prin semne – care au, în principiu, acelaşi rol ca semnele de circulaţie: stânga, dreapta, înainte, înapoi etc. Este de la sine înţeles că aceste convenţii general umane sunt mai importante decât dexterităţile fiecăruia în a mânui vehicolul, şi în acest sens vom înţelege, ca Heliade: ortografia şi toate celelalte nu sunt decât o pedanterie, adică – învăţate fără scop, fără „sfârşit”, - duc la simplă podoabă.

Una este, însă, să discuţi în termeni de generalitate – şi alta să specifici, să vorbeşti despre sensul punctuaţiei la un moment dat ori la un anumit scriitor. Această coborâre din general a îndreptăţit schimbarea punctuaţiei în poezia lui Eminescu – spunându-se că în cutare loc se întrevede o logică nemţească, în cutare altul, poetul n-a fost atent, etc. Schimbările s-au făcut tacit, adică sensurile noi s-au imprimat textului fără atenţionare – ceea ce ne face, astăzi, când încercăm să comparăm, să fim foarte încurcaţi: cum e posibil ca autorul (Eminescu, dar şi Alecsandri, Macedonski etc.) să fi semnalizat în sus şi editorii săi s-o fi luat în jos, etc.?

Dintre miile de exemple (ce se regăsesc în notele noastre editoriale), unul singur aducem aici în discuţie: vorbele lui Hyperion din finalul „Luceafărului”. Textul nostru actual, stabilit de Titu Maiorescu şi respectat în mod tacit de toţi editorii, este acesta: *Ce-ţi pasă ţie, chip de lut, / Dac-oi fi eu sau altul?* În „Almanahul României June”, unde se publică prima dată poemul (iar *Almanahul României June* pune o notă sub „Introducere” unde declară că păstrează textul colaboratorilor) – a doua virgulă pentru regimul vocativului, ca şi semnul întrebării din final, lipsesc: *Ce-ţi pasă ţie, chip de lut /Dac-oi fi eu sau altul, // Trăind în cercul vostru strâmt /Norocul vă petrece./ Ci eu în lumea mea mă simt/ Nemuritor şi rece.*

Diferenţele sunt enorme: tradiţia Maiorescu apozitează: *ce-ţi pasă ţie, chipule de lut; tu eşti chip de lut* – pe când textul genuin arată dilema lui Hyperion, acel *Da mă voi naşte din păcat* anterior al său (cu sensul *„Da* pentru *dar, dară”*, vezi un text anterior al nostru). Sensul acesta din „Almanah” se apropie până la identitate de manuscrisul 2275 B, pe care Perpessicius îl redă în vol. II al ediţiei sale, la versiuni şi variante,[2]: *Tot una-ţi este chip de lut / Dac-oi fi eu sau altul.* În loc de-a dispreţui sau culpabiliza femeia, este mai productiv, repet, să urmărim această constatare a lui Hyperion, care, ea, îl face să renunţe la naşterea din păcat arătându-i că astfel s-ar supune sorţii, norocului: ce-ţi pasă ţie, dacă eu sau altul va fi chip de lut. Hyperion ar coborî printre oameni, s-ar reda unui trup, unui chip (înfăţişare) de lut – dar, atunci, cum îl va deosebi Cătălina pe el, cum va face deosebirea între el şi altul, el le va semăna tuturor, cum îi spune chiar Demiurg: *Tu vreai un om să te socoţi, / Cu ei să te asameni?*; vezi situaţia inversă în *Pe lângă plopii fără soţ*: *Căci azi le semeni tuturor / La umblet şi la port* – unde femeia s-a deghizat din înger în om.

Este locul, aici, să discutăm pe scurt pe marginea semnificaţiilor personajului principal în ultima pentadă a volumului eminescian. În *Scriosoarea I* este acel *savant* despre care niciodată nu vom putea spune că am vorbit îndeajuns. El L-a scos pe Dumnezeu din creaţie – şi în locul Lui a pus „punctu-acela de mişcare”, teoria pozitivistă a secolului; el, de fapt, acest svant, a lansat şi întreţinut pozitivismul, filosofia acestui univers fără divinitate. În *Scrisoarea II* urmează condiţia creatorului în acest univers fără zei, din filosofia pozitivismului. Autorul aplică, aici, arta poetică din *Venere şi Madonă* – unde poetul, ca stăpân al discursului, poate face din rău bine, din urât frumos, din minciună adevăr şi invers: stă în deplina sa responsabilitate re-crearea în imaginaţie a lumii. Conştient de această putere a cuvântului, creatorul din *Scrisoarea II* nu are de ales: orice ar zice, oricum ar folosi cuvântul este vinovat pentru că, lipsind sacrul din lume, lipsesc criteriile, judecata e părtinitoare, nu există *ierarhie,* etc. El este o altă ipostază a magului, dar un mag conştient de limitele condiţiei sale. Singurul lucru necesar ar fi să se abţină de la orice creaţie, să frângă pana. Tema va fi reluată în *Criticilor mei*. În *Scrisoarea III* avem o aventură a cuvântului cu totul specială: lupta dintre Mircea şi Baiazid este una pentru blazon, practic Mircea preia în raza sa de acţiune toate atributele mari ale lui Baiazid, începând cu arborele falnic din visul profetic al lui Osman (care devine emblemă a lui Mircea), şi sfârşind cu fulgerul din supreanumele lui Baiazid (care devine cunună a teritoriului). Discursul lui Mircera este completat de acţiunile armatei sale – modelul *apotropaic* fiind dominant în poem. Acest tip de luptă reduce, împarte la doi şansele infinite, polarizează universul în învingători şi învinşi – dar în epoca „modernă”, în condiţiile pozitivismului ca filosofie a vieţii, lupta devine eristică parlamentară, joc, comedie: tot un „dublu” (pentru că presupune actori şi spectatori) – dar ineficient pentru conceptele morale, incapabil de a re-crea sacrul în lume. *Scrisoarea IV* vorbeşte explicit de un Demiurg bolnav, căzut în jocul pentru perpetuare a speciei, zeu trăind în trăirile muritorilor – iar *Luceafărul*, treapta următoare, a cincea, reîntronează sacrul în lume prin interdicţia amestecului dintre divin şi omenesc. *Luceafărul* este o glossă dată zeilor, un mănunchi de porunci pentru a-i păstra în neîntinare, în neamestec cu muritorii.

Se poate „glossa” pe acest scenariu cum vrem, dar structura sa este cam aceasta – şi aici se vede clar intenţia constructivă a autorului. A fi pus, în scenariu, *Scrisoarea I* în locul *Scrisorii II* nu însemna decât prioritate pentru discutarea condiţiei creatorului (poetului) faţă de cea a savantului pozitivist: de unde începe „povestea”, de la stăpânul cuvintelor care poate face ce vrea cu binele, frumoscul, adevărul – sau de la cel care a instaurat teoria lumii noii? De la Cuvânt („La început a fost cuvântul”, Ioan) – sau de la Număr („La început a fost numărul”, Pytagora)? Poetul a ezitat – şi în final a decis această ordine a poemelor: Cuvânt - Număr. Desigur, apoi, că acea a cincea *Scrisoare, Dalila*, nu putea fi decât o variantă la boala lui Demiurg şi a creatorului în acelaşi timp, deci un comentariu la *Scrisoarea IV* – deci nu-şi avea locul în această construcţie, sau şi-l avea dar în condiţii speciale, implicând reconstrucţia întregului final al volumului. *Dalila* ar fi putut fi chiar partea a II-a a *Scrisorii IV*, aşa cum şi *Scrisoarea III* are o parte a doua. Desigur, în fine, că aceste poeme, publicate în *Convorbiri literare* cu titlul de *Scrisori*, se numesc foarte potrivit în volum *Satire*: toate patru sunt satire aspre în fond şi în context. Caracterul satiric este, însă, foarte evident în punctuaţia originară, a poetului – şi se estompează în punctuaţia ediţiei princeps alcătuite de Maiorescu: motiv în plus, decisiv poate, să credem că editorul n-a înţeles ori a vrut să obnubileze sensul acestor poeme

Am ales acest exemplu de punctuaţie în finalul *Luceafărului* cu scopul precis de a arăta dificultăţile unor confruntări de texte de acest fel. Într-adevăr, după zeci de confruntări succesive între ediţii şi manuscrise, această virgulă maioresciană la *chip de lut* tot n-am sesizat-o, iar în ediţia mea la „Luceafărul”, din 1999, n-am comentat-o. Abia la o revenire de rutină pentru o corectură la textul destinat „Bucovinei literare”, revista care mi-a găzduit câţiva ani asemenea observaţii filologice, mi-a sărit în ochi, cum se zice. Este o constatare fermă: textul poeziei antume eminesciene ni s-a imprimat tuturor în memorie după lecturile prime repetate, a devenit oarecum ca un şanţ pe placa de patefon a memoriei noastre poetice şi refuzăm aproape instinctiv ceea ce schimbă traseul, semnele adevărate care însoţeau drumul făcut de către autor.

Este, în egală măsură, şi un avertisment: asemenea scăpări din vedere sunt inerente. Poate şi de aceea punctuaţia unui text – mai ales cea a unui text clasic – trebuie păzită cu străjnicie. Straja la texte ar trebui să fie funcţia de bază a editorului – în loc să se gândească la fiecare pas cum poate schimba fără a fi simţit. Aşa a înţeles I.L.Caragiale rostul unei ediţii.

Fiind aici la finalul « Luceafărului », se cuvine să atragem atenţia, din nou, asupra numelor proprii din poem. Pornim de la o diferenţă de text, desigur. Ediţiile Titu Maiorescu şi multe manuscrise eminescviene au, cum se păstrează şi astăzi textul: « Şi se tot duce... S-a tot dus. / De dragu-unei copile, / S-a rupt din locul lui de sus, / Perind mai multe zile.// În vremea asta Cătălin,... ». Am preluat punctuaţia obişnuită. În *Almanachul România Jună* şi *Convorbiri literare* textul este, însă, aşa: „Şi se tot duce...S'a tot dus / De dragu-unei copile / S'a rupt din locul lin de sus / Perind mai multe zile.// În vremea asta Cătălin,...” Nu mă interesează diferenţele de punctuaţie aici, dar iată acest cuvânt, prezent şi în *Almanach* şi în *Convorbiri*: **lin**. Când îl anunţă pe Cătă-lin după ce a vorbit de locul de sus al Luceafărului, autorul are în vedere clar jocul de cuvinte pe sensuri filosofice din greaca veghe: kata înseamnă jos, în jos, opus la sus, în sus (ana – sau hyper). Hyperion, cel pe deasupra mergător, are un loc lin sus – şi basmul filosofic crează un loc lin jos, pe numele lui Cătălin. Hyperion este un „ana-lin”, linul, calmul, ordinea de sus – şi, simetric, există un „cata-lin”, un calm, o ordine de jos. „Locul lui” este comod, se află la Maiorescu şi în multe manuscrise – dar în prima tipărire a textului există acest joc de cuvinte care trebuie păstrat. Din păcate, nimeni n-a atras atenţia până acum asupra acestei chestiuni care trebuie să reconfigureze relaţia Hyperion-Cătălin/ Cătălina – probabil, în sensul relaţiei dintre Rege şi Demiurg din „Călin”.

[1] Ioan Helliade Rădulescu: Gramatica românească . Ediţie critic dei Valeria Guţu Romalo, Ed. Eminescu, 1980, p. 33-35)

[2] O.II, p. 408.

Ştefan Ion Ghilimescu

Cronica literară

Cărturarul Mircea Popescu, criticul literar al exilului ignorat de istoria literaturii române

Sunt la ora de faţă în România o serie de intelectuali care consideră cu o lejeritate suspectă că, odată intraţi în a doua decadă a secolulului XXI, responsabilitatea noastră pentru ceea ce istoriceşte s-a întâmplat în veacul trecut s-ar fi încheiat. Ceea ce am fi avut esenţialmente de învăţat de la trecut, am fi învăţat - nu-i aşa? - cu vârf şi îndesat... De pe această poziţie, care mai curând pare a escamota fără nicio jenă problemele trecutului imediat, conaţionalii noştri se grăbesc să afirme că până şi procesul tortuos de recuperare, analiză şi valorizare a moştenirii culturale, în genere, şi a literaraturii exilului, în special, ar fi deja epuizat, din moment ce un Eliade, Cioran, Ionesco sau Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca au fost în totalitate (oare?), în sfârşit, editaţi în româneşte, re-daţi şi integraţi (cum, unde?) canonului naţional... Nimic mai aproximativ, mai inexact şi mai fals, desigur! Din cele o sută şi mai bine de personalităţi de prim rang ale literaturii exilului românesc, dintr-un număr ce depăşeşte cu mult cifra de trei sute (fără a mai vorbi aici de activitatea şi documentele unor instituţii ale exilului, de ziare, reviste, corespondenţă, anuare etc.,etc.) doar o mică parte a beneficiat, în realitate, de o strădanie cât de cât susţinută din partea forurilor din ţară (cu aportul neprecupeţit, mai ales, cum am mai spus şi altă dată, al unor „particulari" şi (uneori) instituţii ale exilului însuşi, de recuperare şi restituire patrimoniului românesc... Nu doresc să discut în această fază a unui demers aflat, cum sper, încă în plină desfăşurare obiectivitatea etapei de integrare a acestor valori în canonul naţional, proces fatalmente condamnat şi pândit (într-o ţară ca a noastră, cu o mentalitate comunistă încă resurgentă) de atâtea incongruenţe subiective, omisiuni şi rele practici. Întrebarea care subzistă este însă ce se întâmplă cu opera unor scriitori precum Rodica Iulian, Sanda Stolojan, Oana Orlea, Antoaneta Bodisco (Antoaneta Iordache), Horia Stamatu, Ştefan Baciu, fraţii Cioränescu, Pavel Chihaia, Vintilă Horia, Aureliu Răuţă, Şerban Cristovici, Basil Munteanu, Alexandru Busuioceanu, N.I.Herescu, Mihai Niculescu, Grigore Cugler, Ioan Cuşa, Constantin Amăriuţei, Miron Kiropol, Matei Cazacu, Antonia Constantinescu, Teresia Tătaru, Constantin Eretescu, Paul Miron (preşedintele Societăţii Culturale „Mihai Eminescu" de la Freiburg, un adevărat Mecena al tuturor românilor, în Germania Federală)? – pentru a înşira, aproape la întâmplatre, doar numele câtorva absenţi de marcă... Lanţul verigilor memoriei şi al locului lor de drept în proiectul corect al unei istorii literare cu adevărat integratoare fiind întrerupt, în mod automat se petrece o răsturnare de optică în virtutea căreia, cum scria un tânăr eseist în legătură chiar cu nesocotirea de către contemporani a unui ilustru predecesor ca Paul Miron, instinctul valoric începe să acţioneze de-a-ndoaselea: celor care ar trebui să li se acorde onoruri sunt ocoliţi, iar în locul lor sunt elogiaţi cei care ar merita uitarea.

Fără de restituirea şi valorizarea corectă a patrimoniului literar al exilului românesc, sunt de părere, orice încercare de creionare a unei istorii a literaturii române este un nonsens. Cu atât mai mult cu cât istoria oricărei literaturii a unei naţiuni europene nu poate să fie decât o componentă şi un element important de informaţie cu privire la unitatea Europei.

De pe poziţiile unui asemnea standing conceptual, scria şi Dan Anghelescu în prefaţa (Terapiile Memoriei) la cartea Mihaelei Albu *Presa literară din exil – al doilea val - Recuperare şi valorificare critică*, Ed. Timpul 2011: „ideea privind necesitatea unei *(re)scrieri a istoriei literaturii române* (s.a.) – judecând şi după neliniştitoarele meandre ale realităţii culturale (cât de culturale?) pe care o *respirăm* (s.a.) – capătă toate caracteristicile unei mari *urgenţe* (s.a)". Într-adevăr, Drepturile Omului şi ideile egalitariste, în loc să deschidă un front al descrierii şi condamnării ororilor petrecute în trecutul comunist recent, mai curând au dat naştere unei subpături culturale incapabile a face un minim efort de analiză a atâtor şi atâtor traume care au modificat şi slăbit unitatea forţelor vitale ale literaturii române. Pendinte de o atare situaţie, fără a uita imperativul re-scrierii istoriei literaturii, ce ne facem în momentul de faţă cu idiosincrasiile toxice ale vechii critici dogmatice care, la adăpostul perdelei de fum a estetismului şi numai „estetismului", îşi scrie nestingherită încă tezele de istorie literară, în baza vechiului inventar de cronici „pe linie", tributare, cum prea bine se ştie, dogmatismului comunist? Care inventar, desigur, exclude, minimalizează sau deformează opera marilor scriitori ai exilului românesc, ocupându-se exclusiv, ca şi altă dată, de literatura paternalistă fără nicio valoare din deceniile şase şi şapte a scriitorilor aserviţi regimului comunist totalitar. Fără să anticipeze o atare situaţie, nu ne atrăgea atenţia oare Sanda Stolojan – încă din 1990 – asupra perversităţii atitudinii în genere a acelui scriitor român care, imediat după Revoluţie, începea să ascundă de zor rolul exilului parizian din timpul erei Ceauşescu, chiar dacă era prea bine cunoscut faptul că emisiunile de la Europa Liberă (*Teze şi Antiteze la Paris*) au arbitrat pur şi simplu reputaţia lui în România? În contextul nenumăratelor probleme ridicate de procesul de globalizare, situaţia aceasta devine cu atât mai de neînţeles cu cât în toate demersurile de căutare şi recunoaştere a identităţii proprii, recursul la valorile amintirii şi tema memoriei se pun cu tot mai multă acuitate în toată Europa, nu numai de către literaturile din Est. Citind cu atenţie, de pildă, un roman ca *Dora Bruder* de Patrick Modiano, juriul Premiului Nobel 2014 nu a putut să nu înregistreze miza caracterului lui recuperator de adevărat capitol de „istorie a literaturii franceze" din vremea ocupaţiei naziste, amănunt bine subliniat, chiar dacă subiacent, în motivaţia opţiunii prestigioasei instituţii a Premiului, fixată astfel în comunicatul dat publicităţii în 9 octombrie 2014: „pentru arta memoriilor, prin care a evocat cele mai greu de înţeles destine umane (inclusiv scriitoriceşti, precizăm noi, vezi cazul unor Maurice Sachs, Albert Sciaky, Roger Gilbert-Lecompte sau Robert Desnos)". Reacţiile curate de apel la memorie şi acţiunile reparatoarii ce s-au întreprins şi se impun obligatoriu împotriva samavolniciei uitării şi în continuare se poate spune că nu servesc decât spiritului adevărului şi normalităţii noii ordini instaurată după abolirea regimurilor totalitare din Est şi de aiurea.

Apărută la Editura MNLR, în 2013, *MIRCEA POPESCU, un cărturar, un ziarist, o conştiinţă*, ediţie îngrijită, studiu introductiv, note şi comentarii de Mihaela Albu şi Dan Anghelescu, prefaţă de Sorin Alexandrescu este, fără nici o urmă de exagerare, pentru istoria literaturii noastre (prezentă şi viitoare!) una din cărţile eveniment, poate cel mai mare eveniment, pe acest important palier de „restituiri", din câte s-au produs în ultimii zece ani.

Complet necunoscut de generaţiile mai tinere din România, dacă facem abstracţie de ediţia bilingvă italiano-română a *Istoriei literaturii române* scoasă la Editura Jurnalul Literar în 2001, în traducerea Mihaelei Şchiopu, cu un cuvânt înainte de Nicolae Florescu, romanistul prin afinitate, intelectualul strălucit, traducătorul şi ziaristul Mircea Popescu (14.10. 1919 - 17.08.1975) este (conform opiniei lui Virgil Ierunca) „cel mai important cronicar literar pe care l-a creat exilul nostru anticomunist". Profesor la Roma şi redactor la Radio Vatican, Mircea Popescu a fost în exil secretarul general al Societăţii Academice Române înfiinţată la Roma în anul 1957 (când în Cetatea Eternă se comemorau 2000 de ani de la moartea lui Ovidiu) şi unul dintre cei trei redactori, alături de Vintilă Horia şi Virgil Ierunca al *Revistei Scriitorilor Români*, înfiinţată pe lângă Societate în 1959, periodic care, în scurt timp, prin activitatea şi sacrificiul plin de abnegaţie al lui Mircea Popescu, în special, a devenit principala şi cea mai importantă revistă literară a exilului.

Recunoscut în unanimitate de către exilul românesc drept principalul lui factor coagulant, Mircea (H.) Popescu, subliniază în prefaţa la carte Sorin Alexandrescu, „era sufletul mişcării", „cel care informa pe toată lumea, despre ce se petrecea în România şi ce se făcea în Europa şi cele două Americi de către români, scriind mereu sute, mii de scrisori, de note, de îndemnuri. Poate chiar mai mult decât Monica Lovinescu şi Virgil Ierunca la Paris". „Ei, notează apăsat Sorin Alexandrescu, constituiau de fapt centrele de raliere ale exilului, dar şi de atracţie pentru noii veniţi. În mare măsură, cei trei au sacrificat atractive cariere alternative vocaţiei de centre spirituale ale exilului, de organizare şi menţinere a luptei şi speranţei într-o victorie finală".

Foarte interesantă, prefaţa, cerută mai întâi, potrivit informaţiilor de care dispun, lui E. Simion (care tot amânând-o şi invocând diferite pretexte, într-un fel, s-a arătat necompatibil să o scrie) ridică o serie de probleme. Plecând de la o realitate de etapă, după părerea mea, şi anume că „doar Eliade, Cioran şi Ionesco, plus Monica Lovinescu şi Ierunca au fost cu adevărat reintegraţi în literatura română din România", Sorin Alexandrescu pare a nu-şi pune deloc problema recuperării şi reintegrării şi altor scriitori (precum, la o adică, un Vintilă Horia, Grigore Cugler sau Horia Stamatu, de exemplu), considerând mai curând că ar exista până astăzi, în ciuda unor convergenţe, *două literaturi române paralele* în a doua jumătate a secolului al XX-lea şi că „este greu de crezut că ele vor mai putea fi vreodată realmente integrate". În marginea acestei idei, străină totuşi, după părerea mea, noţiunii de arhivă şi corpus a oricărei istorii a literaturii, Sorin Alexandrescu face câteva observaţii privind asemănările şi deosebirile dintre nişte posibile *medii* ale prozei sau poeziei româneşti din Occident cu media corespondentă a literaturii scrise în deceniile şase şi şapte în România (care ar fi beneficiat, în plus, de „un ascuţiş critic remarcabil, chiar dacă uneori bont, sau ceţoş" – al cui, al lui Ovid S. Crohmălniceanu, al lui Paul Georgescu?), găsind că discuţia, pe cât de tentată, e tot pe atât de falacioasă, din moment ce „în ambele locuri (în Occident şi în România, *n.n.*), politicul şi esteticul s-au aflat în raporturi încă neanalizate pe deplin". De acord cu Sorin Alexandrescu, însă nu cred o clipă că o investigare a acestui aspect ar fi astăzi total neavenită. Ce ar pierde, în fond, dintr-o asemenea „temerară" încercare *cultura internaţională de limba română*? – pentru a folosi chiar sintagma lui Sorin Alexandrescu, la care altminteri ader în totalitate. Sigur, Sorin Alexandrescu are tot dreptul să-şi afirme propria opinie, dar şi să se şi înşele când scrie că românii refugiaţi în Occident nu au scris cărţi fundamentale despre cultura română „nici în limba română, nici în cea locală, sau de referinţă". Nu e cazul să analizez în amănunt aici această chestiune spinoasă şi nici să polemizez cu domnul Sorin Alexandrescu, dar ca ins care a cercetat cu atenţie opera din exil a lui Alexandru Ciorănescu aş putea să trimit fie şi numai la *Dicţionarul etimologic al limbii române* scris de domnia sa în spaniolă, o operă de remarcabilă sinteză culturală, singurul instrument de acest fel dus până la capăt la noi. Nu vreau şi nu e cazul aici nici să dezvolt şi nici să insist!

Încercare mai mult de evocare a personalităţii şi inventariere a operei lui Mircea Popescu, în contextul, în principal, al discuţiei despre *cele două literaturi române paralele*, prefaţa lui Sorin Alexandrescu ezită să caute semnificaţiile şi să estimeze consecinţele, la nivelul istoriei literaturii noastre de astăzi, a actului de restituire (ce e drept parţială) a operei de critic şi istoric literar a exilatului din Via Chiabrera de către Mihaela Albu şi Dan Anghelescu, o întreprindere ce vine după un efort constant de mai bine de 7-8 ani al celor doi neobosiţi cercetători de restituire şi valorificare arhivistică a moştenirii literare a exilului românesc (vezi Mihaela Albu: *Memoria exilului românesc*: ziarul Lumea liberă din New York, Edit. Gh. Speteanu, Bucureşti, 2008 (Postfaţă: Dan Anghelescu); *Cultură şi identitate*, Editura Universitaria, Craiova, 2008; *Presa literară din exil. Recuperare şi valorificare critică*, Editura Timpul, Iaşi, 2009 (Postfaţă Dan Anghelescu); Mihaela Albu, Dan Anghelescu: *Revistele literare ale exilului literar românesc. Luceafărul. Paris – o restituire*, Editura Ideea Europeană, Bucureşti, 2009; *Presa liberă din exil. Recuperare şi valorificare critică. Al doilea val*, Editura Timpul, Iaşi, 2011 (Prefaţă: Dan Anghelescu).

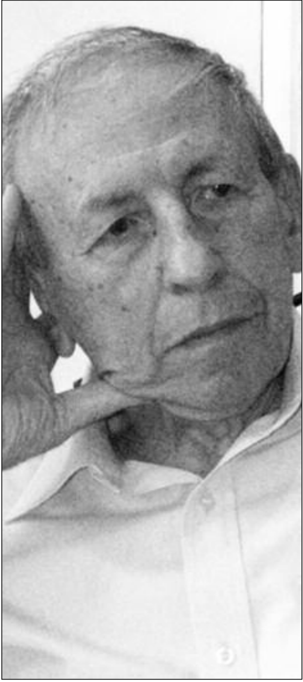
Consecvenţi acestor lăudabile preocupări devenite efectiv ample acţiuni de restituire şi reintegrare a moştenirii culturale a exilului românesc în patrimonial cultural naţional, Mihaela Albu şi Dan Anghelescu şi-au propus, mai întâi de toate, în cazul volumului pe care ne facem datoria de a-l semnala aici, familiarizarea cititorului din România de azi cu o parte a articolelor scrise în româneşte în presa din exil de către Mircea Popescu cu scopul principal de a favoriza cunoaşterea activităţii atât de laborioase a criticului şi istoricului literar care a fost marele cărturar; pe lângă aceasta, ei adaugă un mănunchi semnificativ de scrisori particulare inedite al căror semnatari, printre alţii (Dinu Adameşteanu, Ştefan Baciu, Theodor Cazaban, Eugen Coşeriu, Aron Cotruş, Neagu Djuvara, Mircea Eliade, Constantin Virgil Gheorghiu, N.I. Herescu, Vintilă Horia, Virgil Ierunca, Alexandrina Mititelu, Teodor Onciulescu, Aurel Răuţă, Horia Stamatu, George Uscătescu) sunt unele dintre cele mai remarcabile nume ale exilului românesc, importanţi reprezentanţi ai culturii române.

Completată cu o *Bibliografie* esenţială şi un necesar *indice de nume*, la care trebuie adăugată, ca un frumos corolar, superba evocare făcută omului *„Mircea"* (Popescu) în finalul volumului doi de către doamna Simona Coleş Popescu, soţia unuia dintre cei doi fii ai cărturarului, lucrarea alcătuită cu acribie ştiinţifică de Mihaela Albu şi Dan Anghelescu e de natură să pună sub semnul întrebării şi să zdruncine serios suficienţa cu care se gândeşte şi mai cu seamă se elaborează la noi (cu atâtea condamnabile trunchiări!) proiectul istoriei literaturii. Un angajament conjunctural mai curând de pură înfumurare şi vanitate personală, cum atrag atenţia cei doi eminenţi cercetători, minat adesea de o „tentativă de opacizare (pe multiple paliere) a memoriei", plină de „reziduuri ale mentalităţii induse de totalitarism în tendinţele evidente de a nu gândi/regândi, a nu înţelege, a nu discerne, ba chiar a estompa semnificaţia evenimentelor din istoria noastră recentă". Susţin şi contrasemnez!

Complet necunoscut de generaţiile mai tinere din România (...), romanistul prin afinitate, intelectualul strălucit, traducătorul şi ziaristul Mircea Popescu (14.10. 1919 - 17.08.1975) este (conform opiniei lui Virgil Ierunca) „cel mai important cronicar literar pe care l-a creat exilul nostru anticomunist".

***Mircea Popescu, un cărturar, un ziarist, o conştiinţă*, ediţie îngrijită, studiu introductiv, note şi comentarii de Mihaela Albu şi Dan Anghelescu, prefaţă de Sorin Alexandrescu, Ed. MNLR, 2013**

Marin Ioniţă

Nu trageţi în dinozauri! Volumul 2 – Cazarma roşie

Recrutele IX

Să mă ucid ? Să caut un colţ în cimitir în care să-mi îngrop toate visele ?

De ce nu? Sunt un om bogat şi asta ar trebui să-mi fie de ajuns. Dacă nu fericit, măcar mulţumit de mine. Un om realizat. Şi am să caut să mulţumesc multă lume. Le dau de lucru. Le asigur pâinica. Îi voi plăti taxele de liceu şi de facultate acelui copil din sat care se va dovedi supradotat, ca să ajungă unde am vrut să ajung eu. De voi fi ales primar – şi cine ar fi mai potrivit decât mine – am să fiu unul cinstit şi care să-i ajute pe oameni. Piatră pe şosele, podeţe reparate, lemne la şcoală, fântâni cu apă bună de băut, latrine în fiecare gospodărie, şanţuri la drum...

Ne leagănă trăsura. Cântă ciocârlia. Domnul Stănescu sforăie cu bărbia în piept. Copitele cailor bat cadenţa. Un băiat desculţ, în cămaşă şi în izmene, încins cu bete, cu o căciulă veche trasă pe urechi, ţine de curm o vacă bălţată, care paşte troscot pe marginea drumului. Şi cântă întruna. Poate că e visat de mine, că iat-o şi pe Maria, iubita mea din clasa întâi, pe Sabina, altă întrupare din limpezirea zorilor.

Îi fac semn vizitiului să întoarcă. Şi pornesc la drum fără să ştiu încotro.

Domnul Stănescu aleargă gâfâind după mine.

Stai, că nu dau năvală tătarii, cu arcanul!

Am, deodată, o viziune:

Ruşii...Cu colhozul şi sovhozul...

Şeful se împiedică de un bolovan. Cade pe brânci. Se târăşte în patru labe şi strigă după mine ca un animal într-o pădure :

Bolşevicule, bolşevicule, bolşevicule... Bolşevicul dracului!

Acel Chivu Stoica a ajuns chiar preşedinte al ţării. O păpuşă manevrată. Care nu a rămas prea multă vreme cocoţată în vârful puterii. Spre norocul meu, n-a fost nevoie să mă protejeze. Ar fi fost încă un motiv să trageţi în bătrânul dinozaur!...

*

- Ţi-e frică ?
- Mie ? Dar de ce ?
- Nu fă pe nebunul cu mine! Îţi cunosc şi maţele pestriţe!

A rămas de ieri mahmur. Dar după beţie, i se ascute mintea.

- Sunt numai urechi, şefule! Vă ascult!
- Ţi-e teamă de bolşevici!
- Nici nu i-am văzut!
- Pe dracu...
- Ăsta e focul tău! Că-ţi ia pământul, averea...
- Caii de la bicicletă...
- N-am pământ, n-am avere. Sunt proletar." Proletari din toate ţările, uniţi-vă!"
- Dar ai vrea să ai. Pofta de moşioară ţi s-a lipit de suflet ca un timbru.
- Şefule, pe toate le ştii!...
- Stai cuminte, băiete!... La noi nu va fi niciodată colhoz. În Rusia e pământ mult, n-au ce să facă cu el, stă înţelenit, nelucrat. La noi e prea puţin. Nici aşa nu se ajunge la cât poate să lucreze fiecare familie şi să trăiască din produse. Dacă vor fi nişte schimbări, se vor petrece pe la oraşe, cu fabricile şi uzinele, cu băncile şi comerţul. De pământ nu se vor atinge. A luat foc ţara. Ce a fost la 1907, la marea răscoală, nu a fost nimic faţă de ce ar putea să fie. Ţăranii, ar muri mai degrabă, până la unul, decât să moară de foame, pierzând pământul.

Nu-l contrazic. S-ar putea să aibă dreptate. Dar acolo de unde am plecat, eu nu mă mai întorc...

Şi-ar mai fi o variantă, să ştii, continuă domnul Stănescu. Femeia barosanului ăla provine dintr-o familie săracă. Dar un văr, sau un frate de-al ei, şi-a luat lumea în cap şi a ajuns muncitor la CFR. A fost unul din capii grevei de la Griviţa. Azi e ceva mare pe la partidul lor. Se înţelege că te-ar lua sub aripa lui.

Acel Chivu Stoica a ajuns chiar preşedinte al ţării. O păpuşă manevrată. Care nu a rămas prea multă vreme cocoţată în vârful puterii. Spre norocul meu, n-a fost nevoie să mă protejeze. Ar fi fost încă un motiv să trageţi în bătrânul dinozaur!...

*

- Plângi pe ruine ?
- Plâng de prost !
- Nu, zău, chiar nu eşti în apele tale ?
- Cum o să fiu ?
- Casa de naşteri. Mă simt aici ca la mine. Parcă ar fi să mă întorc în cuibul în care am venit pe lume...
- Altă aventură?
- Altă tâmpenie!...

De câte ori mi se întâmplă câte ceva, mă întorc să mă spovedesc. Dar de data asta simt că fac explozie.

Îmi vine să-i zic : " Mărită-te cu mine ! " Dar mi-o ia înainte.

Trebuie să evadăm, băiete ! Să ne salvăm ! Şi nu există altă cale.â

Eu, una, sunt sigură că voi intra la Medicină...

Sărutmâna, doamna doctor...

Dar tu ce ai de gând, frăţioare ? Laşi totul baltă pentru o batoză şi un tractor ? Pentru o fată handicapată care să-ţi facă nişte copii demenţi ?

Ţi-am spus că am terminat.

Dar cât timp ai pierdut ? Câtă energie ai consumat ? De când nu ai mai deschis o carte?

Am să mă apuc din nou .

Să ştii că e foarte greu când întrerupi. Dar totul e să fii hotărât. Şi să vrei cu orice preţ.

Hai, dă-i drumul! Descarcă-te de păcate!

Dar cine eşti tu? Maica Domnului preacurată şi nevinovată?

Dacă vrei, taci! Dar nu te zburli la mine! Azi nu sunt de serviciu !

Prietena mea. M-a luat sub aripa ei. Mă ascultă, mă înţelege, mă ajută. Şi nu e nici urâtă. Şi e nemăritată. Poate chiar fecioară. De nu s-ar fi născut cu cinci- şase ani mai înaintea mea...

- Am fost în peţit!
- Şi cum ai ieşit?
- Ca dracu'!
- Adică?

Moşioară, tractor, batoză, vite, o fată cam degenerată, chiabur, un unchi comunist protector, viitor încâlcit...

- Te-ai legat?
- Am scăpat!
- Slavă Domnului !... Să-ţi fac o cafea?
- Tare! Sunt ameţit!

Sorbim pe îndelete. A pus picior peste picior. Poala fustei uşor ridicată peste genunchi. Cum stă aplecată, sânii goi până la jumătate. Parcă pulsează. "Închide ochii, ochii fură!"... Sora mea mai mare. Aceasta este relaţia stabilită...

Trăim vremuri tulburi, frăţioare ! Nu se ştie dacă mâine nu ne vor pune bolşevicii piciorul pe grumaz.

- Şi dacă nu?
- Dacă nu, cine suntem noi în lumea burgheză ? Tu, un agent de cultură a tutunului cu cântarul după tine, lătrat de toţi câinii satului, îngheţat toată ziua pe sub şoproane ! Eu, o biată moaşă comunală care trebuie să convingă sătencele să se crăcăneze pe masa ginecologică. Dar ele nu vin, fiindcă ar trebui să se spele. Şi mor copiii la facere... Şi să fac eu colesterol de ouă, ca să le las în pace, sau să mă mărit cu ţârcovnicul de la biserică! Mai e şi perceptorul care încasează impozitele şi-mi dă târcoale! Dar ăsta e şi mai beţiv, şi la fel de tâmpit. Şi morarul, care parcă-ar vrea să mă macine...

Te-ai obişnuit să te refugiezi în satisfacţii chiar dăunătoare. Dar nimic nu-ţi poate oferi o plăcere mai mare decât misterele ştiinţei.

Îmi desfăşoară o planşă de anatomie. Corpul uman. Oasele. Venele. Organele. Inclusiv cele genitale...

Vezi reţeaua asta de vene, artere şi vase capilare? De le-ai da cum metrul, ştii cât ar măsura?

Zeci de kilometri! În ele pulsează viaţă... Creierul... O cocă moale şi încreţită... Peste nouăzeci la sută apă... Dar coordonează totul, inima, ficatul, plămânii, rinichii, ochii, respiraţia, temperatura, iubirea, ura... Şi glandele, o lume ... Vreau să pătrund aceste taine... Şi când voi fi bine pregătită, am să caut să aflu unde este sufletul. Spiritul vital. Şi ce e cu moartea. De ce o fatalitate ? De ce trebuie să mori ? Uneori, chiar în pântecul mamei. Uneori, chiar cu prima gură de aer. Copii. Tineri. Fără viitor. De ce ?

- Poate să aibă vreun înţeles, zic, dar nu-l ştim noi! Eu, una, nu-l accept !
- Poţi să faci ceva ?
- Am să încerc !...

Dar şi mai absurd este faptul că oamenii se omoară unii pe alţii! Războaie, revoluţii, asasinate în masă sau izolate, pac-pac, unul câte unul, pistoale, grenade, mine, mitraliere, tunuri, aruncătoare de flăcări, bombe, avioane, rachete, submarine... Ucide, ucide, ucide...

Eroule... Omorâtorule de oameni... Istoria te trece în anale. Ţara îţi este recunoscătoare!

Trage ! Ucide !...

- Asta e lumea, zic. Aşa a fost ea făcută! Călătorim în aceeaşi barcă! Noi ca toţi ! Ei ca noi!
- Nu vreau, nu vreau, nu vreau!
- A fost ceva în cafeaua aia? Înnebuneşte lumea? Înnebunim?

Se zbate ca legată-n fiare.

- Nu vreau!...

Îi astup gura. Îşi încolăceşte braţele în jurul gâtului meu. Tremură.

Ce se întâmplă cu noi?

proza

Aurel Sibiceanu

Glorioşii ani ai ratării

GHEORGHE MARCU – „STĂPÂNUL CÂINILOR SĂI”

Pe sculptorul Gheorghe Marcu l-am cunoascum acum mai bine de 40 de ani. Nu mai ştiu cu precizie cum l-am întâlnit – e posibil să fi fost prin mijlocirea amicului comun, George Cârstea, ori a lui Ion Pătru, consăteanul sculptorului, bunul Pătru care desenează şi sculptează uluitor, deşi a refuzat să urmeze cursuri de specialitate, altele decât pe ale Şcolii Populare de Artă. Marcu era originar din Argeş, din Pietroşani, localitate de care era mândru, chiar şi după deceniile petrecute în Bucureşti. „În Pietroşani, zicea, hâtru, cerul este mai întâi al oamenilor, apoi al lui Dumnezeu! În Valea Ruzii sunt peşti sălbatici şi a-i prinde cu mâna înseamnă agerime îngăduită doar celor hărăziţi să fie războinici! Scăldatul în Râul Doamnei m-a pregătit pentru îmbrăţişarea femeii!” Cam aceste cuvinte mi le-a spus, puţin mai târziu, drepre locurile baştinei sale, după ce ne-am cunoscut mai bine. Firea poetică, divulgată în aceste cuvinte, avea să se vădească în poemele pe care mi le-a citit puţin mai târziu. Da, sculptorul nu era străin de puterea poetică a cuvintelor – scria poeme minunate, îmbinând orficul cu ludicul, scriitura lui avea o patină distinctă. În nenumărate rânduri l-am îndemnat să le publice, măcar în Revista *Argeş*, adică acasă; de fiecare dată a amânat, cu o sfială greu de descris. Marcu, aşa îi spuneam cu toţii, a ucenicit în atelierul regretatului sculptor Vasile Rizeanu, şi-a câştigat pâinea, o vreme, lucrând ca muncitor la Combinatul de Articole Tehnice de Cauciuc. Apoi, după câteva eşecuri, a fost admis la Academia de Artă din Bucureşti, secţia de sculptură. Vacanţele si, de multe ori, sfârşitul de săptămână şi le petrecea la Piteşti şi Pietroşani. Sunt de neuitat ceasurile petrecute pe terasele restaurantelor piteştene, unde ne strângeam cu toţii în jurul lui: Gicu Cârstea, Tită -Titus Maxus, Gigi Ionescu, Cristian Tutză, coleg de bancă în timpul liceului, Ion Clopoţel, Ion Popa Neargeşeanu, Ion Popa Argeşeanu, Miron Cordun şi alţii. Era un om de statură mijlocie şi cam tăcut, te privea când vorbeai, comunica mai mult cu ochii – dacă încercai să exagerezi, ori să spui o prostie, privirea lui te oprea să mai dai drumul gogomăniei! Marcu avea vocaţia prieteniei; era un om de calitate, cu valorile ţărăneşti bine întipărite în el, şi din această pricină îşi făcea prieteni cam greu. În acea vreme aveam multe nelămuriri în materie de sculptură, pe care cărţile de artă, prea „specioase” pentru mine, nu mi le puteau limpezi. În Marcu am avut o călăuză admirabilă pe tărâmul sculpturii. Ca orice sculptor care se respectă, era asuprit de limitele brîncuşiene, pricină din care medita asiduu, privea în sine, în preajmă şi în zare, pentru a i se revela Marele Semn, înainte de a începe o lucrare. Lui Marcu îi datorez lecturarea cărţii lui Petre Pandrea - „Brâncuşi, amintiri şi eseuri”, precum şi a unor pagini despre Brâncuşi, semnate de francezul Paul Morand, cel îndrăgostit de România cum de patria sa, pagini care atunci circulau în regim de samizdat, aşa cum pictorului Traian Secara îi datorez intîlnirea cu exegezele despre Brâncuşi semnate de V. G. Paleolog şi Ionel Jianu. După terminarea facultăţii, Marcu şi alţi colegi de-ai lui s-au trezit „vărsaţi” pe şantierul Casei Poporului, unde ani de zile şi-au umplut plămânii cu praf de travertin, executând decoraţiunii în piatră şi şubrezindu-şi dinţii în scrîşnetele care le acopereau revolta interioară, mai ales cu prilejul vizitelor Ceauşeştilor pe şantierul asemănător aceluia de la piramide.

Nici Marcu nu a fost ocolit de alianţa cu alcoolul. Nu l-am întrebat niciodată de ce bea, dar, aidoma multora dintre noi, nu bea tocmai din plăcere; copii de la ţară, fusesem martori la multe silnicii comise de comunişti în lumea satului, amuţită de trupele ruseşti şi de amintirea lor. Tatăl lui Marcu era olar, printre puţinii care mai rămăseseră în meseria asta, prin acele părţi ale Argeşului. Făcuse războiul din 1941 până după 23 august 1944, când a fost luat prizonier şi vreo doi ani i-a trăit în infernul Siberiei. Norocos, Marcu cel bătrân s-a întors acasă, tăcut şi cu sufletul ferfeniţit de orori, acasă unde a găsit o lume înspăimântată, amuţită, prăbuşită... Când povestea despre tatăl său, Marcu avea o bucurie molcomă în ochi, vorbea cu veneraţie despre genitorul său şi, cu toate astea, în mod paradoxal, pe frunte îi apărea o cută

Foto: Murivale

întunecată, în care simţeam durerea tatălui său, cută care, cu trecerea timpului, a făcut parte din expresia lui de cum ieşea din somn. Vinul şi olarul, ca demiurg de subceresc, au fost temele persanului Omar Khayyam, aşa că nu m-a mirat că prietenul meu ştia pe deasupra multe rubayate ale acestuia – îi aminteau de tătâne-su, de artă, de iubire şi de pierderea de sine, dată de beuturile de tot felul. Adesea, ca să-l fac să povestească despre tatăl său – felul în care povestea îmi făcea o plăcere deosebită, îmi dădea senzaţia că părinţii noştri sunt veşnici - , îl provocam mereu cu acelaşi catren: „Olarul stă în faţa roţii. Cântă./ El modelează şolduri de ulcioare...” Marcu mă întrerupea şi continua: „El cranii mândre de sultani frământă / Şi ofilite mâini de cerşetoare.” Şi mai urma o poveste din prizonierat, cu Ăl Bătrân şi paznici răi, adesea obosiţi şi ei, cu mujici din stepă, liberi dar înspăimântaţi...

Prin 1981, dacă mai ţin bine minte, Marcu şi câţiva colegi (Vlad Ciobanu, Narcis Teodoreanu şi alţii) au participat la o tabără de sculptură, iniţiată de edilii piteşteni. Au lucrat în piatră mai bine de două săptămâni, la umbra pinilor de lângă Capela Cimitirului Sf. Gheorghe. Sculpturile lor au fost amplasate în diverse locuri din oraş. Ţin minte că seară de seară câţiva boemi piteşteni ne întâlneam cu tinerii sculptori, beam bere, vodcă, vin şi purtam discuţii despre câte în lună şi în stele. Literatura şi artele erau, desigur, în centrul discuţiilor. Atunci am citit pentru prima dată din poemele unei cărţi (mai târziu pierdută ?) – „Hakim şi nevăzutele”. Tită a citit o variantă (a câta, oare) a „eternei” lui „Shambale”, Ion Durac a scris degrabă şi a citit o nouă povestire onirică, avându-l ca personaj pe Sisif Marmara, evident – de data asta Sisif aducea în real obiectele din visele nocturne, obiecte care, atinse, îţi dădeau putere să înţelegi limba păsărilor sosite de nicăieri! Era o emulaţie nemaipomenită, se dezbăteau temele fierbinţi ale artei: postmodernismul şi iminentul impact ar scriitorilor şi artiştilor cu societatea post-industrială. Marcu avea un exemplar al uneia dintre multele cărţi scrise de Emil Cioran, „Amurgul gândurilor”, din care ne-a citit multe pagini.

După zavera din decembrie 1989, viaţa lui Marcu a cunoscut şi bune, şi rele. A fost, la început, asistentul profesorului sculptor Paul Vasilescu, apoi lector universitar. A participat la diverse tabere de sculptură din ţară, a expus în galerii româneşti şi din străinătate. Acum câţiva ani a avut o expoziţie la „Galeria Simeza”, sub titlul „Stăpânul câinilor săi”. Ironia şi autoironia ar caracteriza această expoziţie, lucrările grăiesc despre limitele acestei arte, despre frământarea şi neputinţa sculptorului, despre surogatul cultural, deprofesionalizare şi înstrăinarea colectivă. Reputatul critic de artă Pavel Şuşară a spus, printre altele, despre pattern-ul expoziţiei : *„Câinele, de pildă, care potenţial este o metaforă duală, a loialităţii şi a agresivităţii, a prieteniei şi a duşmăniei, a domesticului şi a stihialului, se regăseşte simbolic prin morfologia lui bicefală şi este adus, moralmente, într-o stare de inofensivitate. Egal distribuită în două direcţii divergente, imaginea devine statică şi benignă prin anularea reciprocă a sensurilor contradictorii.”*

Partea goală a paharului postdecembrist, din care Marcu a trebuit să soarbă neantul, se pare că a fost cu mult mai mare – Marcu a pierdut, „graţie” legii retrocedării, atelierul de pe Splaiul Dâmboviţei, apoi casa în care locuia cu distinsa şi înţelegătoarea soţie, Doamna Aurora. I-a sărit în ajutor un prieten vechi şi controversat personaj din viaţa publică – Liviu Luca, liderul de sindicat din SNP Petrom; accesta i-a plătit, în numele lui Marcu, proprietarului de drept al locuinţei o apreciabilă chirie, pe mai mulţi ani. Provizoratul şi frământările legate de artă, de calea sa în sculptură, l-au îmbolnăvit pe artist. În cele din urmă a primit un atelier în vestita stadă Pangrati. Din nefericire, Marcu nu a mai putut să lucreze decât foarte puţin, în atelierul cel nou, care i-a servit şi de locuinţă; mai mult a zăcut şi a meditat în tăcere, aşteptând, aşteptând... Tot în tăcere (şi lucid), Marcu s-a stins pe 6 februarie, anul curent, chiar ziua în care a împlinit 63 de ani de viaţă... Vestea mi-a sosit peste o săptămână - cineva mi-a ascuns-o, ştiindu-mi inima şubrezită de un infarct şi zeci de atacuri de angină... Am aflat, totuşi. A fost ca şi cum şi eu aş fi plecat în neant... Cu greu am scris aceste rânduri, după ce vreo două săptămâni am retrăit prietenia mea cu Marcu, cel revoltat şi deopotrivă blând, atâta cât poate fi Apa Vavilonului, între două robii... Printre altele, am constatat că nu am nicio fotografie a prietenului meu, ori una cu noi doi sau cu alţi prieteni... Nici în memoria NET-ului nu l-am găsit, semn că Marcu a ocolit singurătatea virtuală, preferând-o pe cea de obşte, omenescă şi sângeroasă. Brusc mi-am amintit cum ne povestea, mie şi lui Gicu Cîrstea, acum mai bine de 30 de ani, ceva despre un alt amic, dar căruia îi uitase numele. Văzând că nu ne lămureşte cu un portret de cuvinte, Marcu a scos un bloc de desen şi un cărbune, din porhartul de care nu s-a despărţit zeci de ani, şi ni l-a desenat pe absent ! Atunci am ştiut despre cine e vorba! În această pagină se află o fotografie a lui Gheorghe Marcu făcută şi dăruită de Vasile Mureşan-Murivale, pictor cu har şi delicat prieten, căruia îi mulţumim cu smerenie...

Nici Marcu nu a fost ocolit de alianţa cu alcoolul. Nu l-am întrebat niciodată de ce bea, dar, aidoma multora dintre noi, nu bea tocmai din plăcere; copii de la ţară, fusesem martori la multe silnicii comise de comunişti în lumea satului, amuţită de trupele ruseşti şi de amintirea lor.

CUVÂNT ȘI VORBĂ

...cuvântul, el singur, circulă din limbă în limbă – și vorba aceea: cuvintele sunt ca banii, aceia care circulă mai mult sunt mai buni; dar expresiile, nu: ele stau locului, nu se lasă diz-locate, ele prind și ferecă în ele cuvintele.

N.G.

Nicolae Ţăranu revine în librării după ani buni (cam lungi) de tăcere, cu două cărţi: „Judecată măgărească" şi „Cârciuma deochiaţilor", ambele scoase la Editura *Tracus Arte*, pe banii săi (ajutat de patron să plătească în rate lunare, pe care le achită de fiecare dată când vin Kalendele greceşti)[1]... Lumea tânără ar trebui să ştie mai apăsat cine este aceste "copil teribil" al prozei scurte româneşti, care înainte de 1989 câştiga săruturi pe frunte de la adversarii (eleganţi, de altfel, ai) lui Fănuş Neagu, dar era privit cam pe sub sprâncene de prietenii (aceştia, nu prea eleganţi, ai) lui Nicolae Velea. Vine din sudul Dobrogei, din satul cu denumire turcească Almalău (care în româneşte se traduce Mere acre), bunicii lui s-au strămutat din zona Călăraşilor în Cadrilater şi de aceea au fost numiţi, acolo, de noii vecini „ţărani", adică pentru că vin din ţară, nu din Dobrogea, ar fi cum li s-ar fi zis „regăţeni" – şi asta trebuie reţinut: el nu este agricultor, nu a avut ca ideal să atingă condiţia de fermier; de viaţa de la ţară îl leagă mai degrabă obiceiul creşterii şi îngrijirii vitelor – dar nu a vacilor sau boilor, ca să zici că eponimic ar fi trebuit să devină „boier" (sau paronimic, mă rog: de un fel de destin al numelui vorbesc, şi mai adaug că, subliminal, aserţiunea s-ar susţine, de vreme ce adresarea curentă a lui Nicolae Ţăranu către prieteni sau cunoscuţi este "Bre" sau „Boierule!", nu ca tic verbal, ci cumpănit după împrejurări, cum le zicea Marin Preda „Micimane!" sau „Monşer!" apropiaţilor de grade diferite). Nu; el este pasionat de viaţa animalelor mici, oi şi mai ales măgari. Despre aceştia din urmă ştie tot ce se poate şti, mai ales din viaţă dar şi din literatura ce li s-a dedicat de-a lungul timpului, de la măgarul lui Apuleius până la cei ai lui Nastratin Hogea. În proza scurtă el inventează *miteme*, adică fragmente, arhei de mituri, dar asta după ce aduce grămezi de obiceiuri, eresuri, tradiţii neguroase din satul său. Foloseşte o limbă românească oarecum proprie, în sensul că nu scrie în cuvinte, ci aproape exclusiv în expresii închegate de limbă, fie obişnuite – fie inventate ca metafore – montate într-o sintaxă cultă, actuală. Este un depozitar nativ al limbii româneşti, cu tot ce înseamnă literatură populară, de la snoavă, scrântitură de limbă, proverb până la poveste, povestire, banc – de asta convingându-mă cu ochii şi urechile proprii. Îmi aduc aminte că, cititndu-i cândva o bucată literară, i-am arătat, în raftul bibliotecii mele, cele 10 volume din *Proverbele românilor* de Iuliu Zane scoase la Ed. Scara în anii 2003-2004. S-a uitat cam speriat la ele şi a exclamat, oarecum ca Ion al lui Rebreanu: – *Aoleu,* Boierule, *când le citesc eu pe-astea!?* – pentru ca apoi, din timp în timp, să-mi returneze câte un volum zicând aproape stereotip: – *Hai,* Bre, *că pe-astea le ştiam pe toate. Nu chiar aşa, dar pe aproape.* Nu m-am supărat că mă degradează de la *boierule* la *bre*, dar i-am dat *Păcală şi Tândală* de Costache Negruzzi, pe care a citit-o pe loc, şi l-am auzit, în fine, exclamând: – *Uite, pe-asta n-am auzit-o, s-o ţin minte.* Bag seamă, pentru el însuşi nu e nici una nici alta; desigur era vorba de un proverb cam păstos, cum îi place de altfel: *Cu zeamă de fată mare nu se roşesc ouăle*, scrie Negruzzi negru pe alb.

Personajul prozelor lui Nicolae Ţăranu este un măgar, Puiu pe nume, care vorbeşte cu stăpânul său şi – mai ales – înţelege gândul oamenilor. Puiu descoperă lumea, Puiu merge să de însoare (în patru ipostae), Puiu este foarte îndrăgit de femei, se face pentru un timp şi ziarist, merge şi la Divan...Este o exuberanţă stilistică în aceste povestiri ce aminteşte de marile sărbători ale limbii române, iar invenţia epică toarce pe nerăsuflate întâmplări într-o atmosferă picaresc-burlescă amintind de Anton Pann (una dintre povestiri îl evocă). Nicolae Ţăranu s-ar vrea înrobit spiritului lui Ion Creangă – dar, repet, el se reazemă mai bine în Costache Negruzzi, acela din pariul cu prietenii că va scrie o bucată literară numai din proverbe şi expresii de limbă, ieşindu-i de aici *Păcală şi Tândală*. Este vremea *Povestei vorbii* a lui Pann „cel isteţ ca un proverb": prin *vorbă* nu se înţelege cuvânt (singur), ci cuvânt în montare de cuvinte, ţesătură de expresii idiomatice – care ţesătură conduce naraţiunea, povestea, unde vrea ea, cum ies vorbele, autorul abia dacă-i poate ţine urma. Sensul estetic al acestui mod de compunere ţine oarecum de chimie: cuvântul ar fi *atomul* – iar expresia este molecula, pentru ca sintaxa să fie o rezultantă în sine. Desigur, cuvântul, el singur, circulă din limbă în limbă – şi vorba aceea: cuvintele sunt ca banii, aceia care circulă mai mult sunt mai buni; dar expresiile, nu: ele stau locului, nu se lasă diz-locate, ele prind şi ferecă în ele cuvintele. La Creangă, apoi, sintaxa este cultă, oarecum popească, ţine în frâu expresiile – pe când în experimentul Costache Negruzzi este naturală, supusă vorbelor în înlănţuire.

Desigur, Nicolae Ţăranu nu este cu totul original, nici unic în literatura noastră – dar el susţine cu program şi cu insistenţă această teză pe care o regăsim şi în *Nuntă cu bucluc*, de pildă, şi pe care o mai surprind în scrierile unor scriitori contemporani basarabeni, şi mai ales bucovineni (am scris despre Simion Gociu, explicând acelaşi lucru: renaşterea literaturii ţărăneşti se poate face mai simplu prin Costache Negruzii decât prin Ion Cerangă). Nu e vorba de neaoşism aici, sau de vreun neosemănătorism, etc. – ci de un experiment pur, de o miză pe care autorul o pune în joc. El câştigă pentru că trăieşte aceste vorbe, este făcut din moleculele limbii române – sau, cum spunea Marin Preda, are talent de acasă. Ciudat mi se pare că-şi face, câteodată, socoteala să-şi traducă povestirile în alte limbi. Este imposibil, proverbele nu se traduc, iar această partre intraductibilă a unei limbi face valoarea ei. Scriitori precum Nicolae Ţăranu sunt (pre)destinaţi să rămână numai ai limbii native, să atragă curioşii către această limbă, ei se sacrifică în ea – adică o sanctifică – oficiind-o.

N. GEORGESCU

O poetă în plină ascensiune

În peisajul liricii româneşti contemporane, Florica Gh. Ceapoiu ocupă un loc aparte, prin stăruinţa sa de a scrie poezii cu formă fixă, îndeosebi sonete, rondeluri şi catrene. Câteva dintre sonetele sale au fost incluse deja în antologia reprezentativă a sonetului românesc, alcătuită de poetul Radu Cârneci.

În decursul a zece ani, de când s-a afirmat în cadrul cenaclurilor literare „Perpessicius" şi „Literatorul", din Bucureşti, ea a publicat zece volume de versuri: „Melodii din taina serii", „Gând ascuns printre oglinzi", „Dintr-un timp al regăsirii", „Printre crini şi albe turnuri", „Aur şi ivóriu", „La izvorul neuitării", „Muguri de lumină", „Raza de lună", „La ospăţul zorilor" şi Reverberaţii pe treptele cuvântului", apărute la editurile: Tritonic, Perpessicius, Arefeana, Semne şi Rawex Coms, fiecare dintre ele având câte două-trei cronici de promovare, semnate de regretaţii Ion Rotaru şi Constanţa Buzea, de criticii literari Aureliu Goci şi Horia Gârbea, din partea unor confraţi precum: Radu Cârneci, Florin Costinescu, Florentin Popescu, Nicolae Dragoş, Victoria Milescu şi alţii, apărute în revistele: *România literară*, *Luceafărul*, *Luceafărul de dimineaţă*, *Curtea de la Argeş*, *Sud*, *Albina românească*, *Literatorul* şi altele.

Cu un astfel de palmares şi un talent deosebit, reformulat inginereşte, prin natura profesiei şi formaţiei sale, ordonându-şi măsura versurilor, rima şi ritmul, dar, mai ales, prin sobrietatea şi gingăşia unor expresii artistice, care au devenit deja cunoscute în rândurile confraţilor, cred că poeta Florica Gh. Ceapoiu ar fi trebuit să se bucure de o mai mare apreciere şi promovare în rândurile breslei scriitoriceşti şi în revistele culturale.

Volumul „Nestinse candele", tipărit la Editura Semne, în 2013, devine, pentru mine, principalul martor şi considerent pentru cele afirmate până acum.

Cartea sa cuprinde sonete, rondeluri şi catrene, într-o simetrie bine concepută, cu un limbaj artistic elevat şi convingător: „Trecut-au vremile, urmându-şi goana, / Pe lângă turle vechi de mănăstire, / Menite în lumină să se-nşire / Pe rugul vieţii, amintind de Ana" (*La temelii de timp*, p. 20) sau „În vălul nopţii-nveşmântând idei, / La foc mocnit din vreascuri şi surcele, / Pun vorbelor cununi, brăţări, inele / Şi mană sufletească drept temei" (*În vălul nopţii*, p. 14).

Cele mai multe poezii au o tematică tradiţională, clasică, referindu-se la întrebările multiple ale unui suflet sensibil, ale unei minţi instruite şi selective, iscoditoare şi adăpate cu o bogată lectură pregătitoare, la o iubire statornică şi romantică, la regretul faţă de trecerea timpului neiertător: „Prin versuri, sufletul se-mparte / Între iubire, ură, milă, / Păşind spre sfere de nemoarte, / Sub talpa vremilor ostilă, / Tu eşti aici, el e departe..." (*Sub talpa vremilor*, p. 51).

Versurile sale de dragoste se încadrează armonios în peisajul liricii româneşti, amintind de Mihai Eminescu, Octavian Goga, Ion Pillat sau Vasile Voiculescu: „Îmi bate în fereastră trandafirul, / Corole mii se-nalţă în troian; / Prin plete lunecând – un năzdrăvan, / Mă-mbrăţişează mângâios zefirul. // Polen de vise cade mai avan / Pe frunte, unde-mi picurară mirul, / Să împletească tinereţii firul / Tot mai puternic, răzbătând prin an. // La nunta noastră-n sfintele altare, / S-or risipi şi rozele de foc; / Parfumul răspândit spre împăcare // Va îndemna toţi fluturii la joc; / Frumosul revărsat – un dar îmi pare / Şi plâng, iubite, de prea mult noroc (*Plâng, iubite!*, p. 31).

Iată şi un catren de o rară subtilitate, ca un fel de crez poetic pe ton feminin, continuând parcă „Testamentul" lui Tudor Arghezi, ori „Eu nu strivesc corola de minuni a lumii", de Lucian Blaga: „Prins în mrejele risipei, / Noaptea o petrec prin cânt – / Împlinind un legământ, / Adâncesc adâncul clipei" (*Crezul poetului*, p. 85).

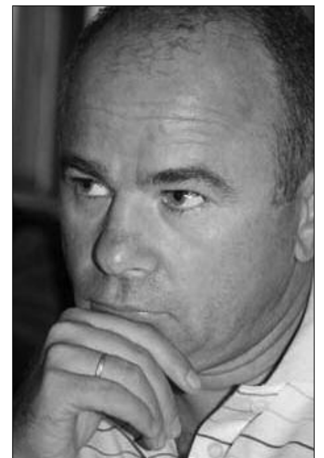
Pe bună dreptate, în cuvântul înainte, intitulat „O menire a poeziei – adâncirea clipei", poetul Florin Costinescu scria: „Într-adevăr, cu această carte autoarea a reuşit încă o adâncire a clipei noastre trecătoare" (p. 10).

În sprijinul unor idei asemănătoare, se pronunţă, pe coperta a patra, şi poetul Radu Cârneci: „Da, Florica Gh. Ceapoiu – alături de colegi din generaţiile de după noi – se împlineşte cu har şi o anume fermitate (necesară) în hotarele creaţiei de bună calitate", iar critical literar Aureliu Goci subliniază: „Asumarea rigorilor clasice precum şi resemnificarea învăţăturilor biblice ca principii morale conferă creaţiei o notă de originalitate tipologică şi specificitate inconfundabile" (*Referinţe critice*, p. 114).

Cu vreo zece ani în urmă, la apariţia celui de-al doilea volum de versuri al Floricăi Gh. Ceapoiu, „Gând ascuns printre oglinzi", 2005, prof. univ. Ion Rotaru avea o previziune, care s-a împlinit prin stăruinţă şi talent: „Echilibrul în compoziţie, ordinea, geometria aşezării cuvintelor, a sonurilor mai bine zis, încântă spiritul şi-l linişteşte, inculcă senzaţia seninătăţii absolute în mintea contemplatorului operei, cum ar fi zis, în prelungirea hegelienilor, Titu Maiorescu" (*Referinţe critice*, p. 113).

ION C. ŞTEFAN

Leonid Dragomir

Biblioteca de filosofie

Gustul filosofic pentru absolut

Învaţă să trăieşti. Tratat de filosofie pentru tânăra generaţie de Luc Ferry (trad. de Cristina Bîzu, Ed. *Curtea Veche*, Bucureşti, 2007) a pornit de la ideea unui curs pentru adolescenţi şi adulţi neiniţiaţi într-ale filosofiei, ţinut într-o vacanţă undeva "într-o ţară unde se întunecă la ora şase seara". Autorul declară că a încercat să prezinte, atât în discursul oral, cât şi ulterior, când şi-a revăzut notaţiile pentru a scrie această carte, "tot ce consider azi ca fiind esenţial pentru istoria gândirii, tot ce aş dori să las moştenire familiei şi prietenilor". Este vorba aşadar de o înţelegere personală a ceea ce înseamnă filosofia obţinută după ani de studiu, cărţi publicate, învăţământ. Conform celebrei butade este înţelegerea ce rămâne după ce ai uitat tot.

Pentru a-şi iniţia auditorii/cititorii, presupuşi ignoranţi, Luc Ferry a început cu întrebarea căreia nu i s-a găsit până acum - din păcate după unii, din fericire după alţii - un răspuns unanim acceptat: ce este filosofia? Răspunsul său evită căile bătute, de manual, axate pe dezvoltarea spiritului critic, abilitate de argumentare, capacitate reflexivă şi porneşte de la datul fundamental, fiindcă-l deosebeşte de animale, al omului: conştiinţa morţii, a finitudinii sale. Ea este cea care îl determină să-şi caute mântuirea. Apropierea filosofiei de religie, care la rândul său promite mântuirea cu condiţia credinţei, oferă şi cea mai simplă cale de înţelegere a filosofiei. Într-adevăr, dacă atât filosofia cât şi religia îşi propun să vindece omul de moarte şi de spaimele legate de ea, totuşi mijloacele sunt diferite. Filosofia începe, susţine Ferry, acolo unde apare îndoiala cu privire la contrastul dintre bunătatea lui Dumnezeu şi existenţa atâtor rele în lume. Ce-i de făcut în condiţiile în care, pentru unii, consolările religiei nu mai funcţionează? E de învăţat, răspunde filosoful francez, un mod de a trăi care să-l ferească pe om de răul morţii, care înseamnă şi teamă, dar şi nostalgie, culpabilitate, incapacitate de a trăi clipa, refugiul într-un viitor nebulos. Filosofii îşi propun să reia totul de la capăt pentru cei care şi-au pierdut credinţa sau n-au avut-o niciodată. Scopul este întreit: a înţelege ceea ce este (teoria), ceea ce ar trebui să fie, mai ales în relaţiile dintre oameni (etica) şi ca o încununare a celor două, obţinerea unui mod de viaţă împăcat cu sine şi cu lumea prin învingerea spaimelor pe care limitarea le trezeşte în noi (înţelepciunea). Întreaga istorie a filosofiei din antichitate până în postmodernitate este interpretată ca ilustrare a celor trei domenii: teorie, etică şi înţelepciune. Mariile construcţii filosofice, de la Platon până la, să zicem Heidegger, exprimă de fapt opţiuni fundamentale ale umanităţii de care depindem, fie că suntem sau nu conştienţi. Totuşi, a fi conştienţi de ele ne oferă o şansă de a ne elibera de prejudecăţi şi manipulări, inclusiv libertatea de a ne reîntoarce altfel echipaţi spre înţelegerea religiei, a credinţei. Finalul cărţii expune propriul program filosofic în contextul lumii actuale, globalizată, tehnicizată, materialistă şi postmetafizică. El urmează aceeaşi schemă tripartită: teorie, etică, înţelepciune.

Teoria lui Luc Ferry propune un nou umanism, care ia în seamă criticile lui Nietzsche sau Heidegger la adresa umanismului tradiţional. Ca şi vechiul umanism, de factură metafizică, el nu poate fi întemeiat decât pe transcendenţă. Nu însă pe transcendenţa cosmosului, a organizării armonioase a lumii, precum la grecii antici, nici pe transcendenţa faţă de întreaga creaţie a Dumnezeului creştin, ci pe ceea ce filosofului german Edmund Husserl numea "transcendenţă în imanenţă". Este vorba despre constatarea experienţială că valorile, deşi se manifestă în noi (imanenţă), ni se impun ca şi cum ar veni din afară (transcendenţă). Nu noi inventăm adevărul ştiinţific, frumuseţea unei opere de artă, sau imperativele etice. Le resimţim interior, dar nu ca impuse de o autoritate, ci sub forma unei necesităţi aproape palpabile. Exemplul cel mai elocvent de transcendenţă imanentă este îndrăgostirea. Te îndrăgosteşti de o fiinţă din afara ta, dar sentimentele faţă de ea le simţi înlăuntrul tău cel mai profund. Transcendenţa imanentă obligă la autoreflecţie, la evaluarea

critică a propriilor afirmaţii şi trăiri. Este ceea ce au făcut ştiinţele în a doua jumătate a secolului XX, conştiente de pericolele pe care descoperirile lor le pot genera atât asupra omului, cât şi asupra mediului său natural.

Preocuparea pentru om redevine aşadar centrală într-o viziune transcendentă non-metafizică asupra realităţii. Consecinţa etică principală constă în faptul că preocuparea pentru celălalt, pentru fiinţele situate pe acelaşi plan cu noi, înlocuieşte idei precum: Dumnezeu, patria, revoluţia ş.a. Se produce o divinizare a umanului, spune autorul, în sensul că am fi astăzi mai capabili să ne sacrificăm pentru aproapele decât pentru entităţi de felul celor pomenite anterior. Sacrul subzistă acum în inima omului, ca şi transcendenţa.

Umanismul, consideră Luc Ferry, poate readuce în atenţie vechea problemă a înţelepciunii, prin trei elemente: exigenţa unei gândiri lărgite, înţelepciunea iubirii şi experienţa doliului. Gândirea lărgită înseamnă capacitatea de a te descentra, de a te pune în locul celuilalt pentru a înţelege cum gândeşte revenind apoi la tine spre a te raporta critic la anumite stereotipuri şi clişee transmise prin educaţie. Doar în felul acesta poţi deveni capabil să înveţi de la ceilalţi şi astfel să-i iubeşti în unicitatea lor. Aceasta nu se confundă nici cu particularul, cu elementele ce ţin de contextul exterior, nici cu universalul abstract (generalităţile), ci constă precum în cazul operei de artă în sinteza şi astfel depăşirea lor. Unicitatea se realizează prin relaţie cu ceilalţi şi astfel ea este strâns legată de gândirea lărgită. Deschiderea spre celălalt, fie acesta o persoană, o operă de artă, un colţ din natură etc, conferă clipelor plinătate şi astfel eliberează din timp. Trăirea senină a consistenţei prezentului duce la depăşirea spaimei de moarte, legată întotdeauna de trecut şi de viitor. Iubirea şi gândirea lărgită întâlnesc problema mântuirii. Şi totuşi, poate ajuta fericirea clipelor unice şi pline la suportarea pierderii unei fiinţe iubite? Filosoful francez refuză atât soluţia budistă a nonataşmentului faţă de orice fiinţă, cât şi cea creştină a credinţei în învierea trupurilor. Soluţia sa este de a încerca să trăim cât mai împăcaţi şi în bucurie cu cei dragi, având mereu în conştiinţă inevitabilitatea pierderii lor. E o înţelepciune pe care mărturiseşte că nu o posedă, dar în a cărei posibilitate vede încoronarea unui umanism debarasat de idolii metafizici şi religioşi.

Ce-i de făcut în condiţiile în care, pentru unii, consolările religiei nu mai funcţionează?

Sunt întrutotul de acord cu personalismul implicat în ideea gândirii lărgite a lui Luc Ferry. Notele acestuia sunt: înţegerea de sine trece prin înţelegerea celorlalţi; cunoaşterea reală a acestora conduce la iubire; iubirea ne constituie în unicitatea noastră ireductibilă, transformându-ne din indivizi în persoane. Mă nedumereşte doar faptul că relaţia cu ceilalţi pare a exclude relaţia cu Celălalt, cu Dumnezeu. Aceasta cu atât mai mult cu cât inspiraţia creştină este evidentă şi afirmată ca atare. Luc Ferry îşi declară în mai multe rânduri admiraţia şi atracţia pentru creştinism, ca şi neputinţa de a crede. De altfel numeşte undeva umanismul nonmetafizic un "creştinism secularizat". A stabili în ce măsură acesta se apropie sau se opune creştinismului trăit în Biserică ţine de competenţele unui teolog. Cert este însă că *învaţă să trăieşti* are într-adevăr darul de a formula profund, personal şi clar neliniştile celor care într-adevăr caută şi altceva decât ceea ce le propune lumea. Luc Ferry redescoperă câteva dintre rosturile uitate, cel puţin în mediile academice, ale filosofiei, readucând în actualitate gustul pentru absolut.

Florian Silişteanu

Din cana cu păsări

poem
și de la capăt

ești de o mie de ori mai frumoasă decât fluierul meu dând la coasă
ești de o mie de ori mai curată decât depărtarea aceasta de soartă
îţi spun că de o mie de ori mai tăcută decât apa asta de apă băută

tu îngerule care te prefaci în mereu de stea și zaci
ia-ţi paltonul vine frigul și ţi s-a înnoda buricul
fugi din lume fugi de mine cât mai poţi și ascunde-te-ntre roţi
că le vine rând la toţi care vii care din morţi
să te tragă iar la sorţi

de o mie și de sută și de ori până spre nori
Domnul meu surpând la scări

3 martie, 2015
Fair Waks, California

litere

Mariana Şenilă-Vasiliu

Fascinația ineditului. Petra

La Petra, cele mai diferite influențe, egipteană, palmiriană, elenistică și romană, au creat un stil original și inconfundabil. Faptul că toate sunt excavate în gresie și nimic nu este construit m-a derutat într-atât încât nu știu dacă se mai poate vorbi de arhitectură sau mai degrabă de o sculptură cu forme arhitecturale.

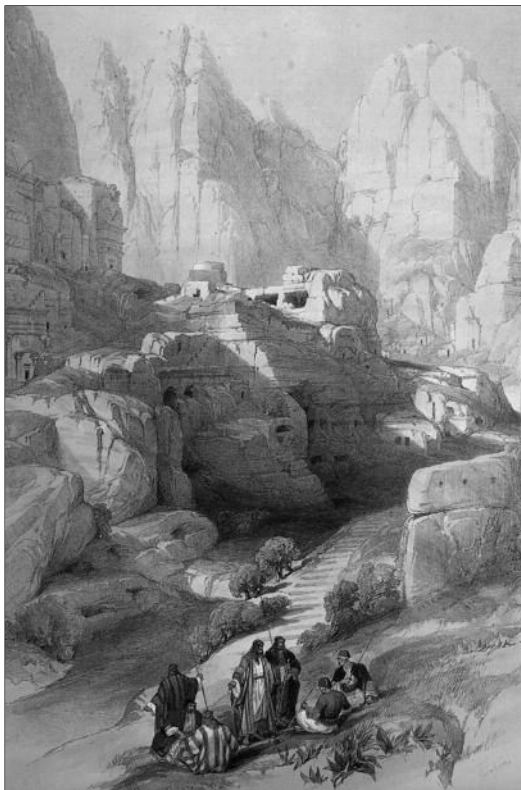
Între ceea ce ne imaginăm în contactul cu realitatea concretă, adeseori survine decepția. Cu Petra lucrurile s-au petrecut taman pe dos. Imaginația mea s-a dovedit mult prea săracă față de spectacolul oferit de peisajul, arhitectura și coloritul acestei minuni a minunilor care este orașul antic. Visul cu privire la enigmatica așezare devenită capitala nabateenilor, croit după câteva imagini dintr-un volum de vulgarizare istorică, modest și prost imprimat, era palid și lipsit de strălucire. Până și legenda misterioasei așezări era mai prejos de fascinantul joc de forme și culori ce scânteiau în lumina soarelui de dimineață. Petra era pentru mine visul visat în alt vis. După perioada de abstinență impusă de crunta realitate de dinainte de 1989, când cu greu îmi puteam imagina că voi ajunge să trec vreodată de granițele României lăcătuite pe dinăuntru, am fost binecuvântată să călătoresc mult și în locuri din cele mai neașteptate. Am văzut puzderie de orașe antice, de monumente arhitecturale și așezări uitate de lume smulse junglei, dezgropate din nisip ori de sub pământ, însă niciunul nu poate fi asemuit în frumusețe și inedit cu Petra. Pentru că la Petra totul e altcum începând cu locul, o falie produsă de un cutremur în mijlocul muntelui, și terminând cu arhitectura săpată în gresie colorată în mod natural. Misterios popor, straniu loc, enigmatică arhitectură! Și peste toate, uitarea ce s-a așternut deasupra ei sute de secole.

Stârnită de emoția de a mă afla atât de aproape de împlinirea uneia din cele mai arzătoare dorințe, aceea de a vedea miraculosul oraș antic nabateean, deși ostenită după atâtea zile de drum m-am trezit cu noaptea-n cap. La acea oră matinală când toată lumea dormea, nici țipenie de om pe culoarele hotelului. Moment mai fericit de a admira priveliștea de pe terasa hotelului, în liniște și fără ghionți turistici - *Priviți aia, uitați-vă la cealaltă!* -, nici că se putea. Pe de altă parte, situarea hotelului pe o colină înaltă care domina valea, îngăduia una din acele rarisime perspective panoramatice numită „în zbor de pasăre" care stârnesc concomitent fiori de teamă și senzații de nespusă plăcere. În adâncimea peisajului se profila masivul muntos în care, închisă ca într-o geodă, se afla Petra. Văzut din depărtare, cu stâncile rotunjite de intemperii, plesnit în sute de bucăți, muntele semăna cu un uriaș molar de ierbivor antedeluvian fosilizat. Lumina din zori îmblânzea dezolantul aspect al muntelui, colorându-l într-un subtil gri-roz ce ar fi înnebunit orice pictor colorist. Pe Monet, de exemplu. Cu pulsul accelerat și înfiorată de emoție, am tras adânc aer în piept ca unul pe cale să se sufoce. Bucuria e și ea uneori dureroasă și greu de suportat.

În mai puțin de o jumătate de oră, autocarul ne-a lăsat la marginea satului de beduini aflat la barieră cu Petra. Dacă am înțeles bine, satul a fost format de ultimii locuitori ai orașului antic, după evacuarea lor din sit în 1997 când au început săpăturile arheologice. Odată trecuți de bariera prin care se controlează afluxul turistic, foarte aproape, am dat peste grupul conducătorilor de cămile, cai și asini, doar înșeuați sau înhămați la trăsurici, ce așteptа clientela turistică. Deși cel mai bun lucru de făcut ca să vezi și să înțelegi cât de cât ce înseamnă Petra este să mergi pe jos. Sunt, însă, destui pentru care comoditatea feselor este mai importantă decât mersul *per pedes*. Procedând astfel, ei ratează spectacolul fără seamăn al defileului de gresie prin care se accede în zona centrală a orașului antic. Or, cu așa ceva nu te mai întâlnești, e unic în lume.

În Orientul Apropiat, animalele precum cămilele, caii și asinii se bucură în cel mai înalt grad de îngrijirea exterioară, ele sunt într-un fel oglinda comercială a stăpânului. Frumusețea harnașamentelor armonios colorate în care predomină un roșu special, nobil și catifelat, minunatele țesături decorative cu care sunt acoperite spinările animalelor, precum și colanele împletite de la gâtul acestora atrag magnetic privirile occidentalilor neobișnuiți cu așa ceva. Înțelegerea se face iute, iar cea mai bună propagandă comercial-turistică sunt tocmai decorațiile de tot felul cu care sunt împodobite animalele. E oarecum ciudată setea de culoare a populațiilor care trăiesc în medii deșertice, de parcă ar ține cu tot dinadinsul să substituie prin culoare lipsa ei din natură.

Îmi plac toate animalele. Mi-e dragă cămila pentru mersul ei agale și plin de demnitate, dar mai cu seamă pentru ochii ei mari, negri și umezi, umbriți de gene lungi asemănători cu ai lamelor, guanaco și alpaca, rudele sud-americane ale cămilei. Mi-au plăcut întotdeauna caii, mai cu seamă când sunt mai sălbatici, când își dezvăluie adevărata lor natură, mândră și dornică de libertate. În Orientul Apropiat, calul a fost și încă este la mare preț. Poezia arabă are două teme majore, iubirea și vitejia, exprimate prin frumusețea iubitei/femii și splendoarea calului în luptă. În Evul Mediu, o parte din caii din Orientul Apropiat și chiar de dincolo de fruntariile lui, erau importați din Moldova. Dovadă, acel proverb persan care spunea: „Un tânăr, călare pe un cal moldovenesc/Nimic mai frumos".

Îmi plac și măgărușii sau asinii, viețăți tratate îndeobște cu dispreț pentru aspectul lor modest, dar și pentru felul lor capricios de a se comporta. Văzându-i însă cât de docili cară greutăți ce le depășesc puterile și cât de stoic îndură soarele arzător, mai că nu-mi vine să dau crezare expresiei descalificante de „încăpățânat ca un măgar/asin sau catâr". Uitat lângă o stâncă, cu soarele văpaie deasupra capului, fără fir de vegetație în jur și fără apă care să-i astâmpere setea, un asin mi-a stârnit mila. Am scos din buzunar mărul luat pentru mine de la micul dejun să-mi astâmpăr setea și l-am întins. Cu câtă lăcomie l-a apucat și cu câtă voluptate l-a mâncat!

Am trecut de staționarul pentru cămile, cai și asini îndreptându-ne spre intrarea în Siq. De ce a fost numit culoarul Siq/Săgeată n-am înțeles, mai cu seamă că în unele locuri e întortocheat. Până la intrare am parcurs ceva mai bine de o jumătate de kilometru la loc larg, cu blocuri de gresie asemănătoare unor cuburi. Nimic nu te-ar putea face să crezi că acelea, numite de localnici Blocurile Djinilor/Ginilor ar fi morminte, mai ales că rotunjite de intemperii seamănă cu niște blocuri naturale de piatră. Odinioară, susțin arheologii, erau surmontate de piramide care roase de timp au dispărut. Unele blocuri, mai înalte și mai elaborate, amintesc de mormintele-turn colective de la Palmyra. Existența în ele a unei săli cu bănci de piatră aduc cu sala de banchet funerară romană, de *triclinium*. La Petra, cele mai diferite influențe, egipteană, palmiriană, elenistică și romană, au creat un stil original și inconfundabil. Faptul că toate sunt excavate în gresie și nimic nu este construit m-a derutat într-atât încât nu știu dacă se mai poate vorbi de arhitectură sau mai degrabă de o sculptură cu forme arhitecturale. Ar trebui găsit un nou termen care să definească fenomenul de la Petra. Termenele „troglodytic" sau „rupestru" cu care seamănă tehnica săpării în gresie este total impropriu, dar nici cel de arhitectură în sens tradițional nu este potrivit. Cum spuneam, la Petra totul este altminteri.

Orice așezare omenească depinde de o sursă de apă. Și din acest punct de vedere Petra e un paradox. Clima uscată alternează cu perioade scurte de ploi torențiale care pot inunda defileul ducând la adevărate catastrofe. Așa s-a întâmplat cu câteva decenii în urmă. Surprins de o astfel de ploaie violentă, un grup de turiști occidentali, 18 la număr, au murit înecați sau izbiți de pereții de stâncă ai defileului. Combinate, cantitatea uriașă de apă și strâmtoarea Siqu-lui, au făcut apa să funcționeze ca un furtun sub presiune, măturând totul în cale. Tragedia a fost datorată faptului că, ajuns în ruină, vechiul tunel de 90 m care deturna apa evitând intrarea în Siq a fost ignorat și lăsat în paragină, după cum s-a ignorat și rostul anticelor baraje, ruinate și ele, care, odinioară, reglau debitul apelor și feriseră capitala nabateeană de furia inundațiilor. Când au deturnat cursul apelor prin acel tunel, nabateenii s-au dovedit adevărați hidrotehnicieni; gândirea lor rațională și măiestria lor inginerească dovedește acest lucru. După dezastrul soldat cu morți de acum vreo treizeci de ani, sistemul de aducțiune al apelor în Siq, ca și deturnarea prin tunel au fost refăcute, nemaiexistând niciun pericol pentru vizitatori.

Până la intrarea în Siq, nimic nu prevestea uluitorul spectacol ce urma. Spațiul era larg, blocurile-morminte păreau niște bolovani oarecare, doar că de dimensiuni neobișnuite. Brusc în față se ridicau pieptiș, ostili asemeni unor ziduri de apărare, pereții de gresie. Au ceva amenințător, iar când pătrunzi în strâmtoarea defileului, a cărui lățime măsoară uneori doar cu puțin peste doi metri - întinzând brațele în anvergură, cu un minim balans poți atinge ambii pereți - te cuprinde senzația de claustrofobie. Din acest loc, marcat de picioarele unui arc, azi distrus, începe enigmatica capitală nabateeană Petra. Din acest punct, legenda se întâlnește cu realitatea mai puternică decât orice vis.

Secolul XIX a fost veacul aventurilor, al curajului nebunesc și al îndrăznelilor de tot felul, dar mai cu seamă al descoperirilor arheologice. Între (re)descoperirea Petrei și a orașului incaș pierdut Machu-Picchu, miracolele se înșiră precum mărgelele pe ață. Cu toată ostilitatea manifestă a Orientului Apropiat față de occidentali, au fost destui europeni care s-au aventurat, uneori cu riscul vieții, în lumea lui exotică. Societățile geografice au plătit inși care să exploreze Egiptul, Siria, Nubia și alte țări islamice. Ceea ce începuse prin sângeroasele cruciade, se continua prin cruciada științifică. Trimis de African Asociation cu misiunea de a explora Orientul Apropiat, elvețianul Johann Ludwig Burckhardt (1784-1817) s-a aventurat nebunește în acest mediu neprimitor. Bun vorbitor al limbii arabe și cunoscător al obiceiurilor musulmanilor, curios din fire și spirit aventuros, deghizat în arab și prezentându-se drept șeicul Ibrahim, el și-a depășit misiunea științifică. A împins îndrăzneala, vizitând până și locurile sacre ale islamului, Mecca și Medina, interzise accesului „necredincioșilor" europeni, lucru care l-ar fi putut costa viața dacă ar fi fost descoperit. Ajuns în sudul Iordaniei de azi, auzind despre legendara Petra, a angajat un localnic beduin să-l conducă în uitata cetate. Astfel a fost redescoperită în 1812 minunea minunilor care a fost capitala nabateeană. Moartea sa prematură, la doar cinci ani după crucialul eveniment, a stopat publicarea studiilor făcute de el în Orientul Apropiat, care au fost însă tipărite postum (Travels in Nubia, 1819; Travels in Syria and Holy Land, 1822 și Travels in Arabia, 1829).

Informațiile despre cele descoperite de Johann Burckhardt (a nu se confunda cu istoricul elvețian Jacob Burckhardt) au atras și

hoinar

alţi exploratori avizi de aventură în aceste locuri misterioase, printre care pe englezul David Roberts (1821-1890), traducătorul *Kamasutrei* şi al *Grădinii parfumate*, opere considerate licenţioase la vremea apariţiei lor. Vorbitor fluent, zice-se, a cel puţin patruzeci de limbi, printre care araba, pasionat de Orient în general, obişnuit să se deghizeze după cum era cazul, cu o înfăţişoare impunătoare, dar proteică în funcţie de situaţie, costumat în pelerin, în 1853 Richard Burton a intrat la rândul său în oraşele sacre Mecca şi Medina fără a fi descoperit. Doi ani mai târziu a publicat peripeţiile neobişnuitei aventuri în cartea „Pelerinaj la Al-Medina şi Mecca". Dacă a ajuns sau nu la Petra nu ştiu, ce ştiu însă e că un al treilea aventurier, scoţian de astă dată, nu numai că a vizitat pe îndelete Petra, dar a şi lăsat imagini document despre călătoria lui în Egipt, Siria şi Palestina făcută în 1838. Schiţe, acuarele ori desene mai elaborate executate de David Roberts (1796-1864), mărturii ale voiajului de aproape un an, sunt preţioase dovezi ale stării monumentelor şi peisajelor văzute, ale lumii creştine şi islamice cu care a fost în contact. David Roberts este considerat de britanici cel mai mare peisagist al secolului XIX, ceea ce e exagerat dacă se compară arta sa cu a altor pictori din acea vreme. Corect ar fi să se spună că a fost cel mai bun peisagist englez, dar din punct de vedere al picturilor-document lăsate. Incontestabil din acest punct de vedere este cel dintâi. Faptul de a fi întâiul occidental care a intrat într-o moschee, lucru interzis „necredincioşilor", îi arată curajul nebunesc şi marea îndrăzneală.

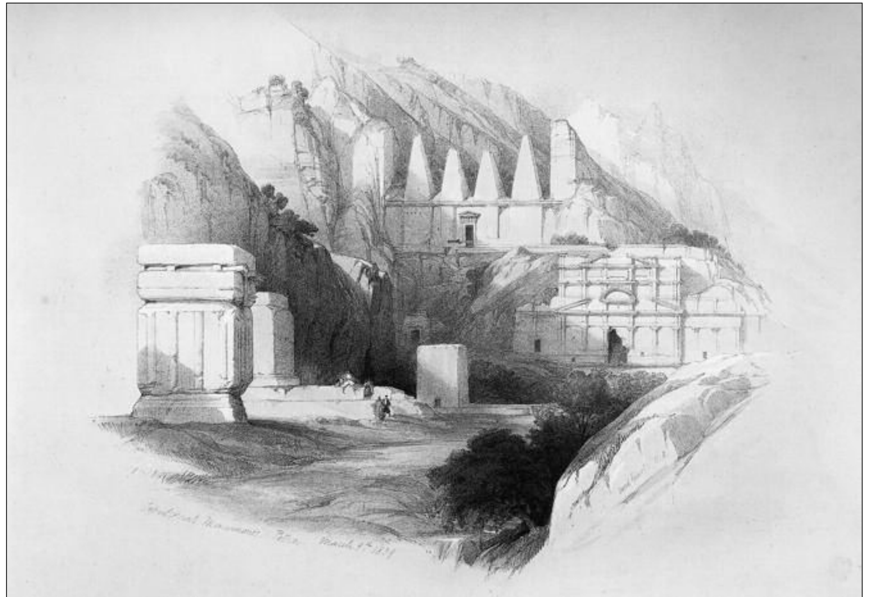
Cum era obiceiul peisagiştilor la acea vreme, David Roberts a realizat după schiţele şi acuarelele făcute la faţa locului, picturi în ulei executate în atelier. La acea vreme aparatul fotografic nu fusese încă inventat, singura metodă de reproducere a imaginilor pictate era gravura. David Roberts a avut parte de un gravor excelent, pe Luis Haghe, care a izbutit să redea în litografii spiritul peisajelor surprinse de pictorul scoţian. Acestea au fost publicate în 1842 şi 1846 în volumul intitulat *„Holy Land, Syria, Idumeea, Arabia and Nubia"*. În album, gravurile privind Petra sunt cele mai numeroase. Ele au fost realizate de David Roberts la începutul anului 1839. Interesant de remarcat că, în călătoria sa, pictorul scoţian a ajuns în Săptămâna Mare la Iordan unde a surprins imaginea de care povestea Bolintineanu, cea a grecilor ortodocşi îmbăindu-se ritual în apele sacre ale Iordanului, unii îmbrăcaţi cu acele cămăşi subţiri care, ude, se lipeau de formele anatomice precum în sculpturile greceşti antice (respectiva modalitate sculpturală poartă chiar denumirea de „tehnica hainei ude"), alţii goi, precum mama i-a făcut. Despre români, Bolintineanu specifică faptul că nu participau la acest ritual, chit că erau şi ei greco-ortodocşi.

Din recolta celor 247 de litografii realizate după desene, acuarele sau picturi în ulei de gravorul Luis Haghe, cel mai important atât prin număr, cât şi prin calitate, este lotul celor executate la Petra. Fascinat de tulburătorul peisaj, de ineditul şi frumuseţea arhitecturii nabateene şi de coloritul fără pereche al gresiei în care erau sculptate toate monumentele, de la cele umile până la cele mai spectaculoase, David Roberts pare să fi întârziat în 1839 destul de mult la Petra. Schiţele, realizate *sur le vif*, dezvăluie în afara tiranicei atracţii pentru magica imagine de dinaintea ochilor săi uimiţi şi o deosebită aplecare asupra celui mai mărunt detaliu, ceea ce dă imaginilor surprinse de el, dincolo de valoarea artistică, valoare documentară ieşită din comun. Comparând imaginile din litografii realizate acum peste 160 de ani cu starea actuală a monumentelor, te întristezi văzând gradul lor de degradare, fie din cauza intemperiilor care nu cruţă nimic, fie din cauza nesăbuinţei beduinilor care au locuit sau doar au trecut prin Petra în lunga perioadă de abandon a oraşului.

Pretutindeni în siturile arheologice din Orientul Apropiat te izbeşti de vânzătorii ambulanţi de ghiduri turistice. În cele mai multe cazuri sunt ghiduri banale, dar se întâmplă uneori să descoperi şi ceva mai deosebit, aşa cum a fost albumul litografiilor după desenele şi acuarelele lui David Roberts intitulat *„Petra et la Terre Sainte"*. 15 euro! N-am ezitat niciun moment şi l-am cumpărat. Ce înseamnă 15 euro faţă de plăcerea de a răsfoi în momentele melancolice de aduceri aminte imaginile surprinse de pictorul scoţian de anţărţ? Bunul gust şi educaţia costă, însă oricum mai puţin decât fleacurile scumpe şi inutile după care se dă în vânt lumea de azi. (Pentru a stârni curiozitatea cititorului şi a-l incita să călătorească, înţeleg să împart cu el plăcerea frunzăririi albumului, reproducând în acest număr al revistei o serie de litografii după lucrările lui David Roberts.)

Limita istorică a existenţei Petrei este împinsă de specialişti în urmă cu 2.500 de ani. Biblia împinge însă locuirea ei mai departe în timp, în secolul XIII î.Hr., iar recenta descoperire a unor vetre neolitice expediază locuirea Petrei în preistorie. Atunci? Limitarea la 2.500 de ani se datorează ideii automat-încetăţenite că Petra a fost capitala nabateenilor. În realitate, anterior secolului IV î.Hr., Reqem sau Reqmu, cum se numea înainte de cucerirea ei de către nabateeni, fusese capitala Ţării Edom, cunoscută în Biblie şi ca *ţara fiilor lui Esau*. Ca întotdeauna când istoria privind Orientul Apropiat se împotmoleşte, Biblia suplineşte golul temporal. Iar descoperirile arheologice din ultima vreme au început să dea tot mai des dreptate Bibliei. Stă scris în Deuteronom că, pentru a ajunge în Canaan, alias Pământul Făgăduinţei, evreii conduşi de Moise au fost îndemnaţi de Domnul să treacă prin Ţara Edom. I-a zis Dumnezeu lui Moise: *„Ajunge de când umblaţi în jurul acestui munte! Înturnaţi-vă spre miazănoapte! Dă poruncă poporului şi zi: Voi acum veţi trece prin hotarele fiilor lui Esau, fraţii voştri care locuiesc în Seir"* (Deutoronomul; 2, 4). Or la acea dată Reqem/Petra era capitala Ţării Edom, drept care evreii, refuzaţi de edomiţi să treacă prin pământurile lor au fost nevoiţi să ocolească „hotarele fiilor lui Esau". Urme concrete ale ocolului făcut de fiii lui Israel acum 3.300 de ani nu există, însă se regăsesc în toponimia locului. Văii ce traversa capitala Edomiţilor şi împrejurările i se spune Wadi Musa/Valea lui Moise. Stâncii în care, la îndemnul Domnului, Moise a izbit cu toiagul făcând să ţâşnească apa pentru poporul însetat, care se află în munte, nu departe de Petra, i se spune şi azi Ayn Musa/Izvorul lui Musa. Într-un film american, al cărui nume nu l-am reţinut, un personaj spunea: „Când legenda devine realitate, alege legenda". La Petra, zisa se potriveşte mai mult decât oriunde în altă parte.

Pe principiul nescris, dar efectiv al migraţiei popoarelor care pare a se suprapune mişcării de rotaţie a Pământului dinspre răsărit spre apus, în secolul V î.Hr. la sfârşitul sau în secolul IV î.Hr. la început, migraţia triburilor arabe a antrenat şi împins spre Nord-Vest un trib nomad de beduini din peninsula arabică. El s-a aşezat în partea sudică a Iordaniei de azi, a cucerit Ţara Edom şi Reqem, capitala edomită din care au făcut propria lui capitală. Grecii au numit nou veniţii *„nabatioti"*, de la cuvântul *„nabu"* care, în arabă, înseamnă nomad, iar capitala lor Petra, care în greacă înseamnă piatră. Despre această populaţie se ştie doar că vorbea aramaica sau un dialect înrudit cu ea. Contribuţia lui fundamentală la civilizaţia orientală a fost scrierea ale cărei semne au stat la baza scrierii arabe de mai târziu. În acelaşi timp, nabateenii au lăsat în teritoriile pe care le-au stăpânit urme materiale ale trecerii lor aşa cum este arcul de triumf de la Bosra, însă incontestabil cea mai bună demonstraţie a nivelului lor de civilizaţie, artă şi cultură este însăşi Petra, misterioasa lor capitală, o bijuterie de arhitectură excavată în piatră, preţioasă şi fără seamăn în întreaga lume. Dintr-un trib de nomazi care se muta din loc în loc purtându-şi cu sine puţinul avut, nabateenii au devenit un popor puternic, pus pe cuceriri, de care politica din zonă a trebuit să ţină cont şi totul se datora aşezării strategico-comerciale şi militare a Petrei. Trecerea caravanelor cu mărfuri (mirodenii, ţesături de preţ, bitum necesar îmbălsămărilor, pietre scumpe şi aur) dinspre Est spre Vest, adică din Arabia la Marea Mediterană, dar şi dinspre Sud şi Nord, adică cele care veneau de la Marea Roşie şi se duceau spre Damasc se făcea obligatoriu prin culoarul de piatră de la Petra. La început, nabateenii s-au dedat jafurilor caravanelor, uşor de prins în ambuscade, dată fiind strâmtoarea locului. Cu timpul au realizat însă că profitul obţinut pe această cale era minor faţă de ce ar fi putut câştiga prin perceperea taxelor de trecere şi din depozitarea mărfurilor. Aşa a ajuns Petra „cel mai mare supermarket al antichităţii", cum s-a exprimat cineva. Treptat, hrubele în care locuiau primii nabateeni au fost înlocuite de o arhitectură spectaculoasă care îl uluieşte şi azi pe călătorul ajuns la Petra. Faima cetăţii şi buhul bogăţiei locuitorilor săi au stârnit invidia grecilor şi romanilor. Primul care şi-a încercat norocul atacând Petra a fost un general macedonean, fost locotenent al lui Alexandru cel Mare, ajuns după moartea acestuia, satrap al Frigiei. Tentativa din 312 î.Hr. a lui

Antigonos Monophtalmos/Chiorul s-a soldat cu un eşec total, după cum la fel, încercarea fiului acestuia, Demetrios Poliorcetul, n-a avut nici ea sorţi de izbândă. Apărată de masivul muntos, cu o singură cale de acces în cetate, şi aceea peste poate de îngustă, Petra era inexpugnabilă şi practic imposibil de cucerit. Iritat de extinderea spre Nord a nabateenilor şi de hărţuielile lor, împăratul Traian i-a cerut guvernatorului Siriei, Cornelius Palma să-i supună pe nabateeni, lucru care s-a şi întâmplat în 106. Urmarea directă a fost crearea provinciei Arabia, iar capitala sa a devenit Bosra, Petrei rezervându-i-se, ca o compensaţie morală pentru pierderea rolului său important, titlul de metropolă. Nu întotdeauna relaţiile Romei cu regatul nabateean au fost atât de încordate, ba din contra, s-ar zice că Roma curta oarecum Petra din moment ce în timpul domniei lui Caligula (37-41) i s-a oferit regelui Aretas al III-lea pe tavă Damascul. Pun sub semnul întrebării respectiva informaţie pentru că ea vine în contradicţie cu realitate istorică: în timpul domniei lui Caligula, rege al nabateenilor era Aretas al IV-lea, or Aretas al III-lea murise înaintea domniei lui Caligula, iar cel care i-ar fi putut oferi acest privilegiu lui Aretas al III-lea ar fi fost împăratul Tiberiu. Oricum, perioada de apogeu a Petrei a fost sub ambii regi ce purtau numele de Aretas.

În 130 fosta capitală nabateeană a fost vizitată de împăratul Hadrian, urmaşul lui Traian. Cu acea ocazie, cetăţii i s-a adăugat cognomenul de *Hadrianeea*. După cucerirea romană şi mai cu seamă după descoperirea altor rute comerciale care permiteau ocolirea Petrei, cetatea a intrat în declin. Concomitent cu răspândirea în Orientul Apropiat al creştinismului şi crearea în 358 a provinciei Palestina Salutaria, la Petra a fost instalat un scaun arhiepiscopal. Cruciaţii au adăstat în secolul XII scurtă vreme la Petra, însă suficient cât să înalţe o fortăreaţă/kerak ale cărui urme s-au păstrat. Motivul staţionării lor la Petra trebuie că s-a datorat prezenţei locurilor legate de trecutul biblic - Valea lui Moise, Izvorul lui Moise, a scaunului arhiepiscopal, a grotelor creştinilor numite în arabă Mughar Nasara -, dar şi sistemului natural de apărare. Ultimul personaj important care a vizitat Petra a fost sultanul Egiptului Baybars după care Petra a intrat în uitare pentru mai bine de cinci secole.

(va urma)

Fascinat de tulburătorul peisaj, de ineditul şi frumuseţea arhitecturii nabateene şi de coloritul fără pereche al gresiei în care erau sculptate toate monumentele, de la cele umile până la cele mai spectaculoase, David Roberts pare să fi întârziat în 1839 destul de mult la Petra.

hoinar

Ştiri de la Centrul Cultural Piteşti

„Printre cărţile oamenilor de cultură argeşeni" - invitat Cristian Cocea

■ Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu" şi redacţia revistei-document „Restituiri" au organizat a doua ediţie a proiectului tematic, sub genericul „Istorie şi istorii cu Marin Toma". Dezbaterea, susţinută de istoricul Marin Toma a avut tema „Imagine şi emoţie – culorile istoriei". Preţ de un ceas, elevi şi cadre didactice de la Colegiul Naţional Zinca Golescu s-au delectat cu o

incitantă incursiune în lumea, simbolistica şi percepţia culorilor în timp şi pe diferite spaţii geografice. Medicul poet Adrian Mitroi, prezent la discuţie a venit la rându-i cu o serie de completări de ordin ştiinţific şi cultural, referitoare la culori.

Murg poetico-muzical şi dublă lansare de carte

■ Centrul Cultural Piteşti şi revista „Cartelul Metaforelor" au organizat în Sala Ars Nova un murg poetico-muzical, iniţiat de scriitoarea Marilena Lică - Maşala. Stabilită de câţiva ani la Paris, Marilena Lică Maşala revine periodic

Lansare de carte - Adrian Mitroi

în ţară, unde le oferă celor interesaţi, serate culturale cu totul speciale. În miez de Făurar, scriitoarea, originară din comuna argeşeană

Teiu, a pus la cale un murg poetico-muzical, cu dublă lansare de carte: volumul „Ivor Porter (1913 – 2012). Un englez în istoria României", semnat de ea şi cartea „Invitaţie la vals literar"(Interviuri cu 12 scriitoare), de publicistul Marin Ifrim din Buzău. La eveniment au luat cuvântul scriitorii Lucreţia Picui, Aurel Sibiceanu, Ilzi Sora, istoricii Marin Toma, Constantin Vărăşcanu, directorul Filarmonicii Piteşti, Jean Dumitraşcu.

■ Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie "Armand Călinescu" a organizat lansarea noului număr al revistei-document *Restituiri,* publicaţie trimestrială a instituţiei. Evenimentul editorial a reunit istorici, pasionaţi de istorie, elevi şi cadre didactice de la Colegiul Naţional Zinca Golescu. Istoricul Marin Toma, secretarul general de redacţie a precizat că în numărul prezent, semnează un articol despre felul în care se construieşte istoria culturală, judecătorul Marius Andreescu de la Curtea de Apel Piteşti şi-a prezentat materialul despre libertatea de conştiinţă, definind conştiinţa ca un grai tăcut, o chemare lină, explicând totodată, libertatea de conştiinţă din perspectivă juridică. Despre revista *Restituiri* şi materialele pe care le pregătesc pentru numerele viitoare, au mai vorbit istoricul Aurelian Roman şi medicul-poet Adrian Mitroi.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat o nouă lectură publică, din seria întâlnirilor literare lunare, sub genericul "Printre Cărţile Oamenilor de Cultură Argeşeni", avându-l invitat pe scriitorul Ion Dincă. Evenimentul a cuprins o lectură publică din creaţia invitatului, acţiune susţinută de studenta Liliana Jugănaru de la Universitatea Piteşti si eleve pasionate de literatură, de la Colegiul Naţional I.C.Brătianu. Scriitorul Ion Dincă a citit la randu-i şi în stilul caracteristic o proză scurtă, delectând auditorul format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Tehnic Dimitrie Dima, scriitorii Mihail Ghiţescu, Nicolae Cosmescu, Steluţa Istrătescu, Nic Petrescu, şi alţi iubitori ai cărţii. Ion Dincă s-a născut în comuna argeşeană Bârla în anul 1938, a lucrat la Întreprinderea de Motoare Electrice din 1972 şi până la pensionare, în anul 1998 şi este pasionat de arta condeiului de la vârsta de 11 ani. Creaţia sa a fost publicată pentru prima dată în anul 1980, într-o culegere de proze scurte, iar apoi a publicat individual volumele de proze scurte "Ca la Dentist", "Un zâmbet în tranziţie", "Răcnet de sub papuc", "Nepotul căpitanului" şi "Cand se încurcă iţele". Are în pregătire un roman umoristic, pe care intenţionează să-l publice anul viitor.

■ Primăria Municipiului Piteşti, prin Centrul Cultural Piteşti a organizat spectacolul artistic, sub genericul "De Dragobete Iubeşte Româneşte", dedicat zilei de 24 februarie, sărbătoarea iubirii la români. Manifestarea, desfăşurată în Piaţa Primăriei a cuprins un recital de muzică folk, susţinut de cantautorul Tiberiu Hărăguş şi Grupul Folk "P620" şi un recital de muzică uşoară, în interpretarea artistului Robert Chelmuş şi a Trupei de teatru" Robertto". Atmosfera a fost animată de eleva Andreea Dinuţ, care a prezentat povestea Dragobetelui, datini şi obiceiuri care au loc în magica zi a iubirii din spaţiul românesc. Publicul de ocazie s-a bucurat de prestaţia artiştilor şi a fredonat alături de ei, binecunoscute melodii de dragoste.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat lansarea volumului de versuri cu titlul „Călător pe drumul vieţii", de Adrian Mitroi. Originar din Piteşti, de profesie medic veterinar, Adrian Mitroi simte chemarea condeiului de doi ani, de când a început să-şi exprime gândurile, trăirile sentimentele şi emoţiile în versuri. Talentul său a fost remarcat de conducerea Ligii Scriitorilor din România şi de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeş, care-i publică poemele în fiecare număr al revistei „Carpatica". Adrian Mitroi este invitat permanent în cadrul Cenaclului „Armonii Carpatine" şi mai nou, a devenit membru al Clubului de Istorie „Armand Călinescu", din cadrul Centrului Cultural Piteşti. La debutul editorial i-au fost alături familia, prietenii, admiratorii, elevi şi cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu. Despre autor şi prima sa carte de versuri "Călător pe drumul vieţii" au vorbit redactorul şef al Revistei Carpatica, scriitorul Nicolae Cosmescu, istoricii Marin Toma, Aurelian Roman, Marius Chiva, poeta Daniela Voiculescu şi studenta la litere, Liliana Jugănaru.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Inspectoratul Şcolar Judeţean Argeş au organizat o nouă lectură publică, din seria întâlnirilor literare lunare, sub genericul „Printre cărţile oamenilor de cultură argeşeni", avându-l invitat pe publicistul Cristian Cocea, directorul Direcţiei de Cultură Argeş. Evenimentul a cuprins o lectură publică din cea mai recentă carte a lui Cristian Cocea, intitulată „Calendarul cu poveşti", precum şi din volumul „Maimuţe sub tricolor", lectură susţinută de studenta la Litere, Liliana Jugănaru, eleve de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu şi Colegiul Tehnic Dimitrie Dima. Invitatul a dialogat cu auditoriul format din elevi şi cadre didactice de la Colegiul Tehnic Dimitrie Dima, pe teme de literatură actuală şi jurnalism.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş au organizat în Complexul "Casa Cărţii", expoziţia sub genericul „Salonul de primăvară al artiştilor plastici amatori din judeţul Argeş". Evenimentul s-a desfăşurat în parteneriat cu Liceul de Artă „Dinu Lipatti" din Piteşti şi Casa de Cultură „Tudor Muşatescu" din Câmpulung Muscel. Pe simeze au fost expuse 69 de lucrări de pictură şi grafică realizate de 42 de artişti, care abordează teme şi tehnici diferite, de la artă naivă, până la artă abstractă. La vernisaj au participat directorul Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş, Sorin Mazilescu, artistul plastic Ion Pantilie, scriitoarea Magda Grigore, referentul de specialitate Cosmin Bloju, directorul Casei de Cultură „Tudor Muşatescu" din Câmpulung Muscel, Liviu Cioacă, elevi şi cadre didactice de la Liceul de Artă „Dinu Lipatti" şi de la Colegiul Economic „Maria Teiuleanu". Cu acest prilej, a fost decernat premiul „Gheorghe Pantelie", în memoria regretatului artist plastic argeşean, premiu conferit de fratele său, maestrul Ion Pantilie.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat spectacolul aniversar, prilejuit de împlinirea a 7 ani de la înfiinţarea Grupului Folk „P620". Iniţiat şi coordonat de cantautorul Tiberiu Hărăguş, Grupul Folk „P620" numără în prezent, peste 30 de copii şi tineri, care au urmat sau urmează cursul de chitară, desfăşurat în cadrul Centrului Cultural Piteşti, de Tiberiu Hărăguş. Prezent la toate manifestările culturale organizate de municipalitate, Grupul Folk „P620" s-a remarcat prin spectacole de calitate, care au îmbogăţit şi diversificat viaţa culturală a comunităţii. Evenimentul aniversar, la care au participat părinţi, bunici, prieteni şi admiratori ai artiştilor de la Grupul Folk „P620", s-a încheiat ca de fiecare dată cu o surpriză dulce, pusă la cale de coordonatorul Tiberiu Hărăguş.

■ „Mamă frumoasă, primul meu Rai", s-a numit generic manifestarea artistică, organizată de Cercul de pictură „Sensibilitate şi Culoare", din cadrul Centrului Cultural Piteşti, cu ocazia Zilei Femeii. Desfăşurată în Sala Ars Nova, acţiunea a cuprins vernisajul unei expoziţii tematice realizată de copiii care urmează cursul de pictură, curs pe care inimoasa profesoară Elena Zavulovici îl defăşoară de 14 ani la Centrul Cultural Piteşti. Atmosfera a fost colorată de un superb spectacol de cântece şi poezii dedicate mamei, interpretate cu emoţie şi dăruire de talentaţii artişti.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat spectacolul muzical, sub genericul „Emoţii de martie", susţinut de copiii care urmează cursul „Prietenul meu Pianul", sub îndrumarea profesoarei Clementina Dionisie, în cadrul instituţiei. Manifestarea a cuprins un recital de piese interpretate la pian, poezii şi melodii cântate în cor, de talentaţii cursanţi. Micuţii au dedicat acţiunea Zilei Internaţionale a Femeii, fiind răsplătţi pentru efortul lor, cu aplauze călduroase din partea publicului, format din părinţi, bunici şi admiratori. Copiii au vernisat şi o expoziţie de pictură şi desen, în cadrul căreia, şi-au prezentat câteva lucrări, cu tematică specifică primăverii.

CARMEN ELENA SALUB

Un scriitor, un regizor, doi doctori...

(urmare din pag. 33)

Domnul: - Nu...

"Şerbănescu": - Mă, şi am renunţat ca un dobitoc!

(După aceasta, domnii şi doamna „Şerbănescu" din nou schimbă discuţia şi vorbesc despre o piesă de teatru pe care Obiectivul vrea s-o scrie. Fiind vorba de mai multe personaje necesare pentru piesă, între domnul şi doamna „Şerbănescu" se iscă o ceartă pe tema femeilor şi a lipsei banilor în gospodăria lor. La ora 21 şi 40 de minute, musafirul - botezat de Securitate "Domnul" - pleacă. La ora 22: 00 domnul „Şerbănescu" formează nr. 15034, casa Cîşu şi cere 50 de lei sub formă de împrumut. Primind un răspuns afirmativ, Obiectivul se îmbracă şi pleacă în oraş.)

Episodul III în care autorul relatează cum Regizorul îl perpeleşte pe Obiectiv în chestiuni de ordin personal, sentimental dar nu şi, Doamne fereşte!, politic

Suntem în dimineaţa zilei de 4 februarie 1969. În camera scriitorului este linişte. Până după masă în casă nu se mai înregistrează nici un sunet. La ora 16:45, domnul „Şerbănescu" vine acasă, bine dispus din cauza băuturii şi se ceartă cu soţia pentru bani care, din nou, se dovedeau a fi insuficienţi. Doamna „Şerbănescu" se izolează în bucătărie, iar domnul „Ş", singur în cameră, îi atribuie diferite cuvinte (pe care nu le mai reproducem pentru că au fost spuse la mânie). La ora 18:00 domnul „Ş" formează acelaşi număr din primul episod şi vorbeşte, din nou, cu regizorul Horia Popescu din Bucureşti.

Obiectivul "Şerbănescu": - Servus, Sîrbu sunt, de la Craiova vorbesc.

Horia: - Servus! Ce faci Sîrbule?

"Şerbănescu": - Ce să fac, stau aicea şi mă necăjesc. Tu ce faci, mă, la....

Horea: - Mă, ce să fac, nu prea bine...

"Şerbănescu": - Nu prea bine?

Horia: - Nu!

"Şerbănescu": - Ce se aude, mă?

Horia: - Nu ce se aude, am avut eu un necaz personal.

"Şerbănescu": - Personal?

Horia: - Da.

"Şerbănescu": - Nu, nu vorbi...

Horia: - Da, da.

"Şerbănescu": - Grav?

Horea: - Oho! Grav, grav, îţi spun când ne-om vedea.

"Şerbănescu": - Stai, stai puţin, eu vin la Bucureşti, mâine sau poimâine, auzi?

Horea: - Da.

"Şerbănescu": - Auzi, în legătură cu filmul ştii ceva?

Horia: - Nu, nimica.

"Şerbănescu": - Îmi pare rău, dragă...

Horia: - Bine

"Şerbănescu": - Îmi pare foarte rău! Ascultă, nu mi-ai citit piesa?

Horia: - Eu?

"Şerbănescu": - Da.

Horia: - Păi da, nu ştii că am citit-o şi am şi discutat împreună?

"Şerbănescu": - Bine. Dar trebuia s-o mai citească în colectiv şi secretarul ăla literar.

Horia: - Da, nu contează asta. Noi avem acuma consiliu de lectură. Trebuie să vină Beligan în privinţa asta.

"Şerbănescu": - Da. Mă, dă-o în Consiliu de lectură, mă!

Horia: - Păi da, nu a apucat treaba... (Într-adevăr...Piesa a fost pusă în scenă, în premieră absolută, abia în ziua de 21 mai 1983, la Teatrul Tineretului din Piatra Neamţ. Regia spectacolului a fost semnată de Mircea Cornişteanu, scenografia de Nadina Scriba iar în rolul lui Lazarus a fost distribuit actorul Mihai Cafriţa, n.n.)

"Şerbănescu": - Da. Ascultă, eu vin poimâine la Bucureşti şi stăm de vorbă, dragă. Bine?

Horia: - Da, da.

"Şerbănescu": - Servus, mă. Sper că ţi-a trecut necazul, nu?

Horia: - Nu, nu. O, nu-ţi mai vorbesc de asta.

"Şerbănescu": - E groaznic, mă?

Horia: - Groaznic, da.

"Şerbănescu": - Mă, ce dracu ai făcut, ai făcut o crimă, ce dracu ai făcut?

Horia: - Ei, mi-au făcut alţii mie.

"Şerbănescu": - Mai rău...

Horia: - Mai...

"Şerbănescu": - No, servus. Mai pus pe gânduri, imaginaţia mea lucrează formidabil. Nu-i cu maşina?

Horia: - Nu, nu, nu!

"Şerbănescu": - Politic?

Horia: - Nu, Doamne fereşte!

"Şerbănescu": - Da ce este, mă?

Horia: - Lasă-mă acuma, dă-mi pace!

"Şerbănescu": - Sentimental?

Horia: - Ei, am avut un necaz, ţi-l spun eu.

"Şerbănescu": - No, bine, servus!

După aceasta, domnul „Şerbănescu" cere ultimii bani care-i mai are (600 lei) şi pleacă în oraş iar doamna pleacă într-o vizită la cineva pe strada Brazda lui Novac. Până la ora 23, acasă la Obiectiv e linişte şi pace.

Episodul IV în care se vede clar că necazurile Regizorului erau (doar) de ordin financiar dar paguba omului era, vai, comună cu a Obiectivului

E 12 februarie 1969. La ora 17:09, doamna „Şerbănescu", fiind singură în cameră, este chemată la telefon de soţul ei de la Bucureşti şi discută următoarele:

Domnul "Şerbănescu": - Dragă mamă, să-ţi spun ceva, s-a întâmplat un accident. Nu mie, altora, ştii? Am fost la vizionarea lui Baranga, ştii?

Doamna "Şerbănescu": - Da.

Domnul "Şerbănescu": - Şi l-am întâlnit pe Horia Popescu. Tu îţi aduci aminte că el mi-a dat un telefon că i s-a întâmplat o nenorocire?

Doamna "Şerbănescu": - Da

Domnul "Şerbănescu": - Ştii care este nenorocirea? I s-a furat din **casă** (accentuează cuvântul **casă**) 60.000 de lei plus bani care ştii, erau şi ai mei, o parte din ei.

Doamna "Şerbănescu": - Ce erau ai tăi?

Domnul "Şerbănescu": - 8.000 lei

Doamna "Şerbănescu": - Păi, bine, dar aia nu înseamnă că erau ai tăi!

Domnul "Şerbănescu": - Ei, mă rog, ăştia care... plus ce a primit de acasă că a vândut o casă şi...

Doamna "Şerbănescu": - Da, mă rog, în sfârşit, treburile lui. Aşa, şi....

Domnul "Şerbănescu": - Cum treburile lui, domnule? Asta este o nenorocire, ştii? Şi am fost şi eu. Şi am fost şi eu la poliţie, fiindcă erau bănuiţi ăia care ar fi spart, nu ştiu ce şi nu ştiu cum. Mă rog, am dat o declaraţie. Aşa, uite despre ce este vorba...

Doamna "Şerbănescu": - Da.

Domnul "Şerbănescu": - Îl iei pe Baldure la telefon, să-mi facă acte şi să-mi trimită 300-400 de lei pentru că nu mai am nici un ban, i-am dat lui Horia tot ce-am avut.

Doamna "Şerbănescu": - Bine, dragă. E! O s-o luăm şi pe asta cum le-am luat şi pe celelalte şi să fac şi chestiunea asta! (Doamna nu crede că i-a dat lui Horia banii cu care a plecat..)

Domnul "Şerbănescu": - Trebuie să înţelegi un lucru, când vorbesc serios, vorbesc serios şi te rog foarte mult să mă serveşti.

Doamna "Şerbănescu": - Ştiu, cunosc acest lucru.

Domnul "Şerbănescu": - Să-mi trimiţi de la teatru banii la care eu am dreptul, că eu am venit cu banii mei aicea. Cu 300 de lei am venit, nu?

Doamna "Şerbănescu": - Păi, probabil, sigur că da. Că ceilalţi i-ai dat lui Horia. Da, bine...

Domnul "Şerbănescu": - Aştept mâine telegrafic banii, auzi?

Doamna "Şerbănescu": - Dacă pot să-i ridice, să-i trimită. Dacă nu, mă rog, eu n-am ce să fac.

Domnul "Şerbănescu": - Îi trimiţi la Hotelul "Muntenia", strada Academiei, camera 207, Bucureşti. Credeam că eşti mai înţeleaptă dar...

Doamna "Şerbănescu": - Foarte înţeleaptă. Din ce în ce... (Domnnul închide telefonul fără să-şi mai ia rămas bun.)

Şi dacă am început citându-l pe Arghezi, vom încheia la fel: "Privesc o stea pe fundul obscur al cerului noaptea. De astă-vară până astăzi, s-a mişcat, pe nesimţite, şi de unde pâlpâia sub jgeabul casei, acum străluceşte, la aceeaşi oră, cu mult mai departe. S-au schimbat costumele, îndeletnicirile oamenilor, s-au clădit case noi, s-au dărâmat altele. E rece vântul şi rece lipsa lui." Citatul de mai sus ni se pare adecvat din două motive ce nu pot fi puse la îndoială. Este un text despre oamenii de ieri şi de azi şi face parte dintr-un articol dedicat, în anul 1912, Societăţii Scriitorilor Români.

Post Scriptum lămuritor

Textele prezentate mai sus reproduc documente aflate în arhiva Consiliului Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii şi fac parte dintr-un viitor volum intitulat "Convorbiri cu domnul Gary".

...domnii şi doamna „Şerbănescu" din nou schimbă discuţia şi vorbesc despre o piesă de teatru pe care Obiectivul vrea s-o scrie. Fiind vorba de mai multe personaje necesare pentru piesă, între domnul şi doamna „Şerbănescu" se iscă o ceartă pe tema femeilor şi a lipsei banilor în gospodăria lor. La ora 21 şi 40 de minute, musafirul - botezat de Securitate "Domnul" - pleacă.

Număr ilustrat cu PETRA - litografii de David Roberts.

Revista **ARGEŞ** poate fi procurată şi prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediţie fiind suportate de către expeditor. **IMPORTANT!** Vă puteţi abona pentru anul 2013, costul abonamentului fiind de 42 lei/an. Plata se face prin mandat poştal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Piteşti, Casa Cărţii, Piteşti, O.P. 1, cod 110013. Tel.: 0248/219976, 216348, fax: 210068.
e-mail: revista_arges@yahoo.com.
Revista de cultură ***Argeş*** poate fi procurată în Bucureşti de la librăria Muzeului Literaturii Române.

ARGEŞ
- **Revistă lunară de cultură**
- Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Piteşti** şi a **Uniunii Scriitorilor din România**
- Editată de **Centrul Cultural Piteşti**
- Membră **ARIEL**

Senior editor:
CALINIC, Arhiepiscop al Argeşului şi Muscelului
Redactor-şef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com, http://www.blogdoman.blogspot.com)
Consilieri editoriali:
NICOLAE OPREA, MARIN IONIŢĂ
Secretar de redacţie: **SIMONA FUSARU**
(s_fusaru@yahoo.com, http://www.fusaru.blogspot.com).
Redactori: **MARIANA ŞENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**

Redacţia: Piteşti, Casa Cărţii, Centrul Cultural Piteşti;
http: www.centrul-cultural-pitesti.ro; **e-mail:** revista_arges@yahoo.com
tel.: 0248/216348, 219976
fax: 210068
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la SC Argeşul liber SA
ARG PRESS

Mihai Barbu

Reportaj (financiar) indiscret cu...

Un scriitor, un regizor, doi doctori şi-o nevastă cu picioarele pe pământ

"Money, money, money/ Must be funny/ In the rich man's world/ Money, money, money/ Always sunny/ In the rich man's world/ Aha-ahaaa" (ABBA)

A fost o vreme în România când "grosul lumii nu se gândea la pâine, la carne, la untură şi unt". Tudor Arghezi scria, în ianuarie 1945, că "bărbatul care ducea acasă mielul gras în spinare, pepenii în braţe şi peştele de urechi era un mahalagiu sărac". Cu totul altfel stăteau lucrurile când era vorba de intelectuali. "Profesorul, medicul, inginerul, advocatul şi-ar fi pierdut orice prestigiu, măcar să fi spus cât i-a costat un curcan. Numai Doamna - şi foarte rar şi Doamna - se cobora până la aceste detalii de mizerie: ea cânta pe harpă sau la pian o romanţă, pe când toată treaba din fundul apartamentului rămânea pe seama bucătăresei, ca şi copiii". Lucrurile s-au depreciat pe zi ce trece. De atunci şi până în zilele noastre (despre care o să vă vorbim mai jos prin intermediul unor convorbiri telefonice şi a unei înregistrări ambientale) a trecut aproape un sfert de veac. Nimicurile zilei de ieri au ajuns problemele grele ale zilei de azi. "Domnii aleargă după o bucată de brânză şi îşi dau la telefon furnizorii secreţi". De fapt, în textul nostru, intelectualii din anii `70 alergau să facă rost de bani pentru ca apoi să intre în dialog eficient cu "lăptăreasa murdară, cu băcanul sordid, cu brutarul îngălat, cu măcelarul" (atotputernic) pentru a-şi procura alimentele necesare unui minim confort casnic & gastronomic. În lipsa banilor şi, implicit, a hranei diurne, toate merg prost în gospodăria intelectualului român. Vreţi dovezi? Iată-le:

E ziua de 15 ianuarie. În această zi, lumea românească sărbătoreşte ziua de naştere a Luceafărului. În acele vremuri, Geo Bogza depunea de unul singur, o jerbă de flori la statuia poetului de la Ateneu. Astăzi, ziua în care s-a născut Eminescu a fost declarată chiar Ziua culturii noastre naţionale.

reportaj

Episodul I în care Autorul acestor pagini spune povestea tristă a Pragul-ui albastru pe care nu-l puteau trece nici Regizorul, nici Scriitorul

Suntem la Craiova, în cetatea banilor olteni. În după amiaza zilei de 14 ianuarie 1969, la ora 17 şi 50, domnul „Şerbănescu" formează un număr de telefon interurban şi vorbeşte cu regizorul Horia Popescu de la Teatrul Naţional din Bucureşti. Omniprezenta Securitate trage cu urechea şi redă, în rândurile de mai jos, cele discutate. Domnul "Şerbănescu" este numele de cod pe care i l-a atribuit Securitatea, la acea vreme, scriitorului Ion D. Sîrbu. Cele consemnate de maiorul Clipici Gheorghe sunt considerate a fi un document clasificat drept "strict secret" şi, prin urmare, a fost transcris într-un singur exemplar. Textul îi era destinat locotenentului major Olimpian Ungherea, ofiţerul care îl avea în supraveghere pe scriitorul nostru.

Obiectivul "Şerbănescu": - Horia, vreau să te întreb ceva.

Horia: - Da.

"Şerbănescu": - Pentru decupajul pe care îl faci la scenariul meu, tu iei ceva?

Horia: - Nu iau. Numai dacă se face filmul. (E vorba de "Pragul albastru", un scenariu care nu a devenit niciodată film dar care era un proiect românesc care visa să devină, potrivit lui Sîrbu, o coproducţie internaţională cu Alain Delon, Belmondo sau Peter O` Toole, în rolul lui Lazarus, cavaler al Sfântului Munte. n.n.)

"Şerbănescu": - Sigur asta?

Horia: - Pe cuvântul meu de onoare.

"Şerbănescu": - Întrebai numai aşa din curiozitate. Ascultă, eu săptămâna viitoare vin la Bucureşti. Am şi eu necazuri aicea, mi-am dat demisia, nu mi-a fost acceptată, sunt foarte necăjit, ştii? (Sîrbu era secretar literar la Teatrul Naţional din Craiova şi voia să se transfere, neaparat, într-un post similar sau în domeniul culturii la Bucureşti, n.n.)

Horia: - Mi-ai spus tu. Eu mâine mă duc la Ghişe. (E vorba de Dumitru Ghişe, vicepreşedinte al Consiliului Culturii şi Educaţiei Socialiste, n.n.)

"Şerbănescu": - La cine?

Horia: - La tov. Ghişe.

"Şerbănescu": - La Ghişe eu te rog să... Eu astăzi am vrut să-i scriu...

Horia: - Mi-e prieten.

"Şerbănescu": - Spune-i că de patru ani l-am căutat când am fost la Bucureşti, am lucruri foarte, foarte grave să-i spun.

Horia: - Dragă, eu mâine dimineaţă, sunt la el. M-a sunat la teatru şi mi-a spus că la 9 şi 30 să mă duc la el. Eu n-am să-l rog nimic altceva, numai să citească scenariul.

"Şerbănescu": - Ascultă, Horia, eu am necazuri cu teatrul de aicea, cu situaţia mea, cu piesa mea, care a fost pusă la index, înţelegi? Eu trebuie să discut cu el nişte chestii foarte, foarte... încât am să-i solicit o audienţă când mă duc la Bucureşti. Auzi, încă ceva să-i spui: dacă are o zi liberă, fug la el special pentru audienţa asta.

Horia: - Bine.

"Şerbănescu": - Auzi, spune-i că am lucruri foarte, foarte importante să-i spun.

Horia: - Te cunoaşte, nu?

"Şerbănescu": - Vai de mine, ştie cine sunt, mi-a fost parcă chiar student la Cluj. Să-i spui că am întârziat atunci la Bucureşti pentru el şi el era mereu la M.A.N. (Marea Adunare Naţională, n.n.). Îţi aduci aminte atunci când am întârziat două zile, atunci când am avut întâlnirea aia nefructuoasă, ştii?

Horia: - Da.

"Şerbănescu": - Şi atuncea de câte trei ori am dat telefon şi n-am reuşit să intru la el. Trebuie neaparat să stau de vorbă cu el, că situaţia mea aicea depinde de el. Şi cum să fac să am o audienţă? Cum dracu să găsim un mijloc de întâlnire? Poate vine el la Craiova.

Horia: - Bine. Eu îţi spun mâine. Tu n-ai făcut bine că ai demisionat. De ce?

"Şerbănescu": - Mă, eu cu Radu (actorul Radu Nicolae, directorul Teatrului Naţional, n.n.) am stat aşa, la cuţite, în modul cel mai ordinar. Adică mi-a băgat nişte piese în repertoriu peste capul meu, fără să mă întrebe şi degradează repertoriul pe zi ce trece. E nebun complet, nu te poţi asocia cu el. Nu te poţi asocia cu el nici la câştig, nici la pagubă. E un scandal întreg în teatru. Face afaceri, nu ştiu cum face.

Horia: - Mă rog. Când vii la Bucureşti mai vorbim. Servus. Pa!

Episodul II în care se relatează cum Obiectivul e tentat de un doctor să pună pe numele lui nişte bani după ce, anterior, Scriitorul şi-a trecut amanta pe buletinul amicului său

E ziua de 15 ianuarie. În această zi, lumea românească sărbătoreşte ziua de naştere a Luceafărului. În acele vremuri, Geo Bogza depunea de unul singur, o jerbă de flori la statuia poetului de la Ateneu. Astăzi, ziua în care s-a născut Eminescu a fost declarată chiar Ziua culturii noastre naţionale. În anul 1969, în ziua respectivă, lucrurile se petreceau într-un mod mult mai prozaic. Citām: "La ora 19 şi 56, domnul şi doamna "Şerbănescu", fiind în imobil, sunt vizitaţi de un individ cu care discută probleme de servici. Astfel, discută foarte mult despre Radu de la Teatru, spunând că are foarte multe datorii şi duce o viaţă destul de dezorganizată. După aceasta discută despre Gregorian de la Teatrul de păpuşi căruia, de asemenea, domnul "Şerbănescu" îi descrie cu lux de amănunte (şi) părţile negative (printre altele şi pentru că era "băiat de popă" iar despre restul "aprecierilor" preferăm să nu insistăm aici şi acum) dar, fiind un tip interesant, este foarte curtat de femei". (Aici invidia scriitorului vizavi de succesele erotice ale d-lui pictor & scenograf este, vai, cât se poate de evidentă!) La un moment dat, schimbând discuţia domnul „Şerbănescu" spune:

Obiectivul "Şerbănescu": - Dau acuma un exemplu, dr. T., un prieten foarte bun, pe care eu l-aş scăpa dintr-un mare proces, în care ar putea să intre (la închisoare) pe şapte ani.

Domnul: - Care dr. T.?

"Şerbănescu": - Din Hunedoara. Directorul era asistentul lui Haţeganu pe vremea aia, un tip foarte apreciat, în timp ce eu eram asistentul lui Blagna (?!) (Vă facem o confidenţă: maiorul Clipici, cel care a transcris după ureche de pe banda magnetică, nu auzise încă de Lucian Blaga, n.n.) Când l-am cunoscut, Eisenhover îl chema. Are numele de şvab dar şi-a schimbat numele. Dar nemţeşte ştia că era sas, ştii? Neamţ, înţelegi. Eu şi acuma tot Eisenhover îi spun. S-a căsătorit cu cea mai bună prietenă a mea, mi-a fost şi puţin amantă, înţelegi? Eu i-am pasat-o, înţelegi? Au doi copii splendizi şi au 220.000 lei la CEC. Am fost la Hunedoara la ei, nu ştiau ce să facă pentru mine, înţelegi? Ştiindu-se totul, adică el ştiind că eu am fost amantul soţiei, ea ştiind că eu am fost amantul ei şi că i-am pasat-o lui, ştiind că au o căsătorie fericită şi au doi copii, m-au primit aşa... Bineînţeles că eu nu veneam cu trecutul ei, veneam cu prezentul, în sensul că eram nenorocit, că eram sărac, că sunt... Mi-a propus o chestie foarte.... ştii cum e cu medicii. (Sigur că interlocutorul scriitorului ştia cum stau lucrurile cu doctorii şi cu Legea 18, cea care era, pe atunci, spaima ilicitşilor care nu-şi puteau justifica averea. În acea vreme, Legea 18 era echivalentul de azi a Departamentului Naţional Anticorupţie. Securitatea l-a identificat pe musafir în persoana doctorului Paleacu, n.n.) Mi-a arătat 80.000 lei (o maşină Dacia costa, pe atunci, 70.000 lei, n.n.), au şi maşină şi apartament şi mai au 220.000 de lei la CEC, înţelegi? Şi, zice, "aş vrea să plasez pe numele tău 80.000 de lei, ca să scap de controlul ăsta care vine acuma, ştii?" "Accepţi?" Eu, tâmpit cum sunt... înţelegi? "Ai partea leului, adică tu poţi să cheltuieşti din banii ăştia câţi vrei..." Şi n-am vrut. Şi regret ca un câine, înţelegi? Puteam eu să justific atâtea mii de lei după patru ani de zile de stat la Craiova. Puteam să-i justific?

(continuare în pag. 31)